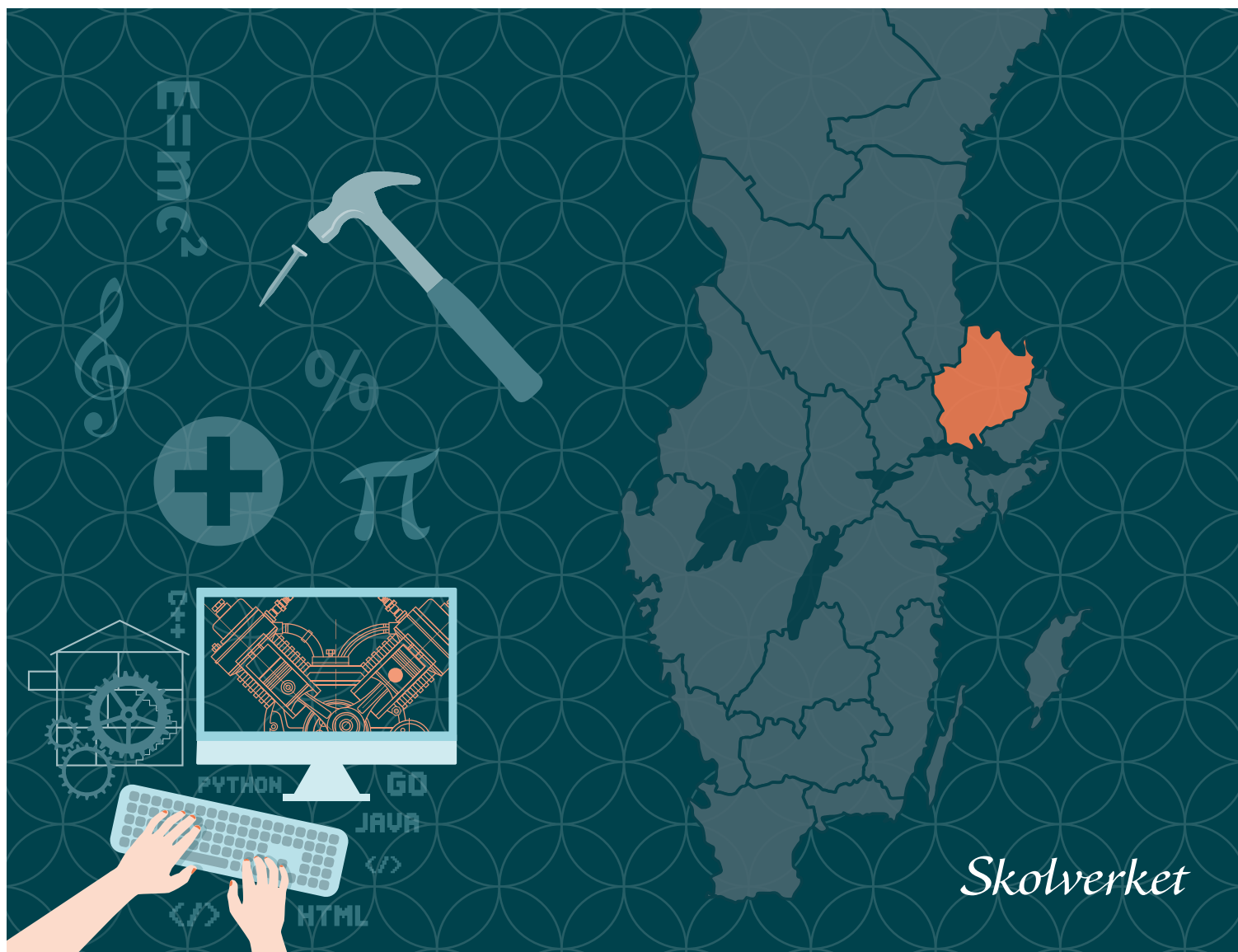

REGIONALA
PLANERINGSUNDERLAG

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Uppsala län

Skolverket

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Uppsala län

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF
från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

Diarienummer: 2022:1840

Grafisk form och illustrationer: Typoform
Grafik och kartor: Skolverket

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning av Skolverkets bedömning	6
Gymnasieskolan	6
Komvux	9
Kort om Uppsala län	11
Befolkningsstruktur	11
Arbetsmarknad	11
Del 1. Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet	12
Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft	13
Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning	13
Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning	17
Regionens bedömning om behovet av arbetskraft	20
Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning	21
Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan	21
Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan	22
Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux	25
Gymnasial utbildning i länet	27
Gymnasieskolan: nationella program i länet	27
Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet	29
Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet	31
Anpassad gymnasieskola i länet	33
Del 2. Fördjupning per utbildningsområde	34
Bilaga 1. Yrkesstatistik Uppsala län	129
Bilaga 2. Definitioner och förklaringar	130

Inledning

Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen som innebär att arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux). Ändringarna ska öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden samt förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.¹ Lagändringarna ska tillämpas första gången för utbildning som påbörjas 2025.

För att stärka förutsättningarna för en ändamålsenlig planering och dimensionering av gymnasial utbildning ska Skolverket ta fram regionala planeringsunderlag.² Planeringsunderlagen ska stödja huvudmännen i att planera utbildningsutbudet så att det möter både ungdomars efterfrågan, vuxnas efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov.

Detta planeringsunderlag avser Uppsala län och innehåller beskrivningar av:

- Skolverkets bedömning om behov av förändringar i länets utbildningsutbud
- arbetsmarknadens behov av gymnasialt utbildade i länet och nationellt
- ungdomars efterfrågan på gymnasial utbildning och vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux³
- de utbildningar som erbjuds i länet och elevernas pendlingsmönster.

För gymnasieskolan ska planeringsunderlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För yrkesutbildning inom komvux ska underlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024.

I underlaget använder Skolverket statistik från flera olika källor. När inget annat anges kommer statistiken från Skolverket.

1. Prop. 2021/22:159 s. 1.
2. 6 a § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
3. Med yrkesutbildning avses i lagstiftningen yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå.

Sammanfattning av Skolverkets bedömning

Skolverkets bedömning baseras på planeringsunderlaget. Här följer en övergripande sammanfattning. Det finns en mer detaljerad bedömning för varje utbildningsområde i respektive fördjupningsdel.

Gymnasieskolan

Läsåret 2022/23 utgjorde de högskoleförberedande programmen 66 procent och yrkesprogrammen 34 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Uppsala län. För att utbudet ska möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bedömer Skolverkets att platser bör omdisponeras från högskoleförberedande program till yrkesprogram.

Yrkesprogram

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör öka för följande fem yrkesprogram

- bygg- och anläggningsprogrammet
- el- och energiprogrammet
- industritekniska programmet
- VVS- och fastighetsprogrammet
- vård- och omsorgsprogrammet.

Enligt Statistiska centralbyråns (SCB:s) prognos finns det risk för brist på arbetskraft med samtliga dessa utbildningsbakgrunder i länet framöver. Region Uppsala delar denna bild. Dessutom bedömer flera branschföreträdare att det finns en risk för brist på utbildade inom dessa områden på arbetsmarknaden nationellt. Etableringsgraden på arbetsmarknaden är relativt hög för de som har läst bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, industritekniska programmet och VVS- och fastighetsprogrammet i länet. De som har läst vård- och omsorgsprogrammet i länet fortsätter i jämförelsevis hög utsträckning till högskolestudier efter utbildningen.

Andelen förstahandssökande till vård- och omsorgsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet samt industritekniska programmet har de senaste åren varit stabilt. Andelen förstahandssökande till el- och energiprogrammet har minskat något de senaste åren.

Skolverket bedömer att antalet erbjudna platser bör minska för följande två yrkesprogram

- försäljnings- och serviceprogrammet⁴
- frisör- och stylistprogrammet.⁵

-
4. Den 1 juli 2022 bytte det tidigare programområdet handel och administration namn till försäljning och service. Statistiken som Skolverket använder är för dem som läst handels- och administrationsprogrammet.
 5. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet.

För frisör- och stylistprogrammet bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser bör vara lägre än andelen erbjudna platser på hantverksprogrammet läsåret 2022/23. Jämfört med flera andra yrkesprogram har de som läst dessa två program en låg etableringsgrad. Handels- och administrationsutbildade arbetar i relativt låg grad inom ett yrke som matchar deras utbildning. Andelen förstahandssökande till hantverksprogrammet har minskat de senaste åren.

För fordons- och transportprogrammet och naturbruksprogrammet bedömer Skolverket att andelen platser bör behållas på nuvarande nivå. Platser bör dock om disponeras mellan inriktningarna inom respektive program för att bättre möta arbetsmarknadens behov.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå för barn- och fritidsprogrammet, hotell- och turismprogrammet samt restaurang- och livsmedelsprogrammet. För barn- och fritidsutbildade samt restaurang- och livsmedelsutbildade bedömer SCB att det finns risk för brist på arbetskraft framöver. De som har läst barn- och fritidsprogrammet och hotell- och turismprogrammet har dock en lägre etableringsgrad på arbetsmarknaden än flera andra yrkesprogram i länet. Dessutom är andelen som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning relativt låg för barn- och fritidsutbildade samt restaurang- och livsmedelsutbildade. Vad gäller hotell- och turismutbildade bedömer Region Uppsala att det är brist på utbildade i dag. Jämfört med flera andra yrkesprogram är etableringsgraden för de som har läst hotell- och turismprogrammet relativt låg. Skolverket bedömer därför att det är mer angeläget att öka andelen platser på program där det finns en större efterfrågan hos ungdomar och större behov på arbetsmarknaden.

Högskoleförberedande program

Enligt SCB:s prognos finns det i Uppsala län, liksom som i övriga landet, risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå framöver. För att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bedömer Skolverket att det bör ske en om dispositionering av utbildningsplatser från högskoleförberedande program till yrkesprogram.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör minska på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och estetiska programmet. Utbildade från dessa tre program fortsätter till högskolestudier i lägre utsträckning jämfört med de som har läst övriga högskoleförberedande program. För samhällsvetenskapsprogrammet, estetiska programmet och ekonomiprogrammet har andelen förstahandssökande ökat något de senaste åren. Skolverket bedömer dock att dessa program redan utgör en större andel av utbudet än vad som är motiverat givet att utbudet ska motsvara både ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå för humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Utbildade från dessa program fortsätter i högre grad till högskolestudier, jämfört med utbildade från övriga högskoleförberedande program.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för nationella program i gymnasieskolan i länet.

Nationellt program	Andel erbjudna platser läsåret 2022/23 ⁶	Skolverkets bedömning andel platser	Förändringsriktning
Yrkesprogram totalt	34 %	39 %	↑
Barn- och fritidsprogrammet	3 %	3 %	→
Bygg- och anläggningsprogrammet	4 %	5 %	↑
El- och energiprogrammet	3 %	4 %	↑
Fordons- och transportprogrammet	5 %	5 %	→
Försäljnings- och serviceprogrammet	5 %	4 %	↓
Frisör- och stylistprogrammet ⁷	2 %	1 %	↓
Hotell- och turismprogrammet	> 1 %	> 1 %	→
Industri tekniska programmet	1 %	3 %	↑
Naturbruksprogrammet	4 %	4 %	→
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	2 %	2 %	→
VVS- och fastighetsprogrammet	1 %	2 %	↑
Vård- och omsorgsprogrammet	4 %	5 %	↑
Högskoleförberedande program totalt	66 %	61 %⁸	↓
Ekonomiprogrammet	14 %	12 %	↓
Estetiska programmet	5 %	4 %	↓
Humanistiska programmet	1 %	1 %	→
Naturvetenskapsprogrammet	15 %	15 %	→
Samhällsvetenskapsprogrammet	22 %	20 %	↓
Teknikprogrammet	7 %	7 %	→

6. Avrundat till heltal. Summerar i vissa fall inte till 100 procent på grund av avrundningar. Till högskoleförberedande program räknas även International Baccalaureate, för detta program gör Skolverket ingen bedömning.
7. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet, medan andelen erbjudna platser läsåret 2023/24 gäller hantverksprogrammet.
8. Inklusive International Baccalaureate, som inte är med i Skolverkets bedömning.

Programinriktat val och yrkesintroduktion

Skolverket bedömer att det finns skäl att se över vilka utbildningsområden som finns som yrkesintroduktion och programinriktat val utformade för en grupp elever.

En utmaning vid planering av gymnasieskolans introduktionsprogram utformade för en grupp elever är att i förväg veta hur många elever som kommer att söka till respektive nationellt program och hur många som kommer att bli behöriga. Ofta erbjuds programinriktat val och yrkesintroduktion inom utbildningsområden där det finns plats efter den ordinarie antagningen till gymnasieskolan. Detta riskerar att begränsa elevers möjlighet att välja utbildning.

För att bättre svara mot ungdomarnas efterfrågan på utbildning och arbetsmarknadens behov bör huvudmännen följa Skolverkets bedömning av de nationella programmen även vid planering och dimensionering av programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Komvux

För att möta arbetsmarknadens behov och vuxnas efterfrågan och behov anser Skolverket att antalet elever bör öka inom flera yrkesområden på komvux. Om det inte finns möjlighet att öka det totala antalet elever i komvux, kan det behövas en omfördelning av utbildningsplatser mellan yrkesområdena för att bättre tillgodose hela arbetsmarknadens behov.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser bör öka inom yrkesområdena bygg och anläggning, el och energi, industriteknik, naturbruk, restaurang och livsmedel, vård och omsorg samt VVS- och fastighet. För dessa utbildningsområden bedömer SCB att det finns risk för brist på arbetskraft på arbetsmarknaden framöver.

Enligt SCB:s prognos finns det risk för brist på utbildade inom barn och fritid. Samtidigt är etableringsgraden efter barn- och fritidsutbildning inom komvux relativt låg. Enligt Region Uppsala finns ett överskott av barn- och fritidsutbildade i länet. Skolverket bedömer därför att antalet utbildningsplatser bör behållas på nuvarande nivå.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser bör behållas på nuvarande nivå för utbildning inom hotell och turism. Hotell och turism utgör en liten del av yrkesinriktad komvux i länet, Skolverket bedömer att andra yrkesområden bör prioriteras där behovet på arbetsmarknaden är större.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser inom det kommande yrkesområdet frisör och stylist bör motsvara antalet utbildningsplatser inom hantverk 2022. Enligt Region Uppsala finns risk för överskott på hantverksutbildade.

För utbildade inom försäljning och service väntas arbetsmarknadsläget bli relativt balanserat framöver enligt SCB och Region Uppsala. Skolverket bedömer att antalet platser bör minska så att resurser kan läggas på utbildningsområden där det finns ett större arbetsmarknadsbehov.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för yrkesområden inom komvux i länet.

Yrkesområden	Antal elever 2022	Förändringsriktning
Barn och fritid	322	→
Bygg och anläggning	189	↑
El och energi	82	↑
Fordon och transport	51	→
Försäljning och service	23	↓
Frisör och stylist ⁹	6	→
Hotell och turism	6	→
Industriteknik	96	↑
Naturbruk	41	↑
Restaurang och livsmedel	37	↑
VVS och fastighet	45	↑
Vård och omsorg	741	↑

9. Skolverkets bedömning gäller det kommande yrkesområdet frisör och stylist, medan antalet utbildningsplatser 2022 gäller för yrkesområdet hantverk. För mer information se fördjupningskapitlet om hantverk.

Invånarantal (2022)

ca 400 000

Andel arbetslösa som saknar gymnasial utbildning (2023)

I länet: 35 %

I riket: 35 %

Utbildningsnivå i länet (2022)

Förgymnasial: 9 %

Gymnasial: 38 %

Eftergymnasial: 50 %

Utbildningsnivå i riket (2022)

Förgymnasial: 10 %

Gymnasial: 41 %

Eftergymnasial: 46 %

Kommuner

Enköping

Heby

Håbo

Knivsta

Tierp

Uppsala

Älvkarleby

Östhammar

Kort om Uppsala län

Befolkningsstruktur

Uppsala läns befolkningsstruktur utmärker sig genom att länet har ett av landets starkaste befolkningsökning. Invånarantalet i länet har ökat stadigt sedan början av 2000-talet och den växande folkmängden beror på ett positivt flyttnetto och födelsenetto. Könsfördelningen i länets befolkning är jämn med endast 0,06 procent fler män än kvinnor i länet. Runt en fjärdedel av invånarna i Uppsala län har utländsk bakgrund.

I länet är andelen i åldersgruppen mellan 18 och 30 år högre än rikssnittet. Andelen i befolkningen som är över 35 år är något lägre än rikssnittet.¹⁰

Arbetsmarknad

Länet har en varierande branschstruktur mellan kommunerna. Östhammar, Tierp och Älvkarleby har en dominerande stål- och verkstadsindustri. Enköping och Håbo är sammankopplat med Stockholmsregionens näringsliv med logistikbransch, byggverksamhet och en växande tjänstesektor. Knivsta präglas av många tillverkande företag och en stark tjänstesektor. Heby är starkt inom gröna näringar och har ett växande e-handelskluster. Uppsala kommun är internationellt känt för exempelvis miljöteknik, it och life science.

Andra kvartalet 2023 hade Uppsala län en något lägre arbetslöshet än Sverige som helhet.¹¹ Andelen långtidsarbetslösa ligger på samma nivå som i riket.¹² Uppsala län har en befolkning med en relativt hög utbildningsnivå. Tillsammans med Stockholms län har Uppsala län den största andelen individer med eftergymnasial utbildning.

10. SCB Demografiska rapporter 2021:3 Den framtida befolkningen i Sveriges län och kommuner 2021–2040.

11. Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens arbetslöshetssiffror skiljer sig från SCB:s. Det beror på att Arbetsförmedlingen och SCB utgår från olika dataunderlag och definitioner. SCB utgår från Arbetskraftsundersökningen och deras arbetslöshetssiffror omfattar sysselsatta respektive arbetslösa i hela gruppen 15–74 år. Det betyder att exempelvis heltidsstuderande ungdomar kan definieras som arbetslösa. Arbetsförmedlingens statistik bygger på de personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

12. Arbetsförmedlingen Analys 2023:10, *Arbetsmarknadsläget i Sveriges län kvartal 2 2023*.

DEL 1

Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet

Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft

Enligt skollagen ska huvudmän ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av viss gymnasial utbildning. För denna utbildning handlar det om tre typer av behov:

- behovet av gymnasialt yrkesutbildade som har läst ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller har en yrkesutbildning inom komvux
- det generella behovet av gymnasialt utbildad arbetskraft på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett (personer som har läst yrkesprogram eller högskoleförberedande program)
- behovet av högskoleutbildad arbetskraft.

Syftet med detta kapitel är att beskriva behovet på arbetsmarknaden i Uppsala län utifrån ovanstående tre perspektiv.

Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning

Utbildningsväxling Kompetenskraven ökar inom många yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare utbildning.

Nationellt väntas efterfrågan på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning öka fram till år 2035. Det beror dels på att befolkningen växer, vilket i sig leder till ett ökat behov av arbetskraft, dels på att samhället genomgår en stor utbildningsväxling. Utbildningsväxlingen innebär att kunskapskraven ökar inom många yrken. Det kan till exempel leda till att fler arbetsgivare efterfrågar arbetskraft med specifik utbildningsbakgrund till yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare eller mer generell utbildning. I vilken utsträckning behovet av gymnasialt yrkesutbildade kommer att öka varierar över landet.

Statistiska centralbyrån (SCB) bedömer i sin prognos Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser att behovet av gymnasialt yrkesutbildade kommer att öka i Uppsala län fram till år 2035. Redan i dag råder det brist på utbildade inom bygg, el-, automations-, data- och kommunikationsteknik, fordon, transport, VVS, drift, underhåll och energiteknik samt vård och omsorg.

Inom de utbildningsområden som det i dag råder brist på utbildade bedömer SCB att bristen kommer bestå. Endast utbildningsområdet transport bedöms gå från brist i dag till överskott 2035. SCB bedömer att det kommer vara särskilt stor brist på utbildade inom industriteknik samt vård och omsorg.

I stort sett följer Uppsala läns prognos samma mönster som rikets prognos. Tillgången på barn- och fritidsutbildade utmärker sig, där SCB prognoserar viss brist i länet men visst överskott på nationell nivå. Även tillgången på utbildade inom VVS, energi, drift och underhåll skiljer sig åt, där det inte finns en enad nationell bild av efterfrågan, men i länet är väntas det bli brist på utbildade.

SCB tar hänsyn till en mängd faktorer i sina bedömningar. Demografi, pendlingsmönster, pensionsavgångar, och antaganden om hur yrken och utbildningskrav kommer att förändras är några av aspekterna som ingår.

Tabell. Arbetsmarknadsläget år 2035.

Utbildningsgrupp ¹³	Prognos Uppsala län	Prognos riket
Barn- och fritidsutbildning	●	●
Byggutbildning	●	●
El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning	●	●
Fordonsutbildning	●	●
Handels- och administrationsutbildning ¹⁴	●	●
Industri teknisk utbildning	●	●
Naturbruksutbildning	●	●
Restaurang- och livsmedelsutbildning	●	●
Transportutbildning	●	●
VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik	●	●
Vård- och omsorgsutbildning	●	●

● Överskott ● Balans ● Brist ● Varierat arbetsmarknadsläge

KÄLLA: SCB

Som framgår av tabellen saknas prognoser för utbildningsgrupper som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet¹⁵ och hotell- och turismprogrammet. Skälet är att dessa utbildningsgrupper är mycket svårfångade, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industri tekniska programmet och hantverksprogrammet, samt restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

13. Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassifikation för att redovisa utbildningsbakgrund. I den Statistiska centralbyråns rapporter Trender och prognoser med sikte på år 2035 aggregerar SCB SUN 2000 i ett antal olika utbildningsgrupper. Denna klassificering skiljer sig något från uppdelningen av de nationella gymnasieprogrammen.

14. I denna utbildningsgrupp ingår personer som har en utbildning inom handel och administration på gymnasial nivå. Den 1 juli 2022 ändrades handels- och administrationsprogrammet till försäljnings- och serviceprogrammet. Förändringen innebar bland annat att programstruktur och examensmål förändrades. Förändringarna gäller även motsvarande utbildning inom komvux.

15. Från och med 1 juli 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av frisör- och stylistprogrammet. De övriga inriktningarna från hantverksprogrammet finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivas som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

Etableringsgrad För att räknas som etablerad krävs att man är sysselsatt, har en årsinkomst om minst 202 400 kronor och inte har varit arbetslös eller studerat under året.

Etablering efter yrkesprogram: arbete eller högskolestudier

Ett sätt att beskriva hur väl de gymnasiala yrkesutbildningarna motsvarar arbetslivets behov är i vilken utsträckning de utbildade etablerar sig på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning.¹⁶ En låg etableringsgrad kan bero på flera faktorer, exempelvis bristande utbildningskvalitet eller ett för stort antal utbildade i relation till den lokala arbetsmarknadens behov. Etableringsgraden ger dock en indikation på hur attraktiv en utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden.

Personer som har gått ett yrkesprogram i gymnasieskolan kan även vidareutbilda sig till ett yrke som kräver eftergymnasial utbildning. Inom vissa yrken, exempelvis inom hälso- och sjukvård, är det vanligt att studenterna har läst en gymnasial yrkesutbildning innan de påbörjar högskolestudier inom samma område. För att beskriva yrkesprogrammets bidrag till kompetensförsörjningen är det därför viktigt att även titta på hur stor andel som studerar vidare inom högskolan efter gymnasieskolan.

Mellan år 2011 och 2023 kunde elever på yrkesprogrammen välja till de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier. För utbildning som påbörjas från och med höstterminen 2023 ska dock alla yrkesprogram i gymnasieskolan innehålla dessa kurser.¹⁷

Som figuren nedan visar varierar det mellan programmen hur stor andel av ungdomarna som är etablerade på arbetsmarknaden respektive studerar vid högskola eller universitet tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁸

Utbildade inom VVS och fastighet har den högsta etableringsgraden med nästan 90 procent i etablerad ställning. Näst högst etableringsgrad finns bland utbildade inom fordon och transport följt av utbildade inom industriteknik, bygg och anläggning samt el och energi. Lägst etableringsgrad finns bland utbildade inom hotell och turism, naturbruk samt hantverk.

I dag är det brist på utbildade inom samma områden där de utbildade har högst etableringsgrad (med undantag för industritekniskt utbildade där information om dagsläget saknas i SCB:s prognos).

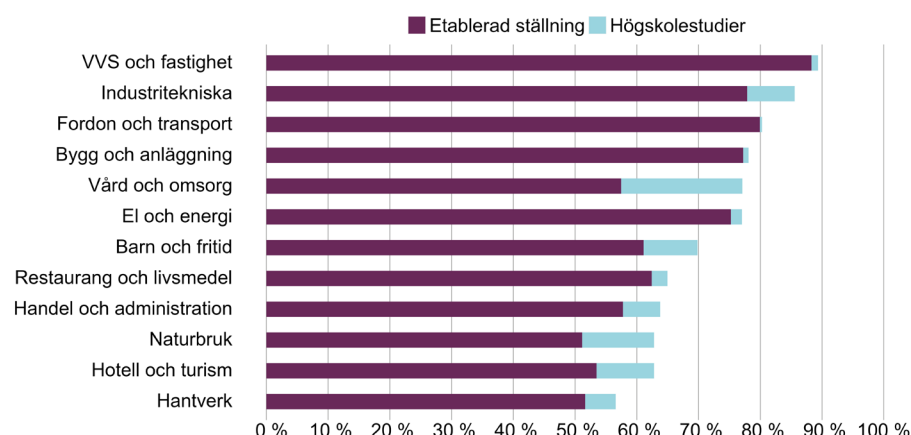
Högsta andelen som går vidare till högskolestudier finns bland de utbildade inom vård och omsorg följt av naturbruk. Lägst andel som går vidare till högskolestudier finns bland de utbildade inom VVS och fastighet samt bygg och anläggning.

16. Skolverket använder SCB:s mått "etableringsstatus" för att följa upp ungdomars och vuxnas sysselsättning efter avslutad utbildning. Se mer i Bilaga 2 *Definitioner och förklaringar*.

17. 16 kap. 3 § Skollagen (2010:800). En elev ska dock ha rätt att välja bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet enligt vad som framgår av bilaga 2 till skollagen.

18. Observera att statistiken omfattar elever som gått yrkesprogram under perioden då kurser som ger behörighet till högskolan inte ingick i programstrukturen.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁹

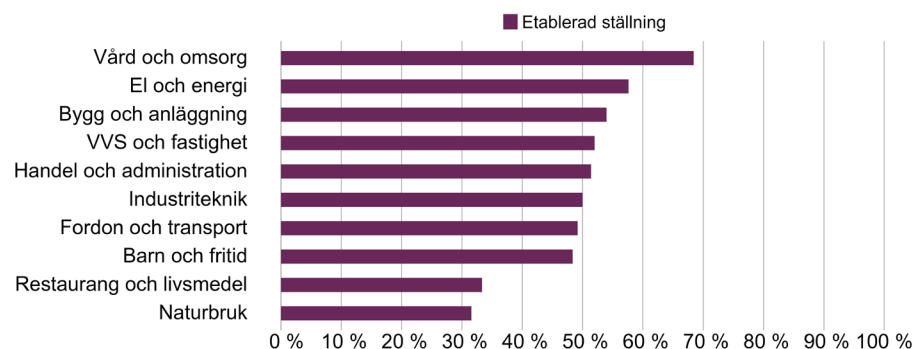

Etablering efter yrkesinriktad utbildning inom komvux

Etableringsgrad efter avslutad yrkesutbildning inom komvux kan, precis som för yrkesprogram i gymnasieskolan, ge en indikation om hur efterfrågad en viss utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden. Figuren nedan visar hur stor andel av personer som har avslutat en yrkesutbildning inom komvux som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter utbildningen.

Utbildade inom vård och omsorg har högst etableringsgrad, strax under 70 procent, följt av utbildade inom el och energi samt bygg och anläggning. Utbildade inom naturbruk samt restaurang och livsmedel har lägst etableringsgrad med strax över 30 procent.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.²⁰

19. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Värt att notera är att covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för personerna som avslutade gymnasieskolan 2016/2017. Eftersom pandemin drabbade sektorer där många unga får sitt första jobb är det troligt att detta påverkade deras förutsättningar att etablera sig. År 2020 var det en relativt kraftig nedgång av andelen ungdomar med etablerad ställning på arbetsmarknaden jämfört med året innan. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:38 *Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan*.

20. Statistiken omfattar personer som avslutade sina studier under åren 2017–2019. Eftersom covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för de som avslutade sina komvux-studier år 2019 kan det inte uteslutas att det har påverkat förutsättningarna för arbetsmarknadsetablering. Skolverkets statistik visar att avgångseleverna 2019 har haft svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med tidigare elevgrupper. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:1486 *Etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier år 2019 och 2020 efter avslutad kommunal vuxenutbildning*.

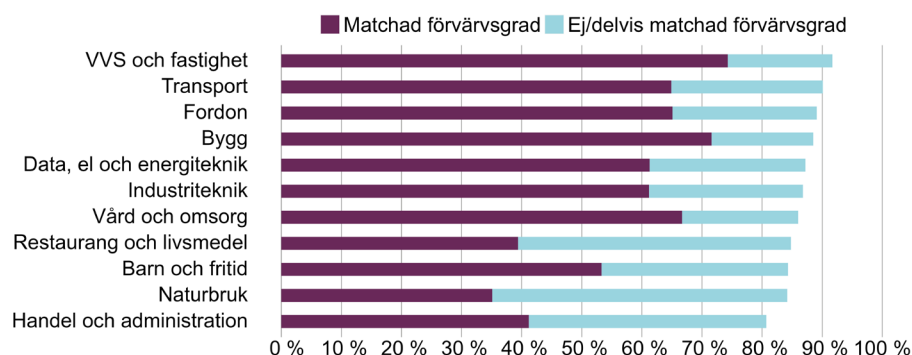
Matchad förvärvsgrad Ett mått på matchningen mellan utbildning och yrke.

Matchning mellan utbildning och arbete

Ytterligare en relevant aspekt är hur stor andel som har ett yrke som matchar deras utbildningsbakgrund, så kallad matchad förvärvsgrad. Är den matchade förvärvsgraden hög tyder det på ett stort arbetsmarknadsbehov av personer med denna utbildning. Är den matchade förvärvsgraden låg, samtidigt som en hög andel arbetar, innebär det att personerna är i arbete men inte inom yrken som är mest relevanta utifrån deras utbildningsbakgrund. Det kan i sin tur tyda på ett mindre arbetsmarknadsbehov eller på att dessa personer arbetar på en del av arbetsmarknaden där arbetsgivarna inte efterfrågar specifik kompetens.

Figuren nedan visar förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad för personer som har en gymnasial yrkesutbildning (i gymnasieskolan eller komvux). Den matchade förvärvsgraden är högst bland personer med en utbildning inom VVS och fastighet, bygg och anläggning samt vård och omsorg. Lägst matchad förvärvsgrad har de med utbildning inom naturbruk, restaurang och livsmedel samt handel och administration. Det finns ett visst mönster mellan etableringsgrad och matchad förvärvsgrad. De med högst etableringsgrad har även en högre matchningsgrad och vice versa.

Figur. Förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad bland personer med gymnasial yrkesutbildning i åldrarna 20–39 år i länet.

Källa: SCB

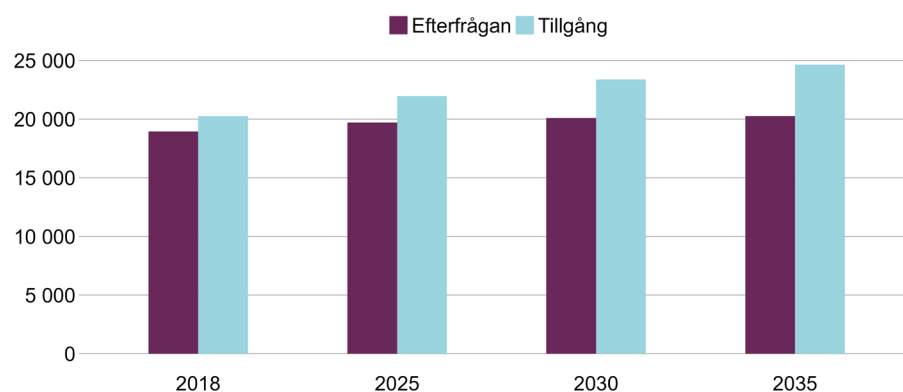
Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning

Personer som har gått ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. För det första är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. För det andra utgör de den huvudsakliga grunden för den högskoleutbildade arbetskraften.

Tillgången på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå överstiger i dag efterfrågan både i länet och riket i stort. Som figuren nedan visar bedömer SCB att skillnaden mellan tillgång och efterfrågan i länet kommer att öka fram till år 2035. Det betyder att det finns en risk för överskott av personer med högskoleförberedande utbildning på arbetsmarknaden.

Tillgången väntas öka med cirka 20 procent under prognosperioden, till följd av att det är fler som flyttar in och examineras med endast högskoleförberedande utbildning än antalet som lämnar arbetskraften. Samtidigt bedöms efterfrågan på utbildade endast öka med 5 procent. Denna ökning beror främst på att det generella arbetskraftsbehovet väntas öka i branscher där många personer med högskoleförberedande utbildning arbetar i dag, exempelvis handeln. Ökningen begränsas på grund av att fler arbetsgivare väntas efterfråga specifik yrkeskompetens när de nyrekryterar till branscher där många personer med högskoleförberedande utbildning arbetar.

Figur. Tillgång och efterfrågan på personer med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet.

Källa: SCB

De högskoleförberedande programmen bidrar även till att möta arbetsmarknadens behov av högskoleutbildad arbetskraft. Enligt SCB beräknas arbetsmarknadsläget för eftergymnasialt utbildade variera framöver. Inom vissa utbildningsgrupper väntas ett överskott på utbildade samtidigt som det väntas bli brist inom andra. Arbetsmarknadsläget väntas också se olika ut i olika delar av landet. Nationellt väntas ett överskott på eftergymnasialt utbildade inom bland annat humaniora och samhällsvetenskap. Samtidigt väntas det nationellt bli en brist på eftergymnasialt utbildade inom bland annat hälso- och sjukvård samt pedagogik och lärarutbildning.²¹

Prognosen för högskoleutbildade i Uppsala län skiljer sig inte i stort från den nationella prognosen. SCB prognoserar att det kommer vara brist på utbildade inom bland annat pedagogik, data och olika medicinska yrken samt på Yh-tekniker och gymnasieingenjörer. Däremot prognoserar SCB överskott på utbildade inom bland annat humaniora, samhälls-, miljö- och beteendevetenskap, journalistik och media samt på bibliotekarier.

21. SCB, Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2020 och år 2035 per utbildningsgrupp, eftergymnasial nivå.

Etablering efter högskoleförberedande program: arbete eller studier

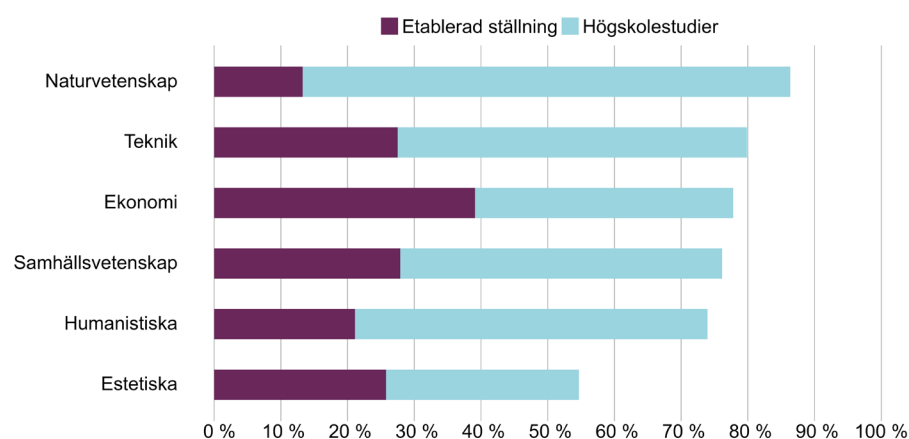
Personer som har läst ett högskoleförberedande program är etablerade på arbetsmarknaden i lägre utsträckning än de som har läst ett yrkesprogram tre år efter avslutad utbildning. Detta är förväntat, givet att programtyperna har olika syften. De högskoleförberedande programmen ska i första hand förbereda eleverna för högskolestudier.

Figuren nedan visar att andelen som etablerat sig på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning är högst bland personer som har läst på ekonomiprogrammet följt av personer som har läst samhällsvetenskapsprogrammet. Lägst etableringsgrad finns bland personer som har studerat det naturvetenskapsprogrammet. Andelen som studerar vid högskola är högst bland de som har läst naturvetenskapsprogrammet. Personer som har studerat det estetiska programmet har lägst andel som går vidare till högskolestudier.

Andelen som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier är förhållandevis hög för personer från samtliga högskoleförberedande program. Högst andel som har en etablerad ställning eller gått vidare till högskolestudier finns bland de som har läst naturvetenskapsprogrammet med strax över 85 procent. Motsvarande andel för de som har studerat det estetiska programmet är cirka 55 procent. Detta gör att gruppen som har läst det estetiska programmet har lägst andel som går vidare till etablerad ställning eller högskolestudier. Däremot är andra typer av sysselsättning och utbildningar vanliga för personer som har läst det estetiska programmet, vilka inte synliggörs i figuren. Figuren ska därmed inte tolkas som att cirka 45 procent av de som har studerat det estetiska programmet är utan sysselsättning.

Etableringsgraden och andelen som går vidare till högskolestudier efter respektive högskoleförberedande gymnasieprogram följer samma mönster som rikssnittet.

Figur. Andel ungdomar i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter att de lämnat gymnasieskolan.²²

22. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde högskoleförberedande program med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Regionens bedömning om behovet av arbetskraft

Sveriges 21 regioner ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. För att få en bredare bild av behoven i länet har Skolverket efterfrågat inspel från regionerna, som komplement till SCB:s prognos. Skolverket har även efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om kompetensbehoven på nationell nivå. Både regionerna och branschföreträdarna har fått möjlighet att kommentera SCB:s arbetsmarknadsprognos. Branschföreträdarnas inspel tas upp i fördjupningsdelen, i de avsnitt där det är relevant.

Region Uppsala har i sitt inspel till Skolverket kommenterat SCB:s prognoser. För utbildade inom barn och fritid bedömer regionen att det finns ett överskott på utbildade i dag. Regionen lyfter ett behov av neddimensionering av komvux och att nyexaminerade inom utbildningsområdet behöver komma från gymnasieskolan, eftersom det enligt Region Uppsala är högre kvalitet på utbildningen i gymnasieskolan, vilket ökar anställningsbarheten för de som är utbildade inom barn och fritid.

Behovet av byggutbildade utmärker sig främst som brist på utbildade med mer erfaren kompetens samtidigt som det bedöms bli balans för nyexaminerade, enligt regionen. Regionen lyfter att en stor del av arbetskraften i branschen är utländsk, vilket gör den sårbar och beroende av migrationspolitiken. Generellt råder brist på utbildade inom området och läget bedöms vara väldigt komplext och osäkert.

Inom el-, automations-, dator-, och kommunikationsteknisk utbildning lyfter regionen att bristen kan komma att bli större på sikt på grund av grön omställning och teknisk utveckling som kommer att kräva fler utbildade inom området.

Angående konkreta yrkeskategorier lyfter regionen att bristen på CNC-montörer och CNC-tekniker är så stor i dag att den hindrar tillväxten för företag inom industrin. Andra yrken som regionen nämner särskilt är bland annat kockar och erfaren serveringspersonal, bussförare och förare av tung lastbil och farlig gods. I regionens norra delar finns även brist på fastighetstekniker och fastighetsskötare på grund av stora pensionsavgångar.

Förutom överskott på utbildade inom barn och fritid från komvux lyfter regionen även ett överskott på utbildade till stylist, frisör och florist, och tillägger att det inte finns något större behov av dessa utbildningar i relation till den regionala arbetsmarknaden.

Region Uppsala lyfter även att det råder stor brist på utbildade inom vård och omsorg.

Ytterligare kommentarer som regionen har lämnat för varje utbildningsgrupp presenteras i fördjupningsdelen om respektive utbildningsområde. Där finns också inspel från branschföreträdare om nationella kompetensbehov.

Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning

Utöver arbetsmarknadens behov ska huvudmän för gymnasieskolan även ta hänsyn till ungdomars efterfrågan när de planerar sitt utbildningsutbud.²³ På liknande sätt ska huvudmän för komvux också ta hänsyn till vuxnas efterfrågan och behov av utbildning när de beslutar vilka yrkesutbildningar och hur många platser som ska erbjudas.²⁴

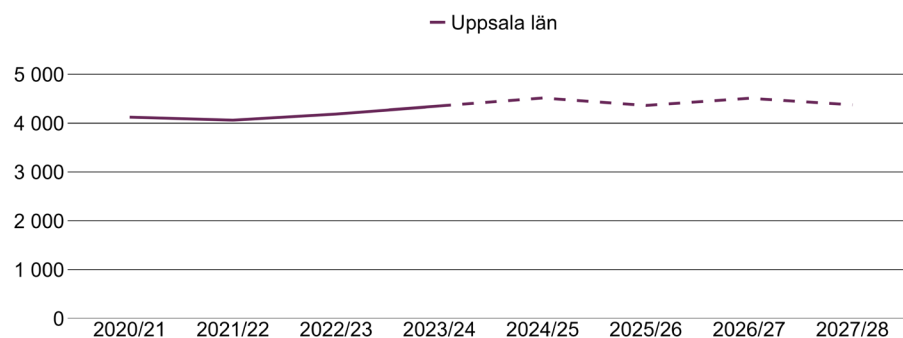
När ungdomar ska söka gymnasieprogram är det många olika faktorer som påverkar. Tidigare studier har visat att valet bland annat påverkas av den sökandes eget intresse och socioekonomiska bakgrund samt sociala normer och tillgängligt utbud.²⁵

I detta underlag använder Skolverket förväntad utveckling av elevantal och ungdomars sökmönster för att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning inom gymnasieskolan. För att beskriva vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux använder vi ett flertal olika faktorer, till exempel andel arbetslösa i länet som saknar en gymnasieutbildning och andel elever i länet som lämnar gymnasieskolan utan en examen.

Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan

En central faktor för planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan är elevkullarnas storlek. I figuren nedan visar vi hur antalet förstaårselever förväntas utvecklas fram till läsåret 2027/28 i Uppsala län. Elevantalet i Uppsala län förväntas följa en relativt stabil trend. Läsåret 2022/23 fanns 4 186 elever och antalet prognostiseras bli 4 374 till läsåret 2027/28.

Figur. Faktisk och förväntad utveckling av antal nybörjarelever i gymnasieskolan läsåren 2020/21–2027/28 i länet.

23. 15 kap. 30 b, 31 a och 32 a §§ skollagen.

24. 20 kap. 16 a § skollagen.

25. Skolverkets rapport *Kunskapsöversikt om faktorer som har betydelse för elevers val av utbildning på gymnasial nivå* (Dnr. 2021:501).

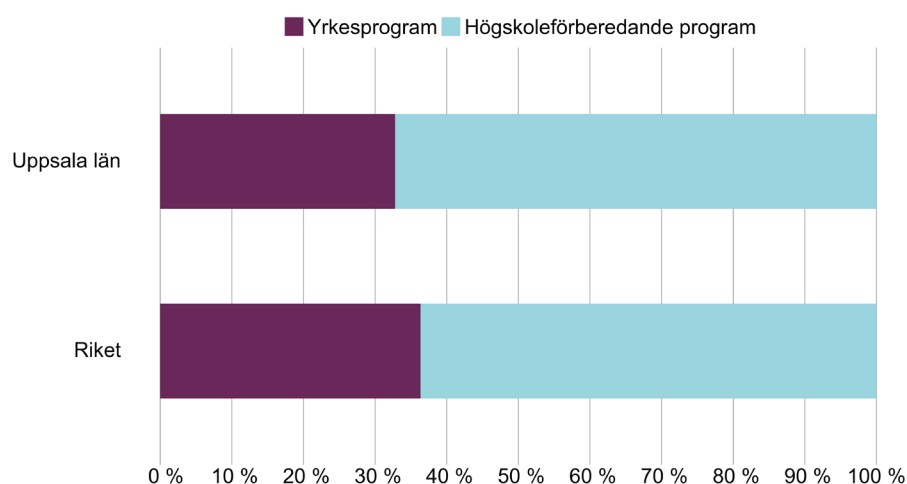
Förstahandssökande beskriver andelen ungdomar som har sökt till ett visst program i första hand, oavsett om de är behöriga att antas till programmet eller inte.

Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan

För att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan använder Skolverket också gymnasieelevers sökmönster. Fördelningen av förstahandssökande till högskoleförberedande program kontra yrkesprogram har sett ungefär likadan ut under de senaste tre åren.

Som figuren nedan visar är det en högre andel ungdomar som söker till högskoleförberedande program än yrkesprogram i Uppsala län. Detta stämmer överens med hur bilden ser ut nationellt. Däremot är det en lägre andel som söker till yrkesprogram i Uppsala län än generellt i riket.

Figur. Förstahandssökande till yrkesprogram respektive högskoleförberedande program i länet och riket, läsår 2022/23.

I Uppsala län är det en högre andel kvinnor än män som söker till högskoleförberedande program i första hand. En större andel män än kvinnor söker till de yrkesprogrammen. Detta könsmönster syns även nationellt.

Ungdomars efterfrågan på gymnasieprogrammen varierar över tid. Som figurerna nedan visar har det dock inte skett några stora förändringar sett till hur stor andel som sökt till de olika yrkesprogrammen under de senaste fem åren.

Jämfört med läsåret 2017/18 har andelen förstahandssökande ökat något till fordons- och transportprogrammet. Andelen förstahandssökande har minskat något till el- och energiprogrammet och hantverksprogrammet. Fordons- och transportprogrammet är det yrkesprogram som har haft störst andel förstahandssökande.

Könsfördelning bland förstahandssökande i länet läsåret 2022/23

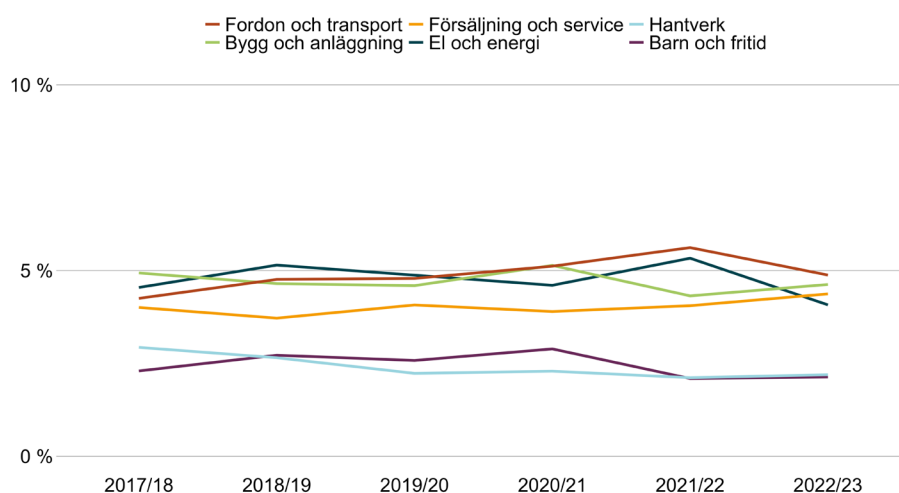
Högskoleförberedande program

53 % kvinnor
47 % män

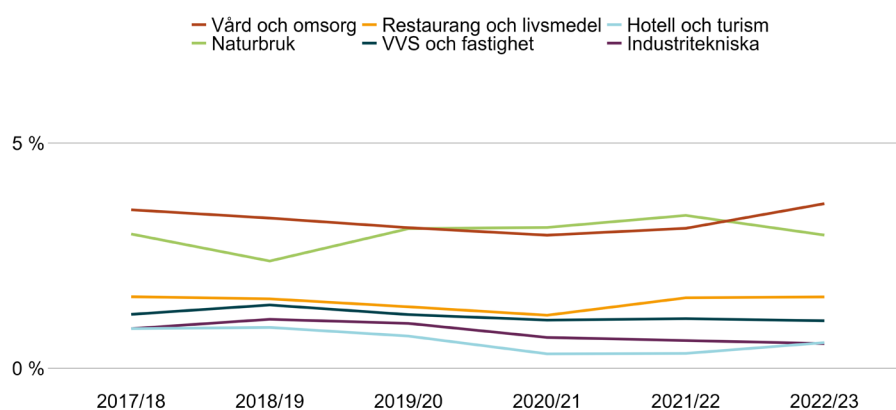
Yrkesprogram

42 % kvinnor
58 % män

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.²⁶

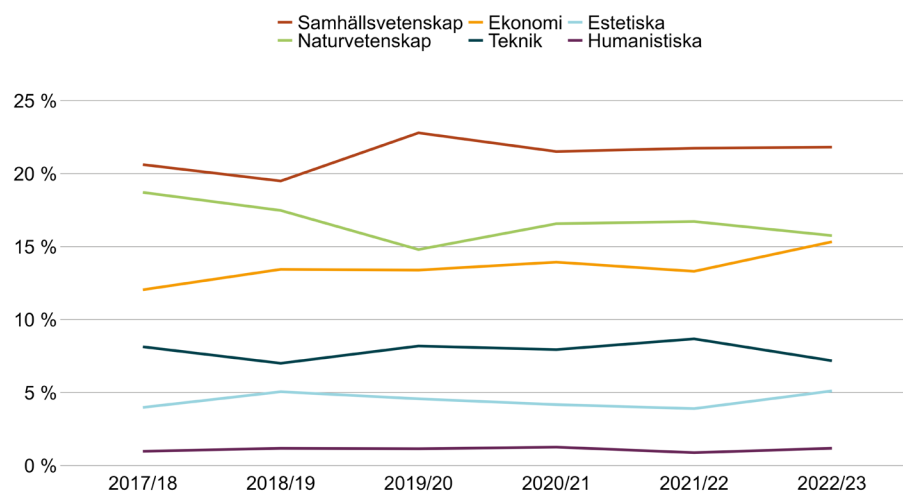
Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.

Bland de högskoleförberedande programmen har samhällsvetenskapsprogrammet varit det mest sökta programmet bland ungdomarna. Det är även det mest sökta programmet totalt sett av samtliga nationella yrkesprogram i Uppsala län. Naturvetenskapsprogrammet är på andra plats sett till programmens, tätt följt av ekonomiprogrammet. Den nationella bilden är att ekonomi-programmet har vuxit under de senaste åren, vilket är ett mönster som även syns i Uppsala län. Humanistiska programmet är det högskoleförberedande program som har lägst andel förstahandssökande.

26. Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet till läsåret 2022/23. Uppgifterna om förstahandssökande fram till förändringen gäller handels- och administrationsprogrammet.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet.

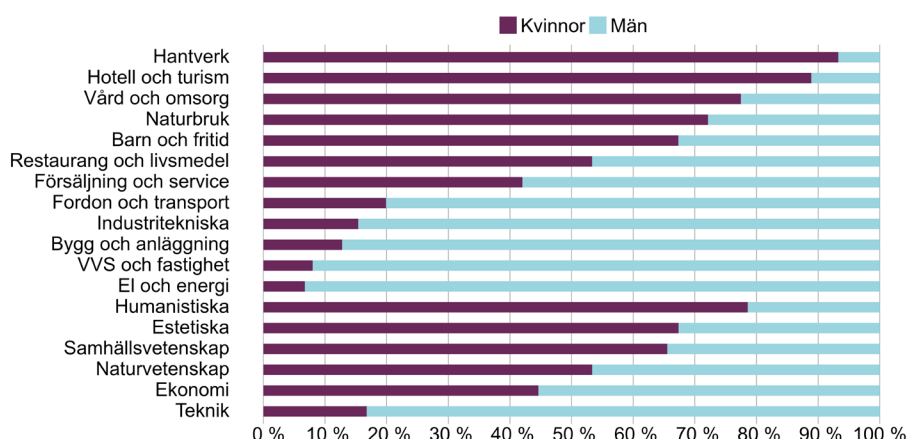
En ytterligare dimension av efterfrågan på gymnasial utbildning är om det finns skillnader mellan vilka program som kvinnor kontra män söker till. Vilka utbildningar unga väljer påverkar de enskilda personernas förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och arbetsgivares möjligheter att hitta den arbetskraft som de behöver. En ojämн könsfördelning bland de sökande tyder på att det finns möjlighet att öka intresset för programmet hos en av grupperna. Som figuren nedan visar är det en mycket ojämн könsfördelning bland de förstahandssökande till flera av de nationella programmen.

Andelen kvinnor är högst bland de förstahandssökande till hantverksprogrammet, hotell- och turismprogrammet, humanistiska programmet, vård- och omsorgsprogrammet, naturbruksprogrammet, barn- och fritidsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet som samtliga har över 60 procent kvinnor som förstahandssökande. Hantverksprogrammet och hotell- och turismprogrammet har runt 90 procent kvinnor som förstahandssökande.

De mansdominerade programmen är främst el- och energiprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, industritekniska programmet, fordons- och transportprogrammet och teknikprogrammet som samtliga har över 60 procent män bland de förstahandssökande. El- och energiprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet har över 90 procent män som förstahandssökande.

Det naturvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och restaurang- och livsmedelsprogrammet är de program som har mest jämn könsfördelning bland de förstahandssökande.

Figur. Könsfördelning bland förstahandssökande i länet, läsår 2022/23.

Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux

Att beskriva vuxnas behov av yrkesutbildning inom komvux är komplext eftersom det till stor del påverkas av den allmänna samhällsutvecklingen. Konjunktur- och arbetsmarknadsläget, befolkningens sammansättning och utbildningsnivå samt elevernas resultat i grund- och gymnasieskolan är några faktorer som har betydelse. En annan faktor som påverkar behovet av yrkesutbildning inom komvux är strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Pågående utbildningsväxling och digitalisering gör att både yrkesroller och kompetenskrav förändras inom många yrken och verksamheter. Det gör att många, yrkesverksamma såväl som arbetssökande, kan behöva yrkesväxla eller komplettera sin utbildning för att behålla eller hitta ett arbete. Storleken på den här gruppen varierar över tid och den kan växa kraftigt med kort varsel, till exempel om en verksamhet läggs ned. Det kan i sin tur leda till ett ökat behov av yrkesutbildning inom komvux.

Andel arbetslösa som saknar gymnasieutbildning

Länet: 35 %

Riket: 35 %

Enligt Arbetsförmedlingen efterfrågas en fullföljd gymnasieutbildning av de flesta arbetsgivare i dag. En fullföljd gymnasieutbildning är därför avgörande för en persons möjlighet att etablera sig. Arbetsförmedlingen konstaterar dessutom att personer som saknar gymnasieutbildning löper större risk för långvarig arbetslöshet än andra grupper av arbetssökande. Många av de som saknar gymnasieutbildning i dag kommer därför att behöva utbilda sig inom komvux för att öka sina möjligheter till varaktig sysselsättning.²⁷

I länet var det år 2022 cirka 23 procent av eleverna som lämnade gymnasieskolan utan att ha tagit gymnasieexamen inom 3 år. Bland de personer som är arbetslösa i länet är det cirka 35 procent, eller 4 000 personer, som saknar fullföljd gymnasieutbildning. Alla som ingår i dessa två grupper kommer inte att söka sig till yrkesutbildning inom komvux. En del vill hellre komplettera sin utbildning för att kunna studera vidare vid högskolan. Antalet elever som inte fullföljer gymnasieskolan och antalet arbetslösa som saknar gymnasieexamen är därför ingen exakt måttstock på behovet av yrkesutbildning inom komvux. Men det ger en indikation om hur behovet kan komma att se ut framöver.

27. Arbetsförmedlingens analys 2022:13, Arbetsmarknadsutsikterna våren 2022 – Utveckling på arbetsmarknaden 2022–2023.

Även arbetslösa med en fullföljd gymnasieutbildning är en potentiell målgrupp för yrkesutbildning inom komvux. Det kan till exempel handla om personer som har läst en högskoleförberedande utbildning i gymnasieskolan, men behöver utbilda sig inom ett specifikt yrkesområde för att förbättra sina möjligheter på arbetsmarknaden. Denna grupp är dock mindre och mer svårångad jämfört med de som saknar en gymnasieutbildning.²⁸

En annan stor målgrupp för gymnasial yrkesutbildning inom komvux är utrikes födda som saknar gymnasieutbildning. I dag är ungefär hälften av dem som studerar komvux på gymnasial nivå utrikes födda i Uppsala län. Det är i nivå med rikssnittet.

För att kunna tillgodogöra sig en yrkesutbildning på gymnasial nivå kan en person med annat modersmål än svenska först behöva läsa kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och/eller svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Ett annat alternativ är att läsa en utbildning som kombinerar sfi eller svenska som andraspråk med yrkesutbildning, eller att få någon form av språk- eller modersmålsstöd parallellt med sina komvuxstudier. Även om alla elever inom sfi inte fortsätter att studera på en yrkesutbildning kan antalet elever inom sfi ge en indikation på behovet av yrkesutbildning inom komvux.

Elever som läser sfi delas in i olika grupper beroende på utbildningsbakgrund. Studieväg 1 riktar sig till elever som har kort eller ingen skolbakgrund. Studieväg 2 riktar sig till elever vars skolbakgrund är mindre omfattande än motsvarande svensk gymnasieskola. Studieväg 3 är för personer vars skolbakgrund motsvarar en svensk gymnasieexamen eller som har deltagit i högre studier. Till skillnad från övriga riket har antalet personer som läser sfi i Uppsala län inte minskat under de senaste åren. År 2021 var det 6 449 personer som läste sfi i länet. Av dessa studerade 1 304 inom studieväg 1, 2 074 inom studieväg 2 och 3 264 inom studieväg 3.

28. För utbildning på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras enligt 20 kap. 2 § Skollagen.

Gymnasial utbildning i länet

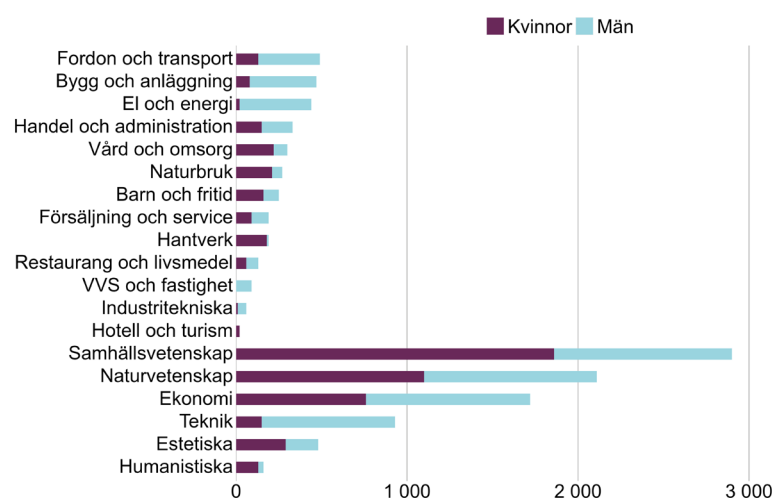
Hur väl överensstämmer den gymnasiala utbildning som finns i länet med ungdomars och vuxnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov? Det här kapitlet innehåller beskrivningar av vilka utbildningar som bedrivs och var de finns.²⁹

Gymnasieskolan: nationella program i länet

Läsåret 2022/23 var det nästan 12 000 elever som läste på de nationella gymnasieprogrammen i Uppsala län. Flest elever läste samhällsvetenskapsprogrammet följt av naturvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet. Bland yrkesprogrammen var fordons- och transport-, bygg- och anläggnings- och el- och energiprogrammet de program som hade störst antal elever. Programmet med minst antal elever var hotell- och turismprogrammet följt av industritekniska programmet och VVS- och fastighetsprogrammet.

Könsfördelningen på programmet följer samma mönster som könsfördelningen bland de förstahandssökande. De högskoleförberedande programmen har en jämnare könsfördelning än yrkesprogrammen. Teknikprogrammet är det högskoleförberedande program som utmärker sig genom att vara kraftigt mansdominerat.

Figur. Antal kvinnor och män på de nationella programmen i länet, läsåret 2022/23.³⁰

29. I de regionala planeringsunderlagen redovisar Skolverket förekomst av utbildning rörande nationella program, introduktionsprogram, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, anpassad gymnasieutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning. Det finns även möjlighet för huvudmän att ansöka om tillstånd för att bedriva idrottsutbildningar inom gymnasieskola och anpassad gymnasieskola, riksrekryterande gymnasieutbildning och särskild variant av gymnasieutbildning.

30. Avrundat till närmaste 10-tal. Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter den 1 juli 2022.

Vilket utbud av gymnasieprogram som eleverna har tillgång till beror på hur hemkommunens samverkan med andra kommuner ser ut. Utbudet påverkas också av vilka pendlingsmöjligheter som finns i länet. Elevers benägenhet att pendla påverkas i sin tur av hur attraktiva olika utbildningsorter, program och skolor upplevs.

Elevpendlingen mellan kommuner inom och utanför Uppsala län visas i kartan nedan, där de olika pendlingsområdena är markerade i olika nyanser. Detta är områden där pendling i huvudsak sker till kommuner med ett större utbud av utbildningar och skolor. I kartan finns även Gävle, Västerås, Upplands-Bro och Stockholm trots att dessa kommuner inte ingår i Uppsala län. Detta är på grund av att dessa kommuner ingår i elevernas pendlingsmönster och det utbud som finns för eleverna i Uppsala län.

Inom Uppsala län finns fyra pendlingsområden:

- Pendlingsområde 1: Uppsala, Heby, Knivsta, Tierp, Östhammar
- Pendlingsområde 2: Gävle, Älvkarleby, m.fl.
- Pendlingsområde 3: Västerås, Enköping, m.fl.
- Pendlingsområde 4: Stockholm, Håbo, Upplands-Bro m.fl.

Samtliga nationella program bedrevs läsåret 2022/23 inom samtliga pendlingsområden.

Stockholms län, som är en del av pendlingsområde 4, bedriver följande riksrekryterande utbildningar: flygteknikutbildningen, marinteknikutbildningen, sjöfartsutbildningen och yrkesdansarutbildningen. I Västerås som är en del av pendlingsområde 3 finns den riksrekryterande flygteknikutbildningen.

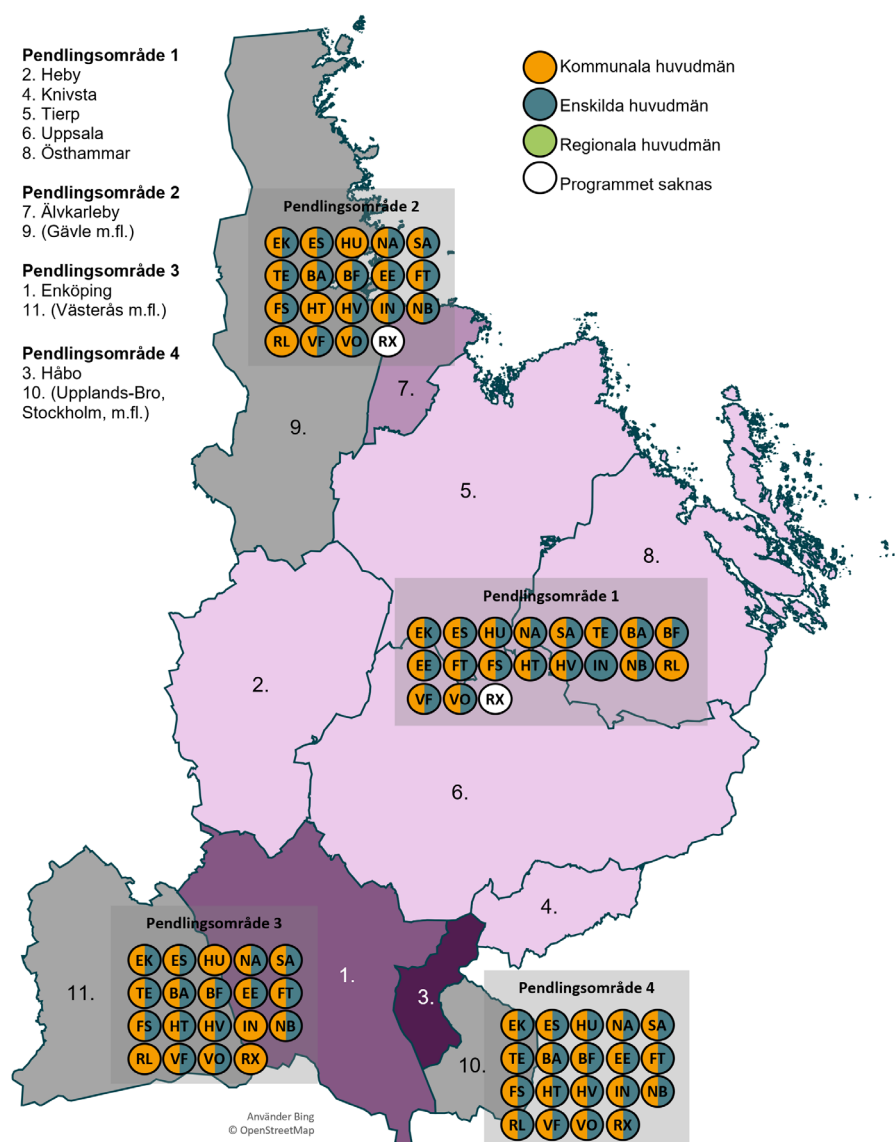
Det är en relativ jämn fördelning mellan enskilda och kommunala huvudmän. Regionala huvudmän finns inte som en del av Uppsala läns gymnasieutbud.

Figur. Utbud av nationella program i gymnasieskolan i länet, läsåret 2022/23.³¹

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industri tekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg
RX	riksrekryterande utbildning med egna examensmål

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022

Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet

Ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program har rätt att gå ett introduktionsprogram.³² Behovet av utbildningsplatser på introduktionsprogram styrs alltså av hur många elever som efter grundskolan inte har blivit behöriga för nationella program i gymnasieskolan. Utvecklingen av andelen elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan visas i figuren nedan.

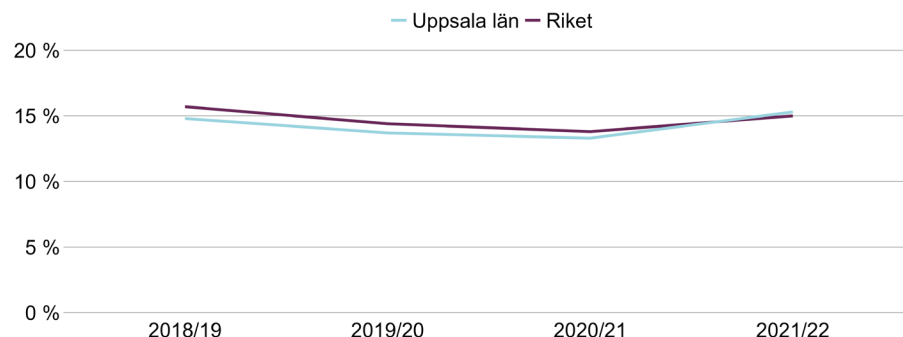
Läsåret 2021/22 var det 15 procent av ungdomarna som inte hade uppnått behörighet till nationellt program från grundskolan. Andelen ungdomar som inte uppnår behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan i Uppsala

31. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

32. 17 kap. 8–12 §§ Skollagen.

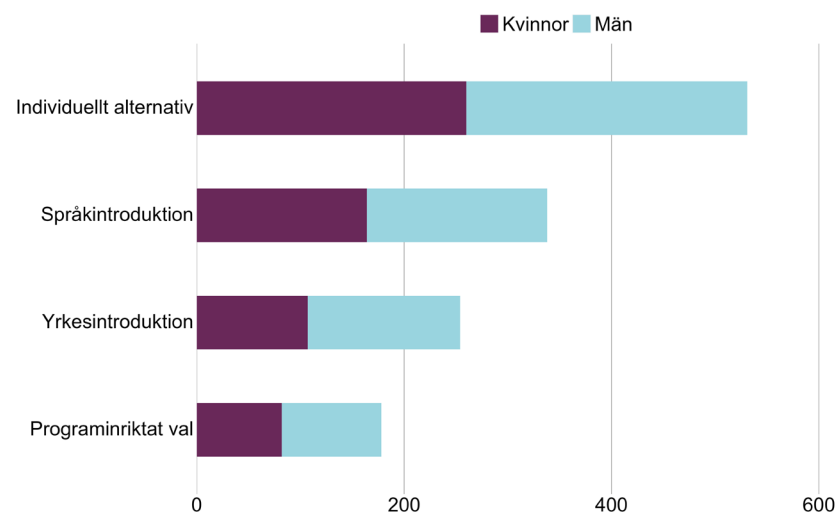
län har legat runt omkring 15 procent under de senaste åren. Utvecklingen har följt samma mönster som rikssnittet. Under läsåret 2021/22 låg andelen i Uppsala län ungefär på samma nivå som i riket.

Figur. Andel ungdomar som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan läsåren 2018/19 – 2021/22 i länet och riket.

Som figuren nedan visar var det individuellt alternativ som hade störst antal elever bland introduktionsprogrammen läsåret 2022/23. Det var en relativt jämn könsfördelning mellan kvinnor och män på de olika introduktionsprogrammen.

Figur. Antal kvinnor och män på introduktionsprogrammen i länet, läsåret 2022/23.

De nya bestämmelserna om att huvudmän ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbildning omfattar introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintröduktion utformade för en grupp elever.³³ I figuren nedan visas en karta över var i länet dessa introduktionsprogram finns och vilka inriktningar som bedrevs läsåret 2022/23.³⁴

Samtliga introduktionsprogram finns tillgängliga i länet och det finns variation mellan kommunala och enskilda huvudmän i samtliga pendlingsområden. Inom pendlingsområde 4 finns samtliga program i det tillgängliga utbudet.

³³ 15 kap. 30 b § Skollagen.

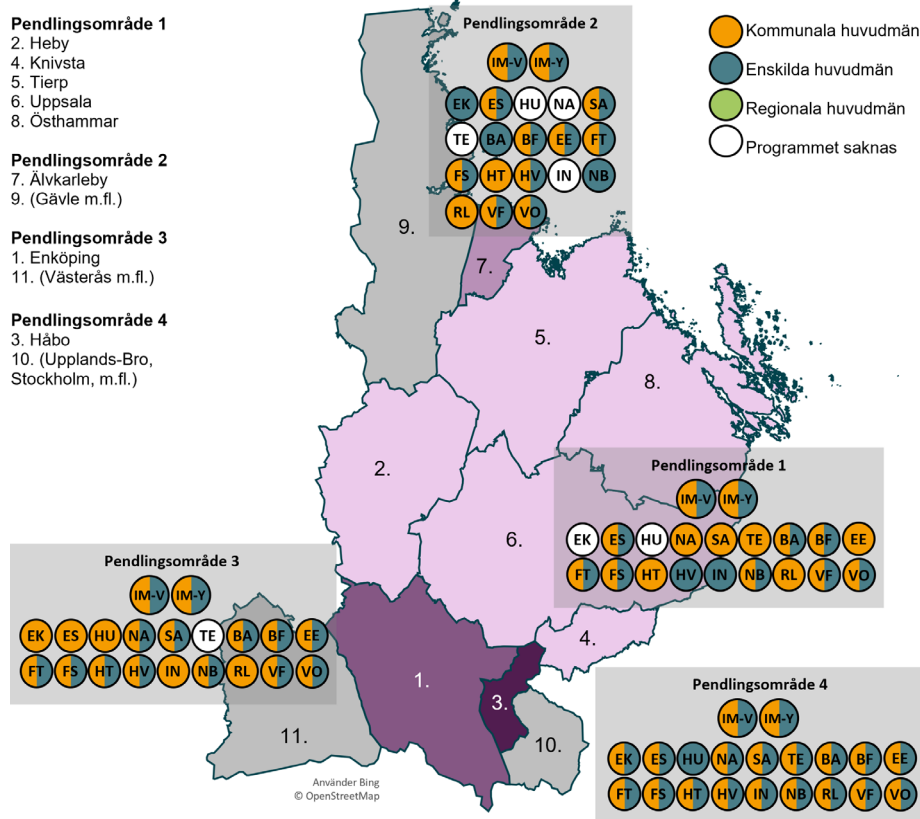
³⁴ I kartan görs ingen skillnad på om introduktionsprogrammet är utformat för en grupp elever eller inte.

Figur. Utbud av introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i länet läsåret 2022/23³⁵

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion
EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industritekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022

Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet

Komvux är i grunden kursutformat, men det är vanligt att huvudmän kombinerar kurser relevanta för ett yrkesområde i ett yrkespaket för att erbjuda utbildningar som motsvarar behoven på arbetsmarknaden. Dessa yrkespaket kan vara nationella eller regionala.³⁶ Vuxna kan också själva söka olika kombinationer av fristående yrkeskurser för att utbilda sig eller komplettera sin kompetens inom ett yrkesområde. En elev på en yrkesinriktning definieras av Skolverket som en elev som läst minst 400 poäng i kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram.³⁷ År 2022 var det drygt 1 700 elever som läste en yrkesinriktning inom komvux i Uppsala län.

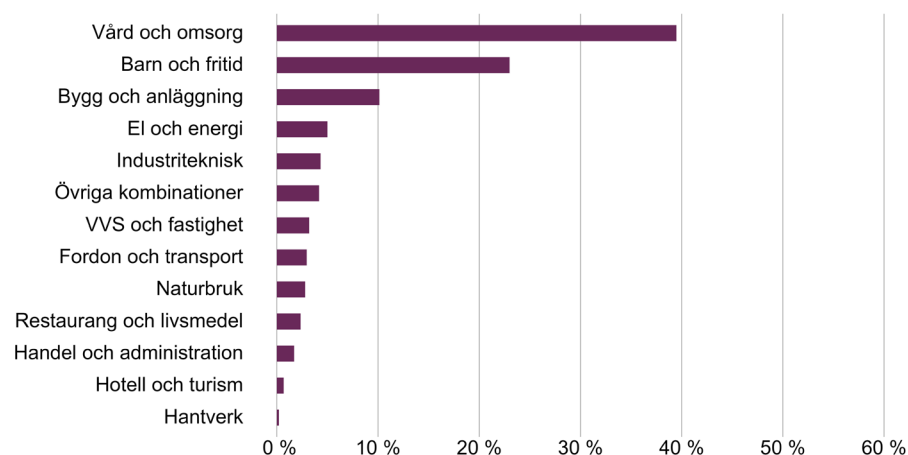
Figuren nedan visar fördelningen mellan olika yrkesinriktningar i länet åren 2020–2022. Vård och omsorg är det största yrkesområdet på komvux i Uppsala län, följt av barn och fritid. De två största yrkesområdena har gemensamt runt 65 procent av eleverna på komvux vilket gör övriga utbildningsområden markant mindre. Hantverk är det minsta utbildningsområdet följt av hotell och turism.

35. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

36. Skolverket tar fram exempel på yrkespaket på nationell nivå i samråd med de nationella programråden och de regionala yrkespaketen är utformade av huvudmännen utifrån ett lokalt/regionalt behov på arbetsmarknaden.

37. Att läsa 400 poäng motsvarar 20 veckors heltidsstudier på komvux.

Figur. Andel elever på olika yrkesinriktningar i komvux i länet, 2020–2022.

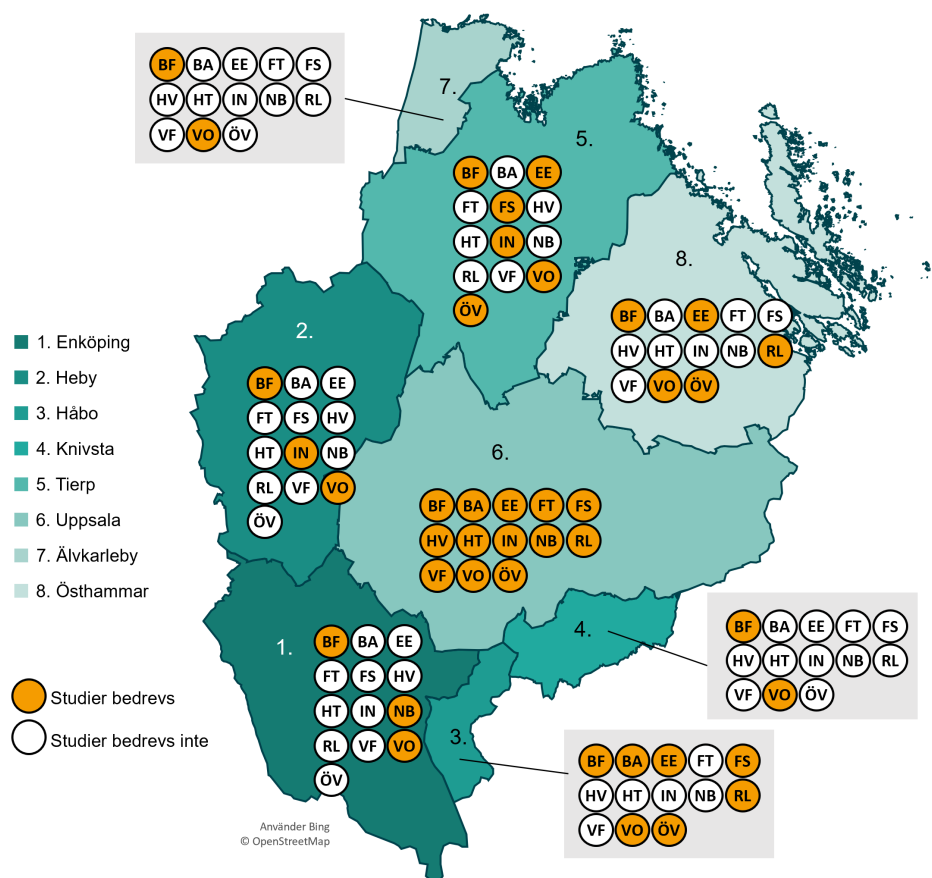
Kartan nedan visar vilka huvudmän i länet som bedrev yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux åren 2020–2022. Uppsala kommun har störst utbud av yrkesutbildningar där endast hantverk saknas. Minst bedrivit utbud har Älvkarleby. Yrkesutbildning inom hantverk bedrevs inte i Uppsala län under åren 2020–2022. Yrkesutbildning inom barn och fritid samt vård och omsorg bedrevs i samtliga kommuner åren 2020–2022.

Figur. Huvudmän i länet som har bedrivit yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux, åren 2020–2022.³⁸

Förklaring av förkortningar av yrkesinriktningar

BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industri teknisk
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljning och service gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för yrkesinriktningen finns även de som läst utbildningar inom handel och administration, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

38. Det krävs att minst fem elever har läst yrkesinriktningen under åren 2020–2022 för att den ska visas som "studier bedrevs" i kartan.

Anpassad gymnasieskola i länet

Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla anpassad gymnasieskola för elever som tillhör målgruppen. Skolformen omfattar nio nationella program samt individuella program. Det finns också utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen.³⁹

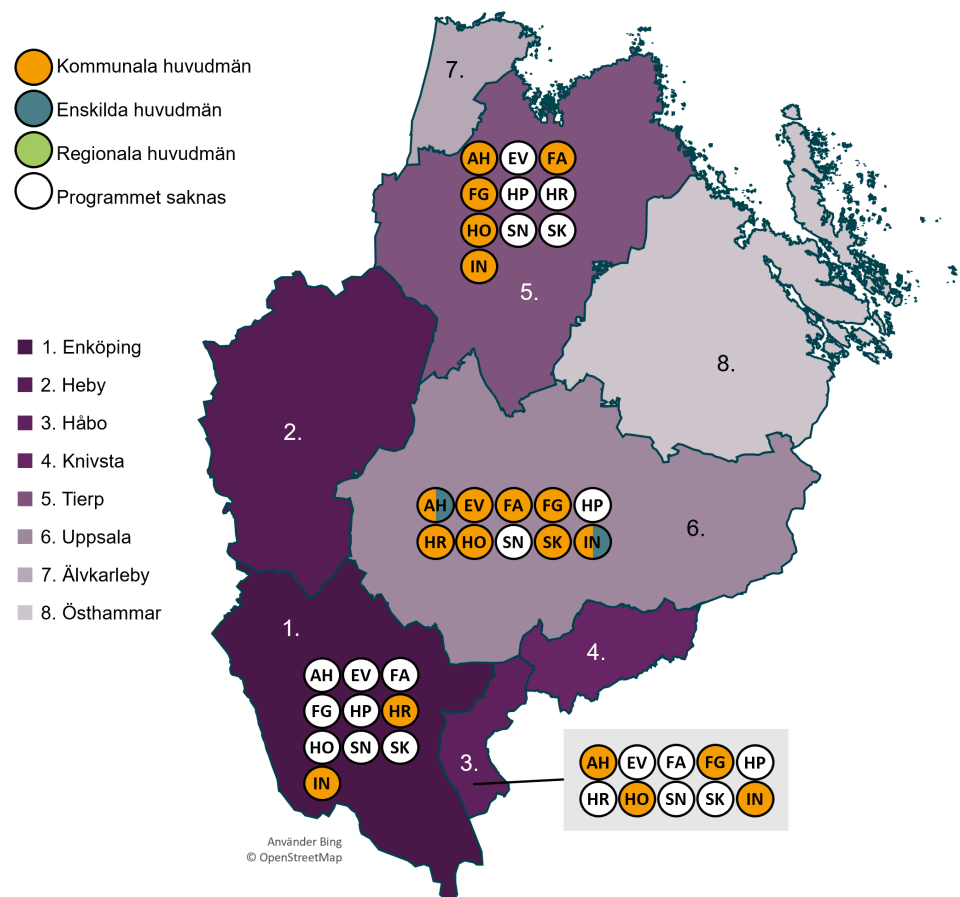
Läsåret 2022/23 läste knappt 200 elever inom anpassad gymnasieskola i länet.⁴⁰ Ungefär 61 procent av eleverna läste på ett nationellt program och 39 procent på ett individuellt program.

Anpassad gymnasieskola bedrevs i fyra kommuner i länet läsåret 2022/23. Uppsala kommun hade störst utbud. Programmen samhälle, natur och språk och hantverk och produktion bedrevs inte som anpassad gymnasieutbildning gymnasieskola i länet.

Figur. Utbud av anpassad gymnasieskola i länet läsåret 2022/23.⁴¹

Förklaring av förkortningar anpassad gymnasieutbildning

AH	administration, handel och varuhantering
EV	estetisk verksamhet
FA	fastighet, anläggning och byggnation
FG	fordonsvård och godshantering
HP	hantverk och produktion
HR	hotell, restaurang och bageri
HO	hälsa, vård och omsorg
SN	samhälle, natur och språk
SK	skog, mark och djur
IN	individuella program

39. Nationellt godkända idrottsutbildningar, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål och särskilda varianter.

40. Antal elever i huvudmannens skolor 2022/23, Skolverkets jämförelsetal. Siffrorna avser elever som läser hos en kommunal huvudman. Skolverket presenterar inte statistik för elever som läser inom anpassad gymnasieskola hos en enskild eller regional huvudman.

41. Statistiken bygger på skolenhetsregistret, vilket baseras på huvudmännens egna uppgifter.

DEL 2

Fördjupning per utbildningsområde

Innehåll del 2

Barn och fritid	36
Bygg och anläggning	43
El och energi	50
Fordon och transport	58
Försäljning och service	66
Hantverk	74
Hotell och turism	79
Industri teknik	85
Naturbruk	92
Restaurang och livsmedel	100
VVS och fastighet	107
Vård och omsorg	114
Högskoleförberedande program	121

Barn och fritid

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för brist på utbildade inom barn och fritid i Uppsala län på sikt. Region Uppsala bedömer att det just nu finns ett överskott av utbildade i länet, men att behovet kan komma att öka på sikt.

Etableringsgraden är något lägre efter barn- och fritidsprogrammet jämfört med efter flera andra yrkesprogram i länet. Jämfört med flera andra utbildningsgrupper är det en låg andel barn- och fritidsutbildade som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning. Samtidigt visar yrkesstatistiken att 48 procent av personerna som läst barn- och fritidsprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar som barnskötare.

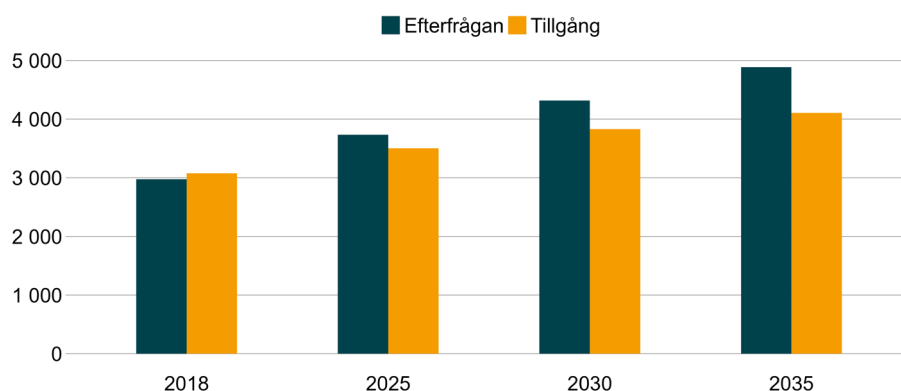
Ungdomars efterfrågan har legat på samma nivå de senaste åren. Skolverket bedömer att andelen platser på barn- och fritidsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

År 2022 läste 20 procent av eleverna inom komvux utbildning inom barn och fritid. Även om antalet elever minskat över tid är det fortfarande den näst största yrkesinriktningen i länet. Etableringsgraden är lägre efter barn- och fritidsutbildning än efter många andra komvuxutbildningar i länet. Dessutom pekar Region Uppsala på att det finns ett överskott av barn- och fritidsutbildade i dag. Överskottet gäller enligt regionen framför allt barn- och fritidsutbildade från komvux. Samtidigt beräknar SCB att det på sikt finns risk för brist på utbildade. Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser på barn- och fritidsutbildningar inom komvux bör behållas på nuvarande nivå.

Risk för brist på sikt för barn- och fritidsutbildade enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett visst överskott på barn- och fritidsutbildade 2035. i Uppsala län bedömer SCB att det på sikt finns risk för viss brist på utbildade framöver. Det beror på att efterfrågan väntas öka med 65 procent samtidigt som tillgången på utbildade väntas öka med 35 procent. Efterfrågeökningen beror framför allt på att utbildningsväxlingen som redan pågår väntas fortsätta under prognosperioden. Utbildningsväxlingen innebär att fler av dem som arbetar som barnskötare och elevassistenter kommer att behöva ha formell utbildning inom barn och fritid framgent. Dessutom beräknas antalet barn öka i Uppsala län under de närmaste åren, vilket leder till ett större sammantaget behov av utbildad personal inom förskola och grundskola.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom barn och fritid i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Region Uppsala: på kort sikt finns ett överskott av utbildade

Region Uppsala konstaterar i sitt inspel till Skolverket att det i dag finns ett överskott av utbildade barnskötare från vuxenutbildningen i länet. En orsak är att det 2018 infördes anställningsgaranti för barnskötarutbildningen. Det ledde till många fler sökande till barnskötarutbildningen inom komvux. Trots att garantin togs bort 2020 står fortfarande många barnskötare med anställningsgaranti i kö för tillsvidareanställningar i delar av regionen. På kort sikt finns därför inget behov av fler utbildade.

På längre sikt kan behovet av barn- och fritidsutbildade komma att öka. Det beror dels på att stora pensionsavgångar är att vänta, dels på att det i delar av regionen byggs flera nya förskolor. Eftersom behovet av utbildade även påverkas av både ekonomiskt utrymme och normer för antal barnskötare och antal förskollärare samt storleken på barngrupper är det emellertid svårt att bedöma hur mycket behovet kan väntas öka.

Region Uppsala anser att ungdomsgymnasiets barnskötarutbildning håller högre kvalitet än vuxenutbildningens dito och att det därför är önskvärt att locka fler till utbildningen i gymnasieskolan snarare än till vuxenutbildningen.

Specialistelevassistenter med fokus på NPF-diagnoser behövs det fler av, då NPF-diagnoser blir alltmer vanligt förekommande i grundskolorna.

Nationella branschföreträdare bedömer att behovet av utbildade kommer öka

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehovet av utbildade inom barn och fritid.⁴² Kommunal delar inte SCB:s bedömning om att det i många delar av landet kommer att vara balans eller överskott på utbildade inom barn och fritid år 2035. Kommunal menar att det redan är svårt att rekrytera utbildad personal på många platser i landet och att det finns flera faktorer som talar för att behovet kommer att öka framöver. En faktor som Kommunal lyfter är att politikens ambitioner för förskolan har höjts de senaste åren och att detta ökar behovet av utbildad personal.

Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) lyfter att politiken har stor påverkan på behovet av utbildade inom barn och fritid. SKR lyfter utökad rätt till fritidshem och ett ökat deltagande i förskolan som exempel på statliga ambitionshöjningar som har lett till ett ökat behov av utbildad personal.

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken. Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete för flera yrken inom barn- och fritidsområdet.⁴³

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom barn- och fritidsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Barnskötare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Elevassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete
Välktare och ordningsvakt	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

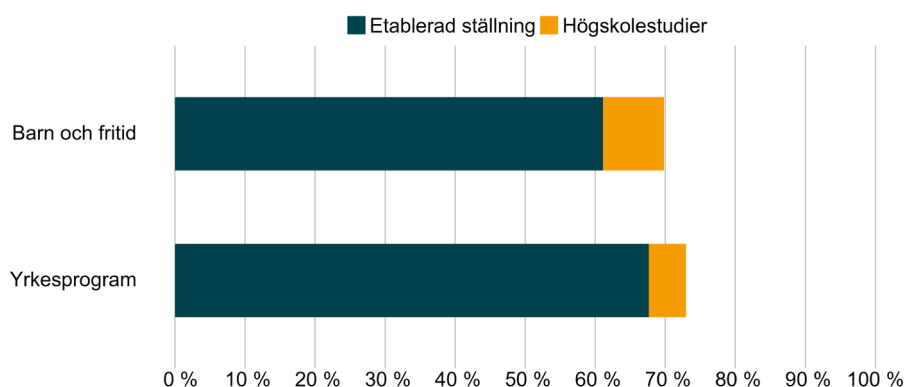
Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom barn och fritid

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på barn- och fritidsprogrammet är 61 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är högre än snittet för riket, men lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt. Andelen som gått vidare till högskolestudier efter avslutad utbildning inom barn och fritid är lägre än i riket.

42. Kommunal, Sveriges Kommuner och Regioner.

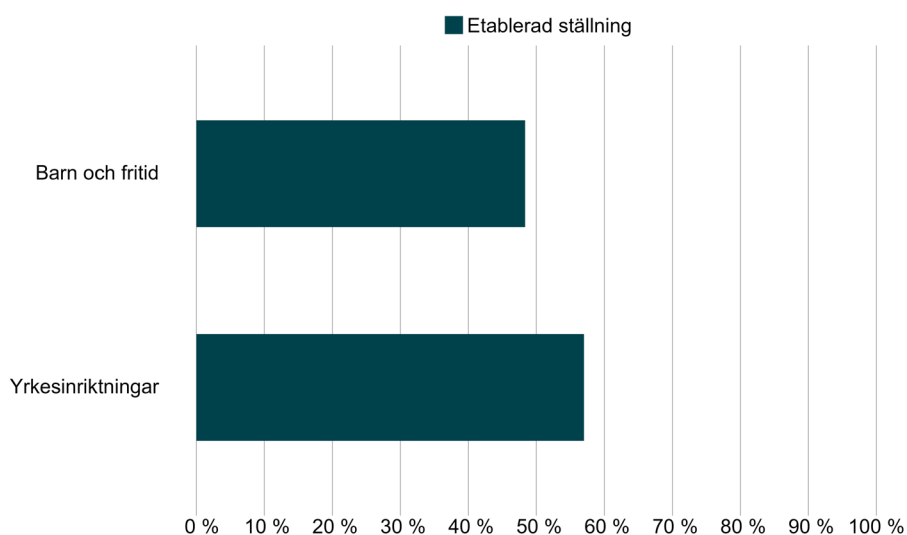
43. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁴⁴

Personer som har läst en barn- och fritidsutbildning inom komvux i Uppsala län är etablerade på arbetsmarknaden i något högre utsträckning än i landet som helhet. Etableringsgraden bland barn- och fritidsutbildade är dock något lägre än snittet för samtliga yrkesinriktningar inom komvux i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁴⁵

44. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

45. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Barnskötare är det vanligaste yrket bland barn- och fritidsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en barn- och fritidsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet⁴⁶

Skolform	Yrke	Andel
Barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan	Barnskötare	48 %
	Elevassistent m.fl.	10 %
	Vårdare, boendestödare	6 %
Barn och fritidsutbildning inom komvux	Barnskötare	71 %
	Elevassistent m.fl.	3 %
	Fritidspedagog	2 %

Källa: SCB

Något minskande efterfrågan på barn- och fritidsprogrammet

Barn- och fritidsprogrammet stod för cirka 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁴⁷

Under samma läsår var det ungefär 2 procent i länet som sökte till barn- och fritidsprogrammet i första hand. Det är något lägre än snittet för riket som ligger på runt 4 procent. Andelen förstahandssökande låg på ungefär samma nivå läsåren 2017/18–2022/23.

Cirka 67 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor. Den vanligaste inriktningen bland eleverna läsåret 2022/23 var pedagogiskt arbete. För eleverna i år två har inriktningarna pedagogiskt arbete och socialt arbete slagits ihop och bildat den nya inriktningen pedagogiskt och socialt arbete.

Minskande antal elever på barn- och fritidsutbildningar inom komvux

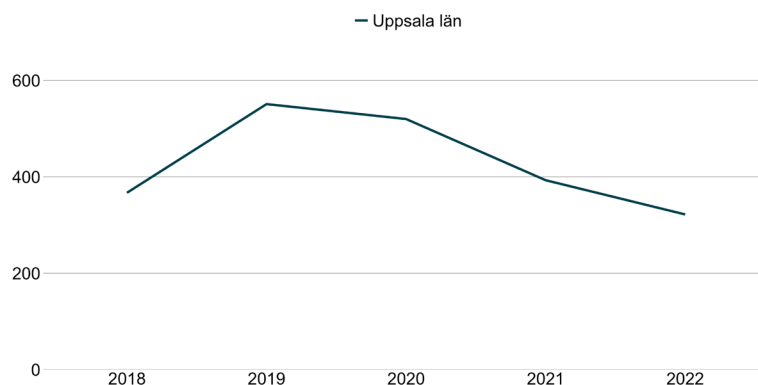
Barn och fritid är det näst största yrkesområdet inom komvux i Uppsala län. Under 2022 läste 20 procent av eleverna som läste en yrkesutbildning inom komvux barn och fritid. Antalet elever på barn- och fritidsutbildningar inom komvux i Uppsala län minskade 2022 jämfört med 2018.

254 elever läste barn- och fritidsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

46. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

47. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom barn och fritid inom komvux i länet 2018–2022.

Barn- och fritidsutbildning i länet

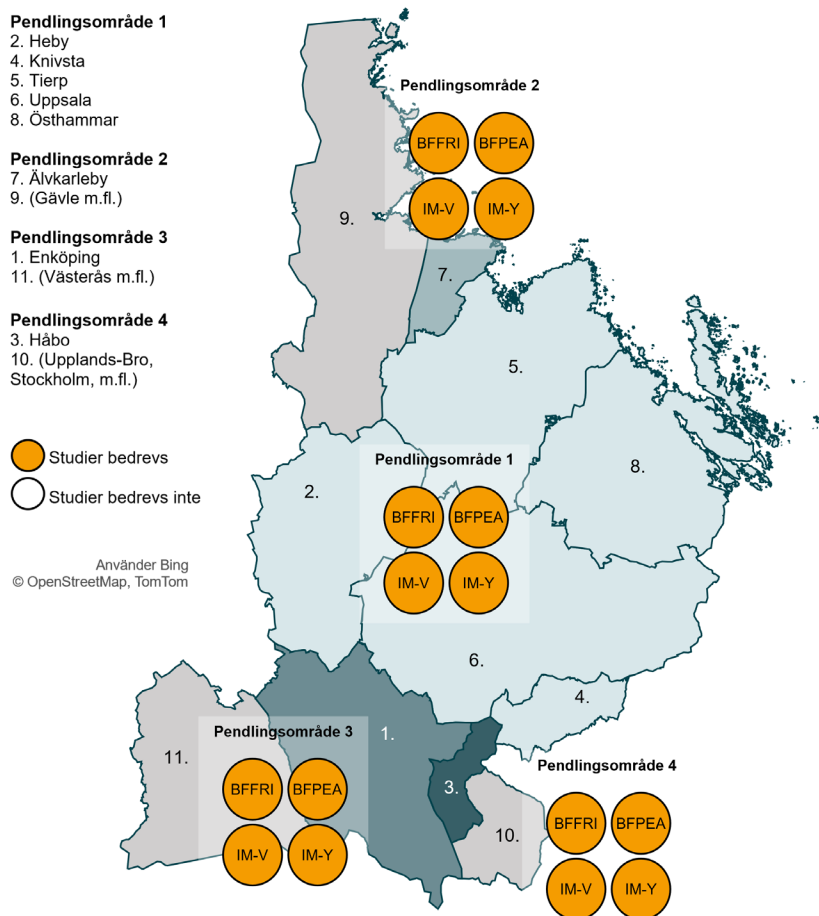
Som figuren nedan visar bedrevs samtliga inriktningar inom barn- och fritidsprogrammet i alla pendlingsområden i Uppsala län läsåret 2022/23. Även introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion inom barn och fritid bedrevs i alla pendlingsområden.

Figur. Utbud av barn- och fritidsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.48

Förklaring av förkortningar

BFRI	fritid och hälsa
BFPEA	pedagogiskt och socialt arbete*
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

*Pedagogiskt och socialt arbete gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för inriktningen finns även de som läst inriktningarna pedagogiskt arbete eller socialt arbete, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

48. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I samtliga kommuner i Uppsala län fanns elever som läste en barn- och fritidsutbildning på komvux under åren 2020–2022.⁴⁹ År 2021 var det fyra huvudmän i Uppsala län som bedrev barn- och fritidsutbildning som yrkespaket.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom barn och fritid i länet 2021.⁵⁰

Yrkespaket	Huvudman
Barnskötare – elevassistent bas (nationellt)	Enköping, Uppsala, Heby, Östhammar
Påbyggnadspaket barnskötare (nationellt)	Uppsala, Älvkarleby, Östhammar
Påbyggnadspaket elevassistent (nationellt)	Uppsala, Älvkarleby, Östhammar
Barnskötare (regionalt)	Uppsala

49. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

50. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Bygg och anläggning

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för brist på byggutbildade i Uppsala län framöver. Region Uppsala bedömer att det råder balans på nyexaminerade, men brist på erfarna personer med utbildning inom bygg och anläggning i länet. Regionens bedömning är att arbetskraftsbehovet kommer att öka på sikt. Företrädare för berörda branscher bedömer att det kommer att vara brist på utbildade nationellt.

Etableringsgraden är högre efter bygg- och anläggningsprogrammet än efter många andra yrkesprogram i länet. Det är också en förhållandevis hög andel av de bygg- och anläggningsutbildade som arbetar i ett yrke som matchar deras utbildning. Andelen förstahandssökande har varit stabil över tid.

För att utbildningsutbudet ska motsvara både behoven på arbetsmarknaden och ungdomars efterfrågan bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser på bygg- och anläggningsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever på bygg- och anläggningsutbildningar ökat de senaste åren. Etableringsgraden är högre efter bygg- och anläggningsutbildning än efter många andra yrkesutbildningar inom komvux. Dessutom arbetar en relativt stor andel byggutbildade inom ett yrke som matchar deras utbildning. Eftersom det finns risk för brist på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom bygg och anläggning på komvux bör öka.

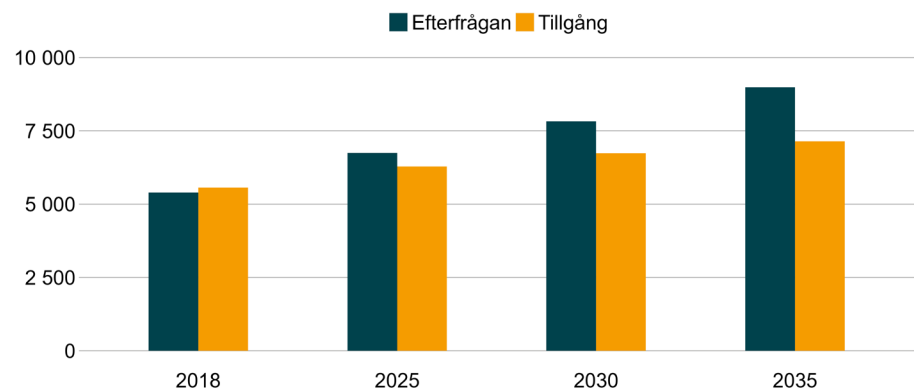
Brist på arbetskraft med byggutbildning på sikt enligt SCB

I SCB:s prognos för byggutbildade ingår alla inriktningar från bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan och fastighetsinriktningen från VVS- och fastighetsprogrammet, samt motsvarande äldre utbildningar och komvuxutbildningar.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för brist på byggutbildade år 2035. I Uppsala län väntas efterfrågan på byggutbildade öka mer än tillgången. SCB bedömer därför att det finns risk för brist på utbildade år 2035.

Tillgången på utbildade väntas öka med cirka 30 procent samtidigt som efterfrågan bedöms öka med cirka 65 procent fram till år 2035. Att efterfrågan väntas öka så pass mycket mer beror främst på den utbildningsväxling som antas ske i byggbranschen. Den innebär att fler arbetsgivare väntas vilja rekrytera arbetskraft med formell byggutbildning när de nyanställer under prognosperioden. SCB bedömer också att det totala behovet av arbetskraft kommer att växa inom byggbranschen i länet.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på byggutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Region Uppsala bedömer att behovet av byggutbildade kommer att öka

I sitt inspel till Skolverket skriver Region Uppsala det i dag råder balans för nyexaminerade men brist på erfarna personer med utbildning inom bygg och anläggning i länet.

Deras bedömning är att det på lång sikt kommer att ske en ökning av arbetskraftsbehovet i alla praktiska branscher till följd av tillväxten i länet. Exempelvis kommer det att behövas fler håltagare, takmontörer, undertaksmontörer, beläggningsarbetare, bergarbetare och snickare. Regionen pekar också på att både pensionsavgångar och potentiellt minskad invandring kan komma att påverka behovet. I dag är det en stor andel av dem som arbetar inom byggsektorn i Uppsala län som kommer från andra länder. Skulle dessa personer söka sig till andra länder på grund av politiska beslut i Sverige skulle byggsektorn få akut brist på arbetskraft.

Region Uppsala pekar vidare på att det redan i dag finns ett stort och ökande behov inom anläggning i länet. Det finns möjlighet att utbilda fler inom husbyggnad, men eftersom det råder brist på APL-handledare så kan inte APL-platser erbjudas i tillräcklig omfattning.

Nationella branschföreträdare bedömer att det kommer bli brist på utbildade framöver

Skolverket har fått tre inspel från nationella branschföreträdare om behovet av utbildade inom bygg och anläggning.⁵¹

Byggföretagen instämmer i SCB:s bedömning att det kommer att vara brist på byggutbildade i många delar av landet fram till 2035. Byggföretagen bedömer att behoven kommer att öka framgent. En faktor som driver en större efterfrågan är att specialiseringen ökar inom byggbranschen. En annan faktor är att flera regioner står inför stora pensionsavgångar framgent.

51. Byggföretagen, Glasbranschföreningen och Måleribranschens yrkesnämnd.

Även Glasbranschföreningen bedömer att efterfrågan på utbildade med specialkompetens inom glas kommer att öka. Det beror dels på ökad efterfrågan på glasprodukter, dels på att även glasbranschen står inför stora pensionsavgångar inom en tioårsperiod.

Måleribranschens yrkesnämnd ger samma bild av behoven i branschen som övriga branschorganisationer. Måleribranschens yrkesnämnd framhåller att behovet kommer att vara särskilt stort i storstadsregioner. Skälet är att det är i storstadsregionerna som behovet av bostadsbyggande och underhåll är störst.

Både Måleribranschens yrkesnämnd och Byggföretagen anser att utbudet av vilka inriktningar som erbjuds inom bygg och anläggning behöver förbättras. Fler utbildningsplatser för ställningsbyggare, bergarbetare och håltagare efterfrågas, så att hela arbetsmarknadens behov av kompetens säkerställs.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁵²

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå förväntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom många yrken inom byggområdet år 2026. Undantagen är grovarbetare inom bygg och anläggning samt gruv- och stenbrottsarbetare, där det väntas bli större konkurrens om jobben.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom bygg- och anläggningsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Anläggningsarbetare	Stora möjligheter till arbete
Anläggningsmaskinförare	Stora möjligheter till arbete
Betongarbetare	Mycket stora möjligheter till arbete
Byggnads- och ventilationsplåtslagare	Mycket stora möjligheter till arbete
Golvläggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Grovarbetare inom bygg och anläggning	Små till medelstora möjligheter till arbete
Gruv- och stenbrottsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Murare och plattsättare	Mycket stora möjligheter till arbete
Målare	Mycket stora möjligheter till arbete
Ställningsbyggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Takmontör	Mycket stora möjligheter till arbete
Träarbetare och snickare	Mycket stora möjligheter till arbete
Tunnplåtslagare	Stora möjligheter till arbete

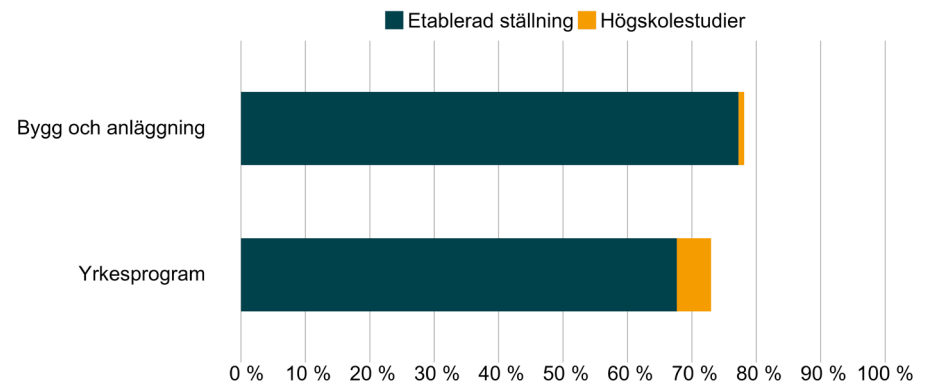
Källa: Arbetsförmedlingen

52. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom bygg och anläggning

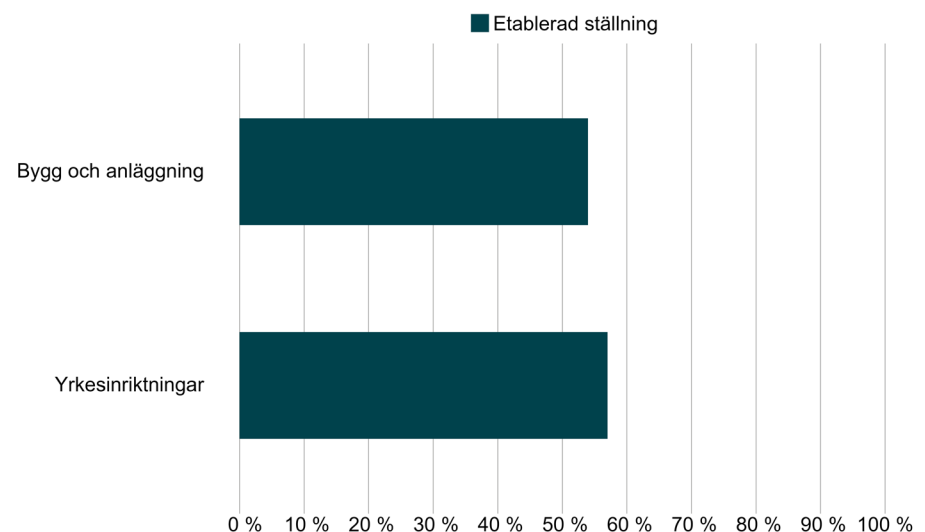
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på bygg- och anläggningsprogrammet i länet är 77 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är både högre än snittet för riket och högre än yrkesprogrammen i länet generellt. Det är en lägre andel som fortsätter med högskolestudier än vad som är genomsnittet för yrkesprogrammen i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁵³

Personer som har läst en bygg- och anläggningsutbildning inom komvux är etablerade på arbetsmarknaden i något lägre grad än vad som är snittet för yrkesutbildning inom komvux i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁵⁴

53. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

54. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland bygg- och anläggningsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en bygg- och anläggningsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁵⁵

Skolform	Yrke	Andel
Bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan	Träarbetare, snickare m.fl.	17 %
	Målare	11 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	8 %
	Övrig byggnads- och anläggningsarbetare	5 %
	Byggnads- och ventilationsplåtslagare	5 %
	Murare m.fl.	5 %
Bygg- och anläggningsutbildning inom komvux	Grovarbetare inom bygg och anläggning	10 %
	Övrig byggnads- och anläggningsarbetare	8 %
	Anläggningsarbetare	5 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	5 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet stod för cirka 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁵⁶

Under samma läsår var det knappt 5 procent i länet som sökte till bygg- och anläggningsprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande låg på ungefär samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 87 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var husbyggnad följt av måleri och anläggningsfordon. Mark och anläggning samt plåtslageri var de minsta inriktningarna med några enstaka elever på respektive inriktning.

Fler elever läser bygg- och anläggningsutbildningar inom komvux

Bygg och anläggning är den tredje största yrkesinriktningen inom komvux i Uppsala län, sett till antalet elever. Under 2022 var det 12 procent av eleverna som läste yrkesutbildning på komvux som läste bygg och anläggning. Som figuren nedan visar har elevantalet ökat under de senaste åren. År 2022 var det 189 elever som läste bygg och anläggning inom komvux.

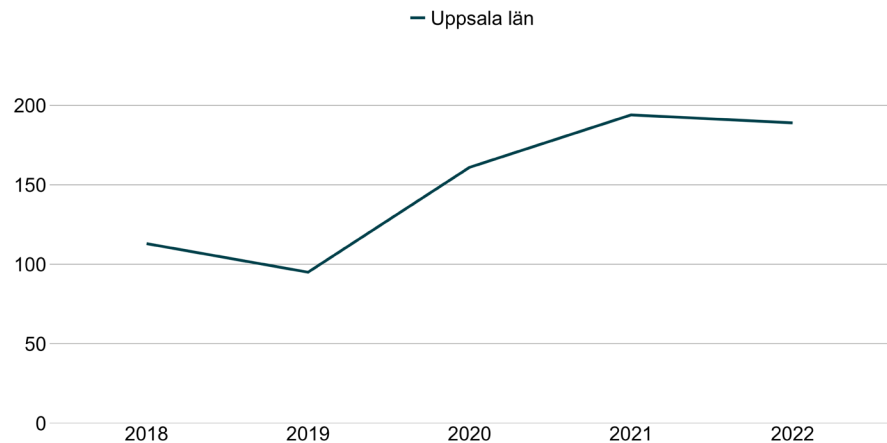
^{55.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

^{56.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

465 elever läste bygg- och anläggningsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom bygg och anläggning inom komvux i länet 2018–2022.

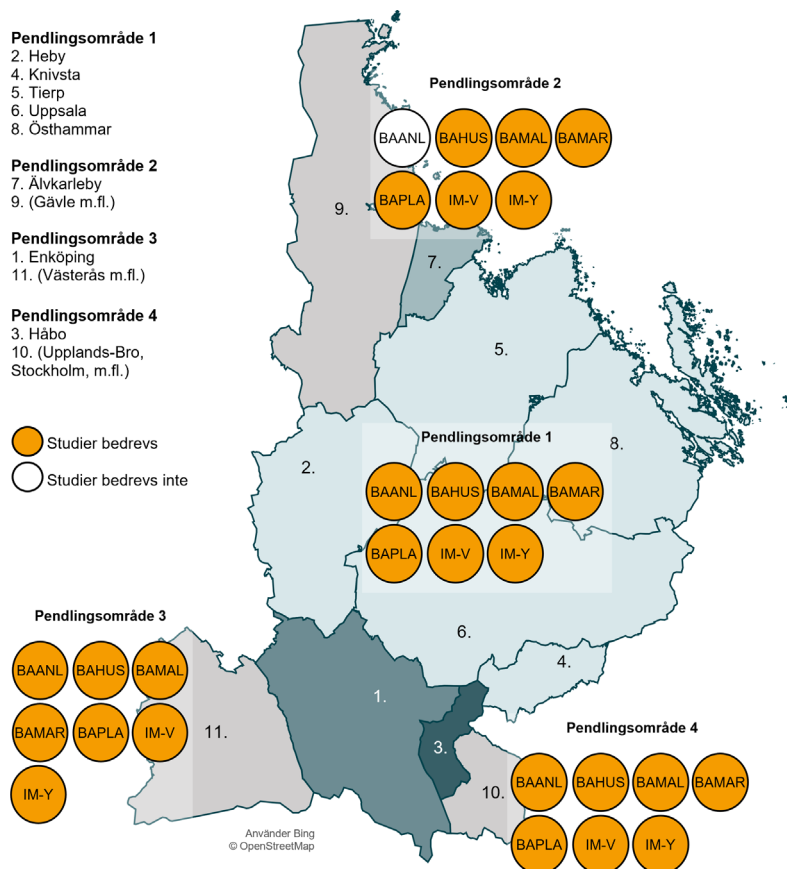
Bygg- och anläggningsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 fanns samtliga inriktningar inom bygg- och anläggningsprogrammet i alla pendlingsområden utom ett i Uppsala län. Som figuren nedan visar var det inriktningen mot anläggningsfordon som saknades i pendlingsområde 2. Även introduktionsprogrammen yrkesintroduktion och programinriktat val inom bygg och anläggning fanns i alla pendlingsområden.

Figur. Utbud av bygg- och anläggningsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁵⁷

Förklaring av förkortningar

- BAANL anläggningsfordon
- BAHUS husbyggnad
- BAMAL måleri
- BAMAR mark och anläggning
- BAPLA plåtslageri
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

57. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I Uppsala och Håbo fanns elever som läste en bygg- och anläggningsutbildning på komvux under åren 2020–2022.⁵⁸ Uppsala kommun var den huvudman för komvux inom länet som erbjöd yrkespaket inom bygg och anläggning under år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom bygg och anläggning i länet 2021.⁵⁹

Yrkespaket	Huvudman
Anläggningsförare (nationellt)	Uppsala
Golvläggare (nationellt och regionalt)	Uppsala
Murare (nationellt)	Uppsala
Målare (nationellt och regionalt)	Uppsala
Plattläggare (nationellt)	Uppsala
Träarbetare med sfi/sv grund (regionalt)	Uppsala
Väg- och anläggningsarbetare (regionalt)	Uppsala

58. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

59. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

El och energi

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för brist på utbildade inom el-, data-, automation- och kommunikationsteknik i Uppsala län framöver. Region Uppsala delar denna bild. Berörda branschföreträdare bedömer att det även finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt.

Etableringsgraden efter el- och energiprogrammet i gymnasieskolan är högre än efter många andra yrkesprogram i länet. Det är också en förhållandevis hög andel i utbildningsgruppen som arbetar i ett yrke som matchar deras utbildning. Vanligaste yrkena för de som läst el- och energiprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är installations- och serviceelektriker eller elektronikreparatörer.

För att utbudet ska möta både arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bedömer Skolverket att andelen platser på el- och energiprogrammet i gymnasieskolan bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Skolverket bedömer också att det finns skäl att se över vilka av programmets inriktningar eleverna har tillgång till i länet. Läsåret 2022/23 fanns inriktningen mot energiteknik bara i ett av fyra pendlingsområden. Dessutom bedömer Region Uppsala att det är för få elever som läser inriktningen mot automation i förhållande till behoven på arbetsmarknaden.

Antalet elever som läser en utbildning inom el och energi inom komvux har minskat sedan 2018. År 2022 läste 5 procent av eleverna inom yrkesinriktad komvux en utbildning inom el och energi. Etableringsgraden är högre efter en utbildning inom el och energi jämfört med efter fler andra yrkesutbildningar inom komvux. En hög andel i utbildningsgruppen arbetar dessutom i ett matchat yrke. Över 50 procent av de som läst en el- och energiutbildning i komvux, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar som installations- och serviceelektriker. För att utbudet bättre ska motsvara både arbetsmarknadens behov och vuxnas efterfrågan och behov av utbildning bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom yrkesområdet el och energi bör öka.

Risk för brist på utbildade på sikt enligt SCB

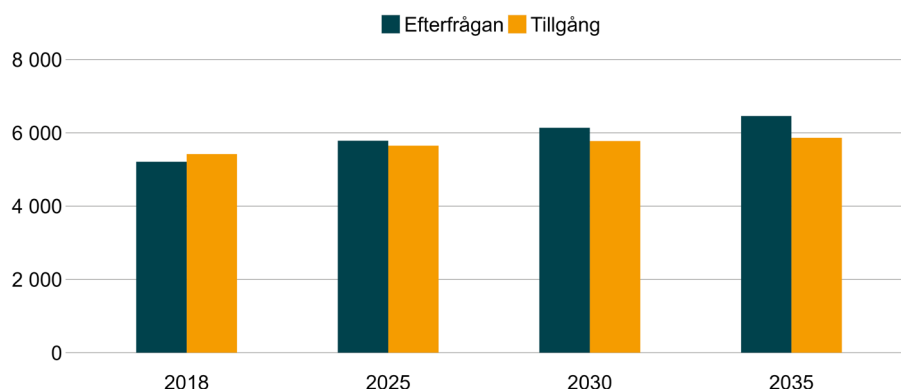
SCB bedömer arbetsmarknadsläget för personer med el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning på gymnasial nivå. Detta motsvarar el- och energiprogrammets inriktningar mot automation, elteknik samt dator- och kommunikationsteknik i gymnasieskolan. Inriktningen mot energiteknik ingår SCB:s prognos för utbildningsgruppen VVS, drift, underhåll och energiteknik.

Mer information om den prognosen finns i avsnittet om VVS- och fastighetsutbildning.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för viss brist på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik år 2035.

Även i Uppsala län bedömer SCB att det finns en risk för brist på utbildade framöver. Fram till år 2035 väntas efterfrågan på utbildade växa med cirka 25 procent, samtidigt som tillgången väntas öka med cirka 10 procent i Uppsala län. Efterfrågeökningen beror framför allt på att det väntas bli ett större behov av arbetskraft med utbildning inom el och energi inom byggbranschen och andra branscher som efterfrågar personer med dessa utbildningar.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik fram till 2035.

Källa: SCB

Stor brist på utbildade enligt Region Uppsala

Region Uppsala delar SCB:s bedömning om att behovet av utbildade inom el och energi kommer att öka till följd av omställningen till grön teknik. I sitt inspel till Skolverket lyfter regionen behovet av elektriker och industrielektiker samt utbildade inom laddinfrastruktur och sol- och vindteknik. Industrin har i dag svårt att hitta denna kompetens eftersom många elektriker i första hand söker sig till byggindustrin.

Vidare påpekar regionen att teknikutvecklingen gjort att utbildningsområdena el och energi och industriteknik blivit alltmer sammankopplade. Det innebär att det behövs alltmer el- och automationskompetens i det industritekniska arbetet. Samtidigt gör SCB olika prognoser för dessa två utbildningsområden. Region Uppsalas anser att det redan i dag råder stor brist på kompetens inom båda områdena och att bristen kommer att öka framgent.

Region Uppsala pekar också på att det är få elever som läser inriktningen mot el och automation. Dessutom är det på grund av säkerhetsregler hos potentiella framtida arbetsgivare svårt att hitta lämpliga APL-platser. Detta gör det också svårare att utbilda fler inom området.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en risk för omfattande brist på utbildade

Skolverket har fått inspel från sju nationella branschföreträdare kring kompetensbehovet av utbildade inom el och energi.⁶⁰ Alla organisationer som har lämnat inspel delar SCB:s bedömning att det finns risk för brist på utbildade inom el och energi framgent.

Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och Livsmedelsföretagen anser att bristen riskerar att bli särskilt stor och kritisk i fråga om utbildade inom automationsteknik, installation och elteknik. Teknikföretagen och Industriarbetsgivarna anser att SCB:s prognos underskattar behovet av kompetens genom att inte fullt ut ta höjd för kompetensbristen på arbetsmarknaden i dag och ökade behov framgent. Anledningen är teknikskiften tillsammans med omfattande pensionsavgångar inom industrin. Elektrifieringen av industrin leder till att elkunskaper behövs i både större omfattning och inom fler områden. Även Installatörsföretagen anser att SCB:s prognos blir missvisande eftersom de inte beskriver behoven för varje inriktning för sig. Inom installationsbranschen rekryteras personer huvudsakligen från inriktningarna elteknik och automation.

Livsmedelsföretagen konstaterar att livsmedelsföretag anger kompetensbrist som sitt största investeringshinder. Många företag vill växa men kan inte på grund av att det saknas personal att rekrytera. Livsmedelsföretagen anser att det försvårar mycket för livsmedelsbranschen att inriktningen mot automation erbjuds i så få kommuner.

Även Svensk Elektronik anser att det finns en stor obalans mellan utbudet av utbildning inom el och energi och industrins behov av kompetens. Svensk Elektronik framhåller att elektronik och elektronisk system utgör allt större och viktigare delar i många olika produkter och system. Det gör att behovet av kompetens uppstått i fler branscher och ökat i omfattning. Svensk Elektronik menar också att det behövs fler elektronikrelaterade kurser inom komvux.

Sveriges Järnvägsentreprenörer framhåller att det finns ett stort behov av personer som har läst programfördjupningen mot järnväg inom el och energi-programmet. Sveriges Järnvägsentreprenörer menar också att programinriktningen erbjuds av mycket få huvudmän, vilket är ett skäl till att det är så få som utbildas.

Service- och kommunikationsfacket (Seko) lyfter att det saknas distributionselektriker och kraftvärmetekniker i tillräcklig omfattning.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁶¹

60. Sveriges Järnvägsentreprenörer, Service- och kommunikationsfacket (Seko), Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna, Livsmedelsföretagen, Svensk Elektronik, Installatörsföretagen.

61. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas finnas stora eller mycket stora möjligheter till arbete år 2026 för flera yrken inom el- och energiområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom el- och energiområdet.

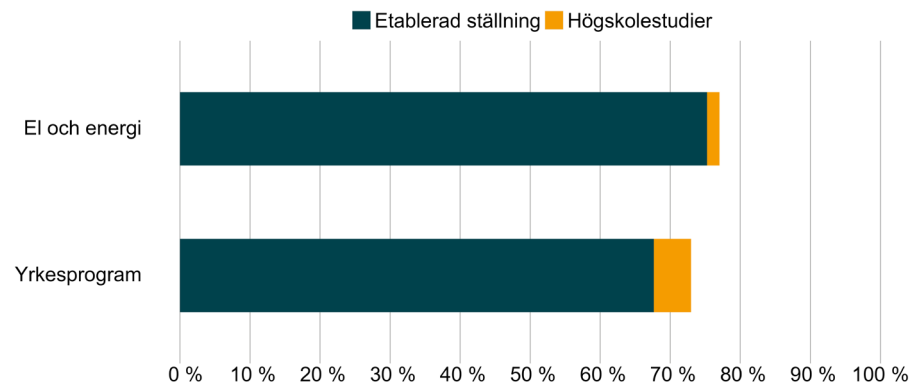
Yrke	Nationell prognos 2026
Distributionselektriker	Stora möjligheter till arbete
Drifttekniker vid värme- och vattenverk	Stora möjligheter till arbete
Elektronikreparatör och kommunikationselektriker	Stora möjligheter till arbete
Industrielektriker	Stora möjligheter till arbete
Installations- och serviceelektriker	Mycket stora möjligheter till arbete
Supporttekniker inom it	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt hög etableringsgrad efter utbildning inom el och energi

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 75 procent av avgångseleverna från el- och energiprogrammet etablerade på arbetsmarknaden. Det är högre än snittet för riket och även högre än snittet för yrkesprogrammen i länet. Andelen som fortsätter med högskolestudier efter gymnasiet är dock lägre bland eleverna från el- och energiprogrammet än för yrkesprogrammen i länet generellt.

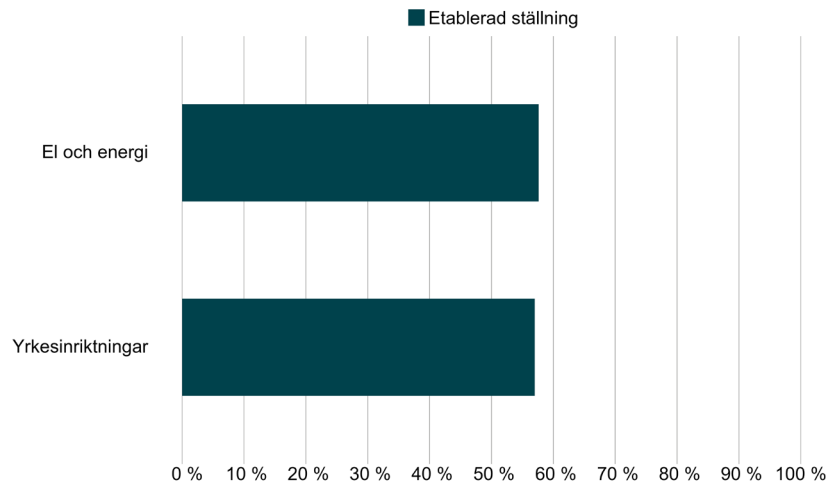
Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁶²

Ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning mot el och energi inom komvux är 58 procent etablerade på arbetsmarknaden. Det är något högre än den generella etableringsgraden efter yrkesinriktad komvux i länet. Etableringsgraden bland personer som läst el och energi inom komvux i Uppsala län är i nivå med snittet för riket.

62. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁶³

Installations- och serviceelektriker är de vanligaste yrkena bland utbildade inom el och energi

Tabell. De vanligaste yrkena efter en el- och energiutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁶⁴

Skolform	Yrke	Andel
El- och energiprogrammet i gymnasieskolan	Installations- och serviceelektriker	45 %
	Elektronikreparatör och kommunikationselektriker m.fl.	3 %
	Supporttekniker, IT	3 %
	Drifttekniker, IT	2 %
	Butikssäljare, fackhandel	2 %
	Lager- och terminalpersonal	2 %
El- och energiutbildning inom komvux	Installations- och serviceelektriker	52 %

Källa: SCB

^{63.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{64.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

446 elever läste el- och energi-programmet i länet läsåret 2022/23.

Något minskande andel ungdomar väljer el- och energiprogrammet

El- och energiprogrammet stod för cirka 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁶⁵

Under samma läsår var det ungefär 4 procent i länet som sökte till el- och energiprogrammet i första hand. Det är något lägre än snittet för riket som ligger på 5 procent. Andelen förstahandssökande i länet minskade från cirka 5 procent till 4 procent läsåren 2017/18–2022/23.

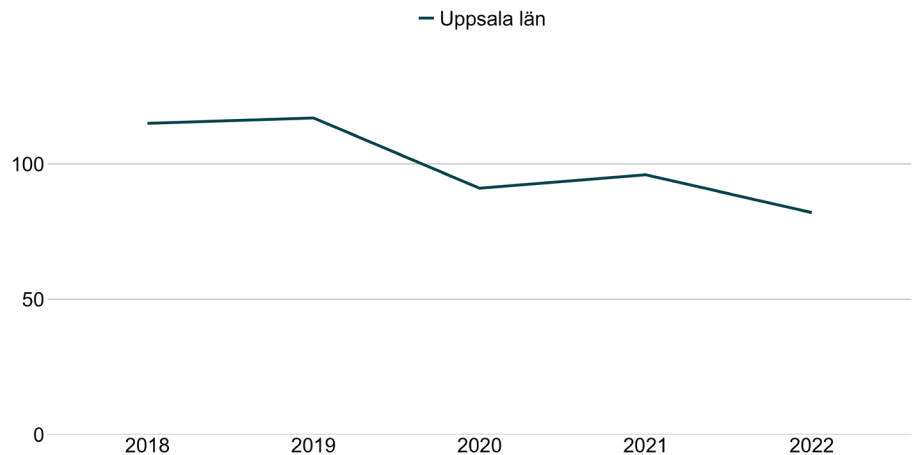
Cirka 93 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var elteknik följt av dator- och kommunikationsteknik.

Minskande antal elever på el- och energiutbildningar inom komvux

Ungefär 5 procent av eleverna som läste yrkesinriktad komvux i Uppsala län 2022 läste en utbildning inom el och energi. Det gör el och energi till det fjärde största utbildningsområdet inom komvux i länet, sett till andelen elever.

Som figuren nedan visar har elevantalet minskat sedan 2018. År 2022 var det 82 personer som läste komvuxutbildning inom el och energi.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom el och energi inom komvux i länet 2018–2022.

⁶⁵. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

El- och energiutbildning i länet

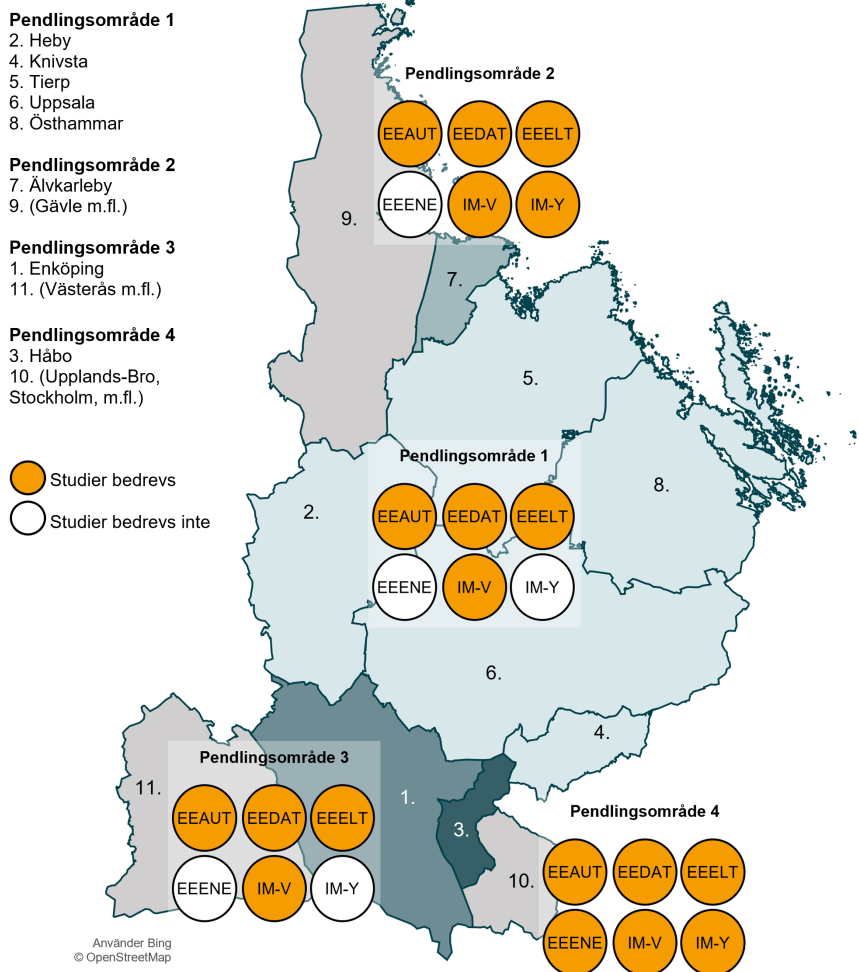
Läsåret 2022/23 fanns el- och energiprogrammet i samtliga pendlingsområden i Uppsala län, men utbudet av programinriktningar varierade.

I pendlingsområde 4 fanns samtliga inriktningar och det var också det enda område där inriktningen mot energiteknik fanns. El- och energiprogrammet fanns som introduktionsprogrammet yrkesintroduktion i två av fyra pendlingsområden och som programinriktat val i samtliga pendlingsområden.

Figur. Utbud av el- och energiprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁶⁶

Förklaring av förkortningar

EEAUT	automation
EEDAT	dator- och kommunikationsteknik
EEELT	elteknik
EENE	energiteknik
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

I Tierp, Östhammar, Uppsala och Håbo fanns elever som läste en el- och energiutbildning på komvux under åren 2020–2022.⁶⁷ År 2021 var det två huvudmän för komvux som bedrev utbildning inom el och energi i form av yrkespaket.

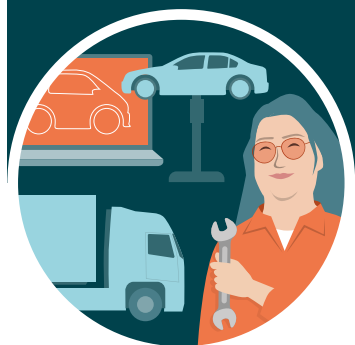
^{66.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{67.} Skolverket anger att studier bedrivs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom el och energi i länet 2021.⁶⁸

Yrkespaket	Huvudman
Elektriker (nationellt)	Östhammar, Uppsala
Larm- och säkerhetsteknik (regionalt)	Uppsala
Nätverkstekniker (nationellt)	Östhammar
Installationselektriker (regionalt)	Uppsala

68. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Fordon och transport

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för brist på fordonsutbildade i Uppsala län framöver, samtidigt som det finns risk för överskott på utbildade inom transport. Region Uppsala delar inte denna bild, utan bedömer att det finns ett stort behov av både fordons- och transportutbildade. Berörda branschföreträdare menar att det på den nationella arbetsmarknaden finns risk för brist på både fordons- och transportutbildade.

Etableringsgraden efter fordons- och transportprogrammet är hög jämfört med flera andra yrkesprogram i länet. Det är också en jämförelsevis hög andel transportutbildade och fordonsutbildade som arbetar i ett yrke som är relevant i förhållande till utbildningsbakgrunden. De vanligaste yrkena bland de som har läst fordons- och transportprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är lastbilsförare, motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer.

Ungdomars efterfrågan på fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan har ökat sedan läsåret 2017/18. Läsåret 2022/23 bedrevs samtliga inriktningar på fordons- och transportprogrammet i länet, den vanligaste inriktningen var transport. Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på fordons- och transportprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Platser bör dock om disponeras från inriktningen transport till inriktningarna karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil, för att utbudet bättre ska motsvara behoven på arbetsmarknaden. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever på fordons- och transportutbildningar inom komvux varit oförändrad jämfört med år 2018. Etableringsgraden är lägre efter en utbildning inom fordon- och transport jämfört med andra yrkesutbildningar inom komvux. Matchningen mellan utbildning och yrke är dock relativt god för fordons- och transportutbildade.

För komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom yrkesområdet fordon och transport bör behållas på nuvarande nivå. Eftersom risken för brist på arbetskraft framför allt rör utbildade inom fordon bedömer Skolverket att utbildningsplatser inom fordon bör prioriteras.

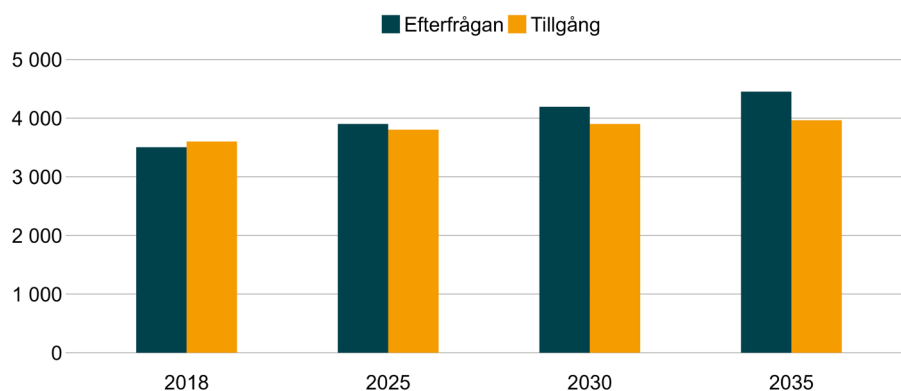
Risk för brist på fordonsutbildade på sikt enligt SCB

SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

Utbildningsgruppen fordonsutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktningar karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil. De nationella yrkespaketen på komvux är lastbilsmekaniker, maskinmekaniker, personbilsmekaniker, reservdelsspecialist lätta fordon och reservdelsspecialist tunga fordon.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på fordonsutbildade 2035. I Uppsala län väntas tillgången på fordonsutbildade öka med cirka 10 procent samtidigt som efterfrågan väntas öka med cirka 25 procent under perioden. Att efterfrågan väntas öka så pass mycket beror främst på att behovet av arbetskraft med utbildning inom fordon väntas öka. Det beror också på att det sker en utbildningsväxling på arbetsmarknaden som innebär att fler arbetsgivare kommer att vilja rekrytera personer med fordonsutbildning när de nyrekryterar. SCB:s bedömning är därför att det finns risk för viss brist på fordonsutbildade på sikt.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på fordonsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen delar SCB:s bedömning

Region Uppsala instämmer i SCB:s bedömning om att det finns risk för viss brist på fordonsutbildade. I sitt inspel till Skolverket lyfter de också att branschen står inför en omskolningsproblematik i och med elektrifiering och alltmer datorisering av fordon. Detta kommer att påverka behovet av kompetens. Kompetensförsörjningsläget kan också komma att påverkas om invandringen till Sverige minskar.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av fordonsutbildade

En nationell branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av fordonsutbildade, Sveriges Fordonsverkstäders Förening (SFVF).

SFVF delar bilden av att det finns ett stort behov av fordonsutbildade fram till år 2035. SFVF lyfter också att ytterligare en aspekt är att det pågår en stor omställning i fordonsbranschen. Omställningen gör att många yrkesverksamma kommer att behöva kompetensutveckla sig för att möta förändrade kompetensbehov i branschen.

Risk för visst överskott på transportutbildade på sikt enligt SCB

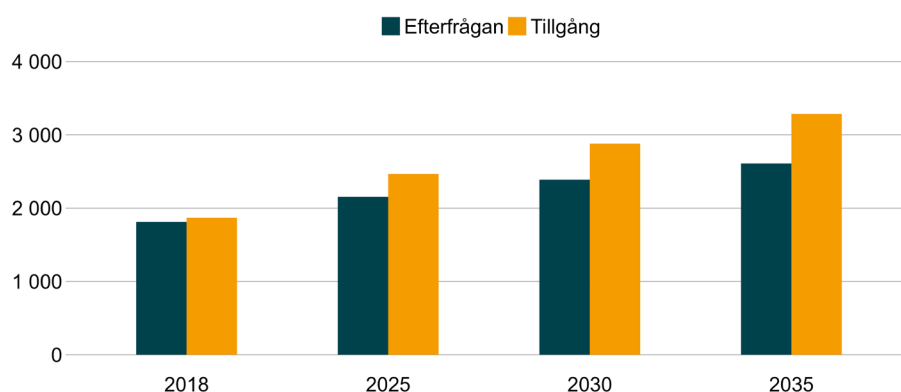
SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

Utbildningsgruppen transportutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktning transport. De nationella yrkespaketen på komvux är yrkesförare godstransport (C och CE) och yrkesförare persontransport.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för överskott på transportutbildade 2035.

I Uppsala län var det brist på arbetskraft vid prognosperiodens start. Fram till år 2035 väntas tillgången på transportutbildade öka med 75 procent i Uppsala län. Det beror inte minst på att det väntas examineras ett stort antal med transportutbildning från gymnasieskolan såväl som komvux och arbetsmarknadsutbildning under perioden. Samtidigt väntas efterfrågan på utbildade öka med 45 procent. Eftersom tillgången bedöms öka mer än efterfrågan bedömer SCB att det finns risk för visst överskott av utbildade i länet år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på transportutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Stor efterfrågan på utbildade enligt Region Uppsala

Region Uppsala skriver i sitt inspel till Skolverket att det finns en stor efterfrågan på transportutbildade i länet. Det finns också en stor efterfrågan bland ungdomar på att läsa transportutbildning inom gymnasieskolan.

Regionen hänvisar också till att transportbranschen anser att SCB överskattar betydelsen av teknikutveckling i sin prognos.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av transportutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av transportutbildade.⁶⁹ Transportföretagen framhåller att statistiken som ligger till grund för SCB:s prognos inte speglar det korrekta antalet yrkesverksamma i transportsektorn. Transportföretagen anser därför att SCB:s prognos underskattar hur behovet av transportutbildade kommer att utvecklas framåt. Transportföretagens bedömning är att behovet av utbildade kommer att vara långt mycket större än vad SCB:s prognos visar.

Kommunal ser ett stort behov av buss- och spårvagnsförare nu och framåt. Pågående generationsskifte bland bussförare tillsammans med att kollektivtrafiken växer gör att efterfrågan på buss- och spårvagnsförare kommer att fortsätta vara hög. Kommunal bedömer att rekryteringsbehovet är störst i storstadsregionerna Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Kommunal anser att det behövs fler elever som läser en utbildning inom fordon och transport och fler som väljer att läsa programfördjupningskurser i ämnet persontransporter (som ger behörighet till D-körkort).

Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) anser att det finns brister i både SCB:s och Arbetsförmedlingens prognoser. TYA menar, precis som övriga branschföreträdare, att kompetensbehoven är större än vad prognoserna visar.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁷⁰

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara varierad konkurrens om arbete inom flera yrken inom fordons- och transportområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom fordons- och transportområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Buss- och spårvagnsförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lastbilsförare	Stora möjligheter till arbete
Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete
Taxiförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Truckförare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

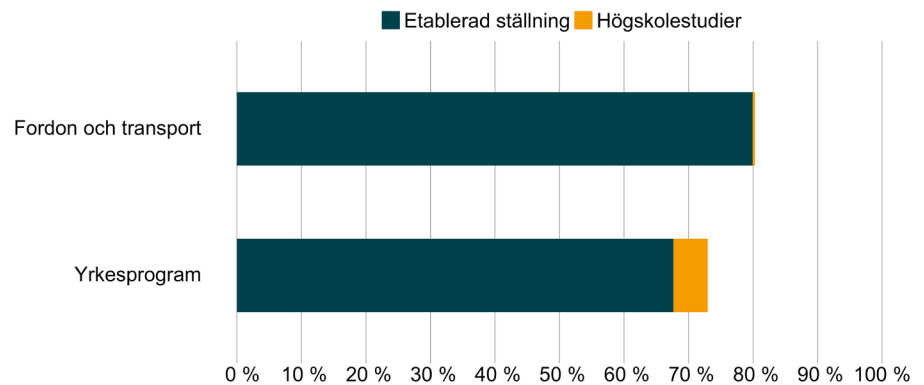
69. Kommunal, Transportföretagen och Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA).

70. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom fordon och transport

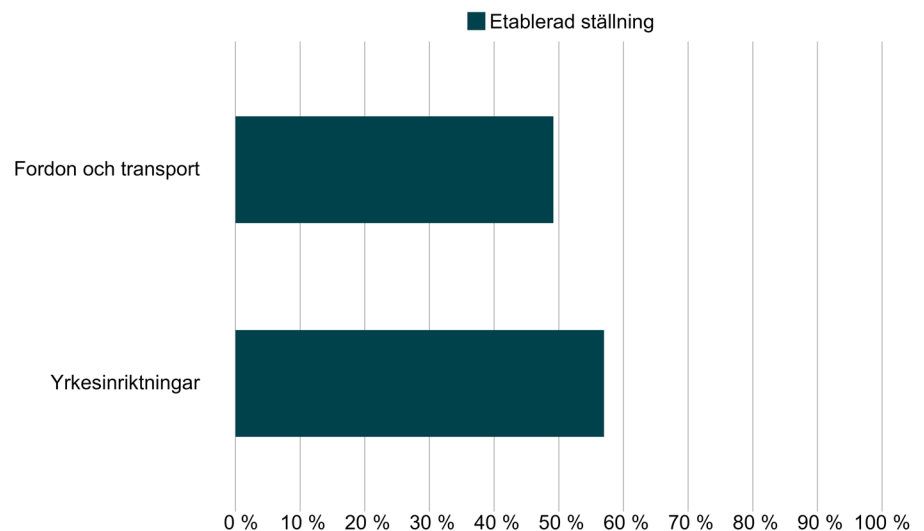
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning inom fordons- och transportprogrammet i länet är nästan 80 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är en något högre andel än för landet som helhet och högre än andelen för yrkesprogrammen i länet generellt. Andelen som går vidare till högskolestudier är under 1 procent, vilket är betydligt lägre än genomsnittet för yrkesprogram i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁷¹

Det är en något lägre andel av personerna som läst fordon och transport inom komvux i Uppsala län som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier, än i riket i stort. Etableringsgraden är lägre bland fordons- och transportutbildade än yrkesinriktningar inom komvux i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁷²

71. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

72. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrkena bland utbildade inom fordon och transport

Tabell. De vanligaste yrkena efter en fordons- och transportutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁷³

Skolform	Yrke	Andel
Fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan	Lastbilsförare m.fl.	21 %
	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatör	18 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	5 %
Fordons- och transportutbildning inom komvux	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatör	35 %
	Lager- och terminalpersonal	7 %

Källa: SCB

Andelen ungdomar som väljer fordons- och transportprogrammet ökar

Fordons- och transportprogrammet stod för cirka 5 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁷⁴

Under samma läsår var det ungefär 5 procent i länet som sökte till fordons- och transportprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande ökade från cirka 4 procent till 5 procent läsåren 2017/18–2022/23 i länet.

Cirka 80 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna var transport följt av personbil.

495 elever läste fordons- och transportprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{73.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

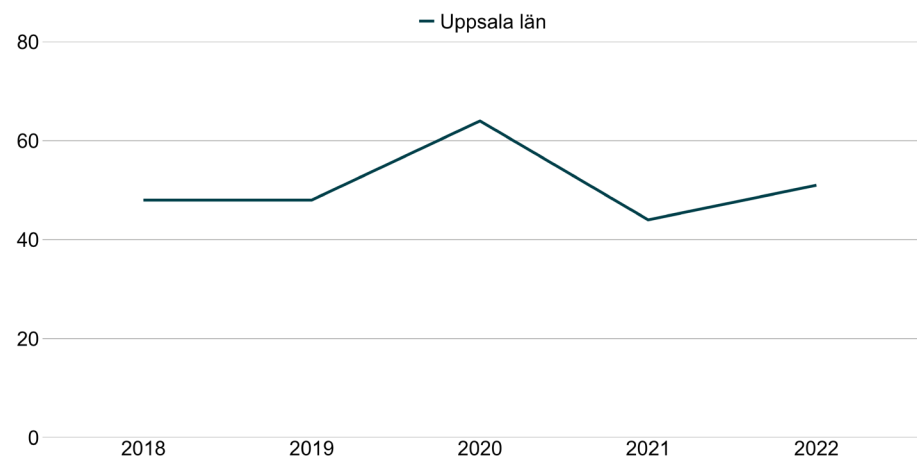
^{74.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Elever på fordons- och transportutbildningar inom komvux

Eftersom komvux är kursbaserat kan fordons- och transportutbildningar läsas både som en sammanhållen utbildning i ett nationellt eller regionalt yrkespaket, eller genom att en elev själv söker till enstaka kurser. Detta gäller dock inte för yrkesförarutbildningar för buss och lastbil som leder till yrkeskompetensbevis (YKB), dessa måste läsas som sammanhållna yrkesutbildningar.

År 2022 var det 51 personer som läste fordons- och transportutbildning inom komvux i Uppsala län. Som figuren visar låg elevantalet 2022 och 2018 på samma nivå. Av alla elever som läste en yrkesutbildning på komvux fanns 3 procent av eleverna på en fordons- och transportutbildning i Uppsala län 2022.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom fordon och transport inom komvux i länet 2018–2022.

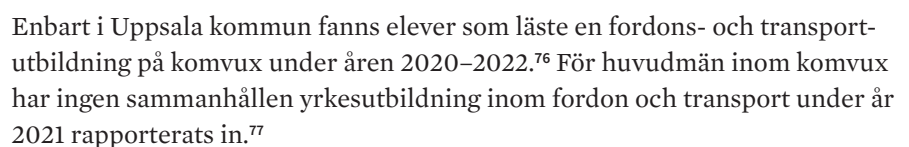

Samtliga inriktningar inom fordons- och transportprogrammet fanns i alla fyra pendlingsområden i Uppsala län läsåret 2022/23 Fordon och transport fanns också som introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i alla pendlingsområden.

Pendlingsområde 1

- Pendlingsområde 4**
3. Håbo
10. (Upplands-Bro,
Stockholm, m.fl.)

☒ Studier bedrevs
☐ Studier bedrevs inte

77. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Försäljning och service

Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet i juli 2022. Det innebär att examensmål och programstruktur för gymnasieskolans program har förändrats. Dessutom har de nationella yrkespaketen inom handel och administration inom komvux ersatts av nya yrkespaket inom försäljning och service.

Delar av den statistik Skolverket använder i underlaget baseras på personer som har läst handels- och administrationsprogrammet eller handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Därför förekommer både den gamla och den nya utbildningen i planeringsunderlaget.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

En del av statistiken som Skolverket baserar sina bedömningar på omfattar elever från handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan och handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Eftersom försäljning och service är ett nytt program finns det ingen statistik över till exempel etableringsgrad eller vanligaste yrken efter utbildningen. Mot bakgrund av detta finns en viss osäkerhet i Skolverkets bedömningar av försäljnings- och serviceutbildningar. Skolverket avser att följa hur det framöver går för eleverna som läser de nya utbildningarna.

Enligt SCB:s prognoser kommer arbetsmarknadsläget vara relativt balanserat för utbildade inom handel och administration i Uppsala län framöver. Region Uppsala pekar på att handeln just nu genomgår stora förändringar som kan komma att leda till ett minskat arbetskraftsbehov. Berörda branschföreträdare anser att SCB:s prognos underskattar behovet av utbildade från försäljnings- och serviceprogrammet.

Etableringsgraden är lägre efter handels- och administrationsprogrammet än efter många andra yrkesprogram i länet och andelen som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning är lägre för handels- och administrationsutbildade än för många andra utbildningsgrupper. Drygt 30 procent av de utbildade, som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar som butikssäljare inom fackhandel eller dagligvaror. Samtidigt arbetar många i yrken som inte matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på handels- och administrationsprogrammet respektive försäljnings- och serviceprogrammet har varit relativt stabil de senaste åren. Andelen förstahandssökande har dock varit något lägre än andelen erbjudna platser.

Skolverket bedömer att antalet platser på försäljnings- och serviceprogrammet bör minska mot bakgrund av att det finns ett större behov att öka andelen erbjudna platser på andra program i gymnasieskolan. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Antalet elever som läser en utbildning inom handel och administration respektive försäljning och service inom komvux har minskat jämfört med 2018. Matchningsgraden, det vill säga hur stor andel som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning, är relativt låg för handel- och administrationsutbildade.

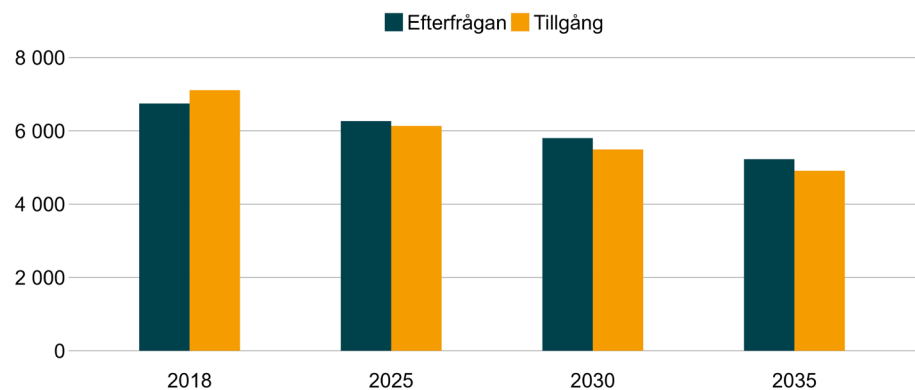
Medan arbetsmarknaden väntas vara i balans för handels- och administrationsutbildade enligt SCB väntas det finnas risk för brist inom flera andra yrkesområden i länet. Mot bakgrund av att det finns andra områden på arbetsmarknaden där behovet av utbildade är större bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på försäljnings- och serviceutbildningar inom komvux bör minska.

Balanserat arbetsmarknadsläge för handels- och administrationsutbildade på sikt enligt SCB

På nationell nivå bedömer SCB att det kommer bli en minskad tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade år 2035.

I Uppsala län väntas både tillgången och efterfrågan på utbildade minska fram till år 2035. Att tillgångna minskar beror till exempel på att pensionsavgångarna väntas bli större än genomsnittet på arbetsmarknaden, men också på att relativt många väntas vidareutbilda sig och därmed lämna utbildningsgruppen. Efterfrågeminskningen beror främst på den utbildningsväxling som pågår på arbetsmarknaden. Fler arbetsgivare inom ekonomiområdet väntas efterfråga personer med eftergymnasial utbildning i yrken där det tidigare varit tillräckligt med handels- och administrationsutbildning. Sammantaget bedömer SCB att det kommer att bli ett relativt balanserat arbetsmarknadsläge år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen delar SCB:s bedömning

I sitt inspel till Skolverket skriver Region Uppsala att de instämmer i SCB:s prognos. De konstaterar att handeln just nu genomgår en stor förändring som innebär att butiker läggs ned. Sammantaget kommer detta att leda till att antalet anställda i handeln minskar, vilket minskar behovet av nya utbildade. Regionen lyfter att förändringarna i branschen också gjort det svårare att hitta kvalitativa APL-platser för ungdomar som läser försäljnings- och serviceprogrammet.

Nationella branschföreträdare anser att antalet utbildningsplatser inte motsvarar branschens behov

Två nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av utbildade inom försäljning och service.⁷⁸

Handelsrådet konstaterar att eftersom SCB:s prognos utgår från det tidigare gymnasieprogrammet (handel och administration) utgörs utbildningsgruppen av både personer inom handelsyrken och inom generella administrativa yrken. Samtidigt omfattas inte stora yrkesgrupper som lager- och terminalarbetare av analysen, vilka också är relevanta yrkesspår för personer med försäljnings- och serviceutbildning. Handeln rekryterar brett från flera olika yrkesprogram och personer med studieförberedande utbildning och Handelsrådet anser därför att prognosen för en utbildningsgrupp inte ger hela bilden av handelns samlade kompetensbehov. Handelsrådets bedömning är att antalet utbildningsplatser som finns inom försäljning och service i dag inte motsvarar branschens behov av utbildad personal fram till år 2035.

Handelsanställdas förbund instämmer i Handelsrådets synpunkter.

Små till medelstora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁷⁹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete inom flera yrken inom handels- och administrationsområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom handels- och administrationsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Administratör och sekreterare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Butikssäljare inom fack- eller daglighandel	Små till medelstora möjligheter till arbete
Ekonomiassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Företagssäljare	Stora möjligheter till arbete
Inköps- och orderassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Kundtjänstpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Löne- och personaladministratör	Små till medelstora möjligheter till arbete
Marknads- och försäljningsassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

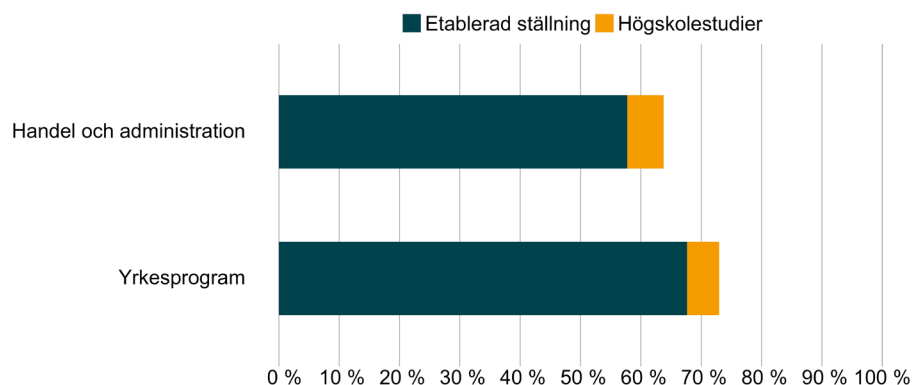
⁷⁸. Handelsrådet och Handelsanställdas förbund.

⁷⁹. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom handel och administration

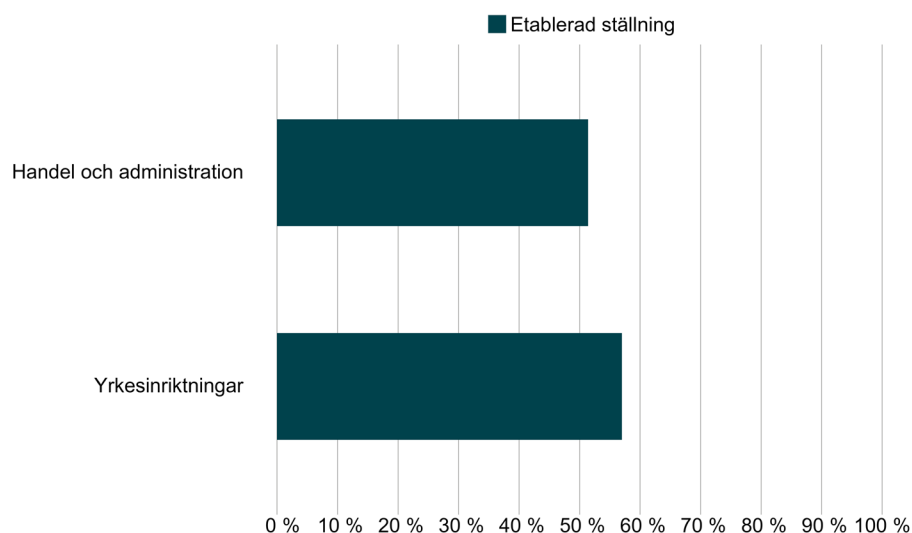
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 58 procent av avgångseleverna från handels- och administrationsprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Det är en något högre andel än snittet för riket och lägre än yrkesprogrammen i länet generellt. Totalt 6 procent av dem som läst handel och administration studerar på högskolan tre år efter gymnasiet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁸⁰

Det är en något lägre andel av personerna som läst handel och administration inom komvux som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier jämfört med yrkesinriktningar i komvux i länet generellt. Etableringsgraden bland handels- och administrationsutbildade efter komvux är dock högre i Uppsala län än i landet som helhet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁸¹

80. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

81. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanliga yrken bland utbildade inom handel och administration

Tabell. De vanligaste yrkena efter en handels- och administrationsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁸²

Skolform	Yrke	Andel
Handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, fackhandel	20 %
	Butikssäljare, dagligvaror	13 %
	Lager- och terminalpersonal	6 %
Handels- och administrationsutbildning inom komvux	Övrig kontorsassistent och sekreterare	13 %
	Löne- och personaladministratör	6 %
	Barnskötare	6 %
	Ekonomiassistent m.fl.	4 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %

Källa: SCB

Andelen ungdomar som väljer försäljnings- och serviceprogrammet minskar

Försäljnings- och serviceprogrammet stod för cirka 5 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23⁸³

Försäljnings- och serviceprogrammet är tillsammans med fordons- och transportprogrammet, det yrkesprogram i länet som har högst andel förstahands-sökande. Läsåret 2022/23 var det ungefär 4 procent i länet som sökte till försäljnings- och serviceprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 3 procent. Andelen förstahandssökande har legat på samma nivå 2017/18–2022/23. Cirka 58 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män.

521 elever läste på handel- och administrationsprogrammet eller försäljnings- och serviceprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{82.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

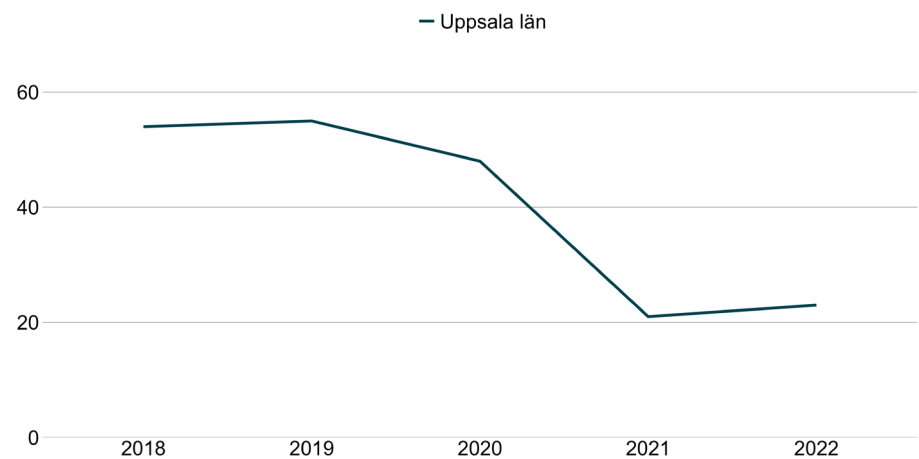
^{83.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på försäljnings- och serviceutbildningar inom komvux

Handel och administration är den tredje minsta yrkesinriktningen inom komvux i Uppsala län, sett till andel elever. Under 2022 var det bara 1 procent av eleverna inom yrkesvux som läste en försäljnings- och serviceutbildning.

Som figuren nedan visar har det skett en tydlig minskning av antalet elever från 2019 och framåt.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom handel och administration eller försäljning och service inom komvux i länet 2018–2022.

Läsåret 2022/23 bedrevs försäljnings- och serviceprogrammet i alla fyra pendlingsområden i Uppsala län. Programmet bedrevs också programinriktat val i alla områden och som yrkesintroduktion i alla pendlingsområden förutom i pendlingsområde 2.

Figur. Utbud av försäljnings- och serviceprogrammet i länets pendlingsområden
läsåret 2022/23.⁸⁴

Förklaring av förkortningar

FS försäljnings- och serviceprogrammet*

IM-V programinriktat val

IM-Y yrkesintroduktion

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammets två inriktningar, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

Pendlingsområde 1

2. Heby
4. Knivsta
5. Tierp
6. Uppsala
8. Östhammar

Pendlingsområde 2

7. Älvkarleby
9. (Gävle m.fl.)

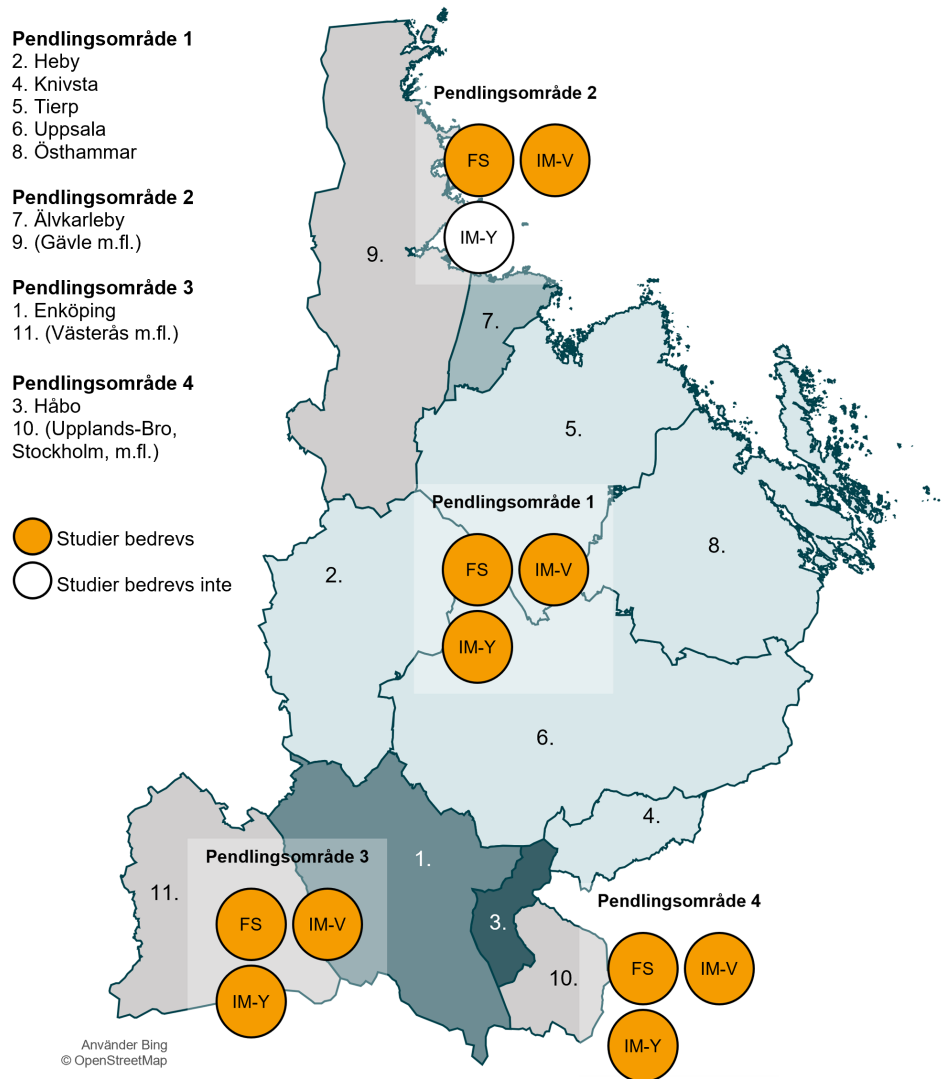
Pendlingsområde 3

1. Enköping
11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

3. Håbo
10. (Upplands-Bro,
Stockholm, m.fl.)

- ☒ Studier bedrevs
- ☐ Studier bedrevs inte

84. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I Tierp, Uppsala och Håbo fanns elever som läste en handels- och administrationsutbildning på komvux under åren 2020–2022.⁸⁵

Tre huvudmän för komvux har rapporterat in att de bedrivit sammanhållen yrkesutbildning inom handel och administration: Uppsala, Knivsta och Östhammar. Sedan 1 juli 2022 har de nationella yrkespaketen inom handel och administration utgått till förmån för tio nya nationella yrkespaket inom försäljning och service.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom handel och administration i länet 2021.⁸⁶

Yrkespaket	Huvudman
Administratör	Uppsala, Knivsta, Östhammar
Ekonomi- och redovisningsassistent	Uppsala, Knivsta, Östhammar
Assistent marknadsföring	Uppsala
HR-assistent	Uppsala, Knivsta, Östhammar
Inköpsassistent	Uppsala, Östhammar
Kundvärd reception	Uppsala
Säljstöd företagsförsäljning	Uppsala

85. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

86. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hantverk

Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Programmet motsvarar dagens inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist på hantverksprogrammet. De övriga inriktningarna inom hantverksprogrammet, finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivas som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

I dag läser nio av tio elever på hantverksprogrammet i Sverige inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist eller de äldre inriktningarna frisör eller yrkesutgången hår- och makeupstylist inom inriktningen övriga hantverk.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Hantverksprogrammet upphör och frisör- och stylistprogrammet införs år 2025. Inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist omfattade 90 procent av hantverksprogrammets elever i Sverige läsåret 2022/23. De nationella yrkespaketen inom frisör och barberare utgjorde tillsammans med regionala yrkespaket inom bland annat hår- och makeupstylist en majoritet av de yrkespaket inom hantverk som bedrevs inom komvux år 2021. Skolverket anser därför att bedömningarna gällande utbildningsplatser på hantverksprogrammet och hantverksutbildningar inom komvux kan överföras på planering och dimensionering av frisör- och stylistprogrammet samt motsvarande utbildning inom komvux. För de övriga fyra inriktningarna gör Skolverket ingen bedömning.

SCB gör ingen prognos avseende arbetsmarknadsläget för hantverksutbildade. Region Uppsala bedömer att det redan i dag finns ett visst överskott på utbildade inom hantverk i länet. Regionen ser inget stort behov framöver. Berörda branschföreträdare bedömer att det finns ett fortsatt stort behov av frisörer och barberare på arbetsmarknaden nationellt, men att tillgången på stylist och makeup-artister är större än vad som efterfrågas i branschen.

Jämfört med flera andra yrkesprogram är etableringsgraden bland personer som läst hantverksprogrammet i gymnasieskolan relativt låg. De vanligaste yrkena bland de som läst programmet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är butikssäljare inom fackhandel, frisörer och barnskötare. Andelen förstahandssökande till programmet har minskat över tid.

Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på det kommande frisör- och stylistprogrammet i gymnasieskolan bör minska jämfört med andelen erbjudna platser på hantverksprogrammet till läsåret 2022/23, för att motsvara både behoven på arbetsmarknaden och ungdomars efterfrågan. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Antalet elever som läser hantverksutbildning inom komvux i Uppsala län har varit stabilt över tid. År 2022 var hantverksutbildning den minsta yrkesinriktningen inom komvux länet. Det låga antalet gör att etableringsgraden och vanligaste yrke inte kan visas.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser inom det kommande yrkesområdet frisör och stylist bör motsvara antalet utbildningsplatser inom hantverk år 2022.

SCB gör ingen prognos för hantverksutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svårfångad, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industritekniska programmet och hantverksprogrammet.

Regionen bedömer att det finns ett överskott av utbildade

I sitt inspel till Skolverket skriver Region Uppsala att de inte ser något stort arbetsmarknadsbehov av hantverksutbildade i regionen. De bedömer att det redan i dag finns ett överskott av frisörer, stylister och florister.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av hantverksutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av hantverksutbildade.⁸⁷ Samtliga branschföreträdare ser att det finns ett stort behov av utbildade inom olika hantverk framöver. Behoven är särskilt stora inom vissa inriktningar och yrkesområden.

Frisörföretagarna bedömer att det behövs fler frisöraspiranter och barberare i flera delar av landet. Frisörföretagarna konstaterar också att antalet stylister och makeupartister är större än vad som efterfrågas i branschen.

Sveriges Hantverksråd anser att det finns för få kvalificerade hantverkare utifrån samhällets behov. Samtidigt är antalet yrkesverksamma få inom flera hantverksyrken. Sveriges Hantverksråd menar att hantverksutbildade har nyckelkompetenser som behövs för olika typer av tjänster i samhället och för omställningen till ett hållbart samhälle. Sveriges Hantverksråd bedömer att behovet av hantverksutbildade kommer att öka framöver. Ett skäl till att efterfrågan ökar är att marknadsefterfrågan på produkter eller tjänster inom nya eller nygamla hantverksyrken ökar.

Sveriges Skrädderiförbund ser en risk för att den förestående förändringen av hantverksprogrammet kommer att påverka kompetensförsörjningen inom skrädderibranschen negativt. Personer med kunskaper inom textil finns i flera olika branscher och det finns ett behov av fler utbildade med kompetens inom

⁸⁷. Frisörföretagarna, Sveriges Hantverksråd och Sveriges Skrädderiförbund.

bland annat avancerad sömnadsteknik framåt. Enligt Sveriges Skrädderi-förbund beror det både på en hög medelålder bland dagens yrkesverksamma och på att det finns en ökad efterfrågan på tjänster för att reparera och återtvinna kläder, vilket ökar behovet av kompetens.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁸⁸

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas bli låg konkurrens om arbete inom flera yrken inom hantverksområdet år 2026.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hantverksområdet.

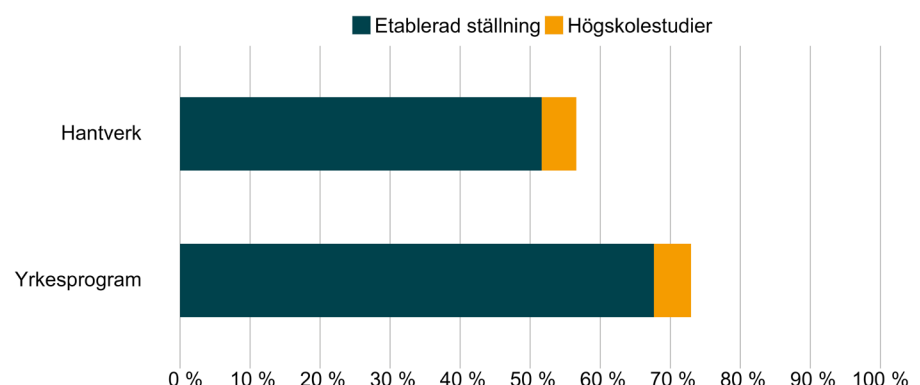
Yrke	Nationell prognos 2026
Fin-, inrednings- och möbelsnickare	Stora möjligheter till arbete
Frisör	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom hantverk

Tre år efter hantverksprogrammet i Uppsala län är 52 procent av avgångseleverna etablerade på arbetsmarknaden. Detta är marginellt högre än genomsnittet för riket. Etableringsgraden är dock betydligt lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt. Det är en ungefär lika stor andel som studerar på högskolan bland avgångseleverna från hantverksprogrammet som genomsnittet för yrkesprogrammen i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁸⁹

^{88.} Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

^{89.} Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Antalet avgångselever från yrkesinriktad komvux inom hantverk är för litet för att presentera etableringsstatistik. Den genomsnittliga etableringsgraden bland hantverksutbildade inom komvux i riket är 33 procent.⁹⁰

Butikssäljare är det vanligaste yrket bland hantverksutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hantverksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁹¹

Skolform	Yrke	Andel
Hantverksprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, fackhandel	21 %
	Frisör	8 %
	Barnskötare	7 %
	Butikssäljare, dagligvaror	7 %
Hantverksutbildning inom komvux	För få för att redovisa	

Källa: SCB

Något minskande efterfrågan på hantverksprogrammet

Hantverksprogrammet stod för cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁹²

Under samma läsår var det ungefär 2 procent i länet som sökte till hantverksprogrammet i första hand. Det är samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande minskade från cirka 3 procent till 2 procent i länet läsåren 2017/18–2022/23. Cirka 93 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Till läsåret 2021/22 slogs inriktningarna frisör och övriga hantverk: hår- och makeupstylist ihop till inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist. I Uppsala län läste majoriteten av eleverna inriktningen mot frisör, barberare och hår- och makeupstylist. Ett fåtal läste inriktningen mot florist.

Få elever på hantverksutbildningar inom komvux

Antalet elever som läst yrkesinriktade kurser om minst 400 poäng inom hantverk 2018–2022 är för litet för att presentera för Uppsala län. Hantverk är en av de minsta yrkesinriktningarna inom komvux i länet och har de senaste åren endast omfattat några enstaka individer.

90. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

91. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

92. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

193 elever läste på hantverksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Hantverksutbildning i länet

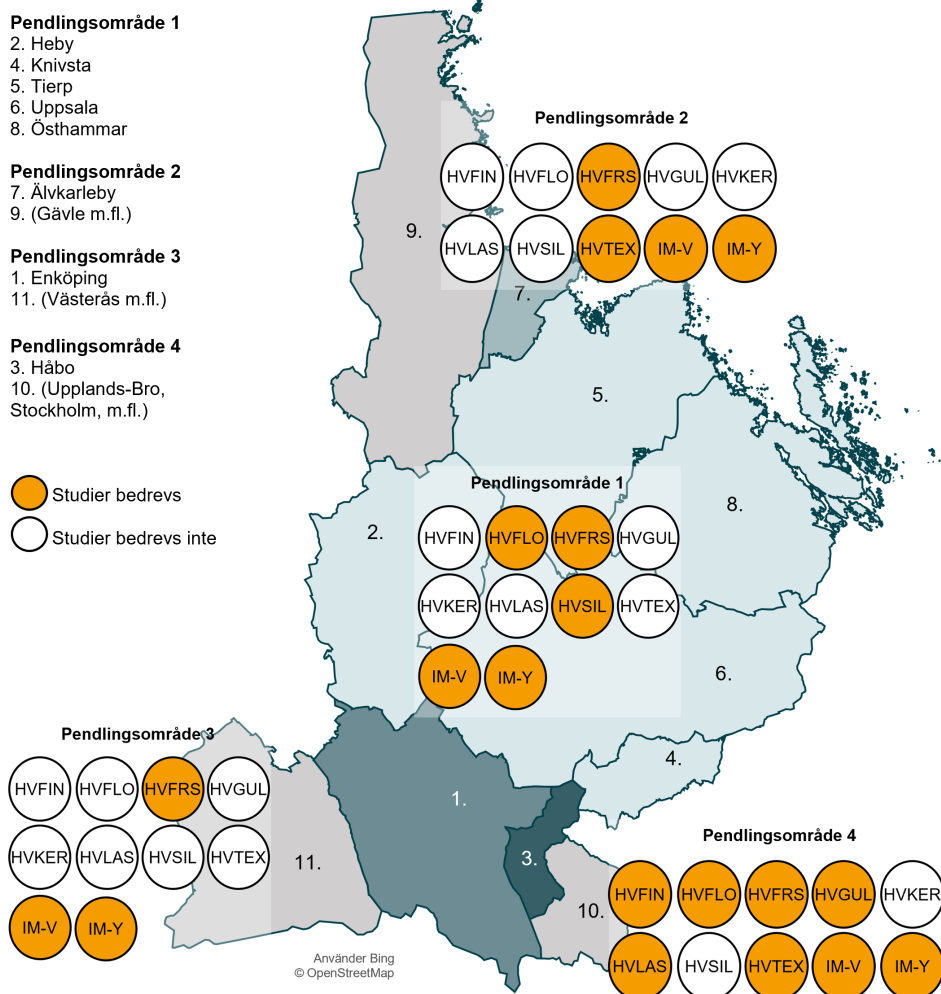
Läsåret 2022/23 fanns hantverksprogrammet i samtliga pendlingsområden i Uppsala län, men utbudet av inriktningar varierade. Hantverksprogrammet fanns som introduktionsprogrammen yrkesintroduktion och programinriktat val i samtliga pendlingsområden och det gjorde även inriktningen mot frisör, barberare och hår- och makeupstylist. Inriktningen mot textil fanns i två pendlingsområden. Inriktningarna silversmed, finsnickeri och guldsmed fanns endast i ett pendlingsområde vardera. Inriktningen keramik saknas i länets utbud.

Figur. Utbud av hantverksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁹³

Förklaring av förkortningar

HVFIN	finsnickeri
HVFLO	florist
HVFRS	frisör, barberare och hår- och makeupstylist*
HVGUL	guldsmed
HVKER	keramik
HVLAS	låsmed
HVSIL	silversmed
HVTEX	textil
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

* I statistiken för inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist ingår även elever som läser de tidigare inriktningarna frisör eller övriga hantverk: hår- och makeupstylist

Enbart i Uppsala kommun fanns elever som läste en hantverksutbildning på komvux under åren 2020–2022.⁹⁴ Ingen sammanhållen yrkesutbildning inom hantverk under år 2021 har rapporterats in.⁹⁵

^{93.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{94.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{95.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hotell och turism

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt Region Uppsala är det brist på utbildade inom hotell och turism i länet redan i dag. Regionen bedömer att behovet kan komma att öka framöver. Företrädare för berörda branscher bedömer att det finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt. Jämfört med flera andra yrkesprogram är emellertid etableringsgraden bland personer som läst hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan relativt låg. Vanligaste yrken bland de som läst utbildningen, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är butikssäljare inom fackhandel följt av hotellreceptionist, butikssäljare inom dagligvaror samt barnskötare.

Andelen förstahandssökande till hotell- och turismprogrammet har varit relativt stabil de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen platser på hotell- och turismprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Hotell- och turism är en av de minsta yrkesinriktningarna inom komvux i Uppsala län. År 2022 omfattade det mindre än 1 procent av eleverna inom yrkesinriktad komvux i länet. Antalet elever har varit på ungefär samma nivå de senaste åren. Etableringsgraden är betydligt lägre bland personer som läst en utbildning inom hotell och turism än andra yrkesinriktningar. Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser inom hotell och turism bör behållas på nuvarande nivå.

SCB gör ingen prognos för hotell- och turismutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hotell- och turismprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svårfångad, inte minst för att den finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

Regionen bedömer att det är brist på utbildade

Region Uppsala bedömer att det råder brist på utbildade inom hotell och turism i regionen. I sitt underlag till Skolverket skriver regionen att det finns ett underskott av personal inom hotell och reception såväl som restaurang till följd av att många, framför allt erfarna anställda, lämnade dessa branscher under pandemin.

Kompetensförsörjningsläget kommer också att påverkas av åtstramningen av utomeuropeisk arbetskraftsinvandring.

Regionen pekar på att det finns stor potential för att starta egna företag inom turism efter utbildningen. Men på grund den stora andelen småföretag är det svårt att hitta APL-platser vilket i sin tur gör det svårt för eleverna att nå kursmålen.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en stor efterfrågan på utbildade

Skolverket har fått inspel om hotell- och turismutbildning från tre nationella branschföreträdare. Samtliga menar att det finns brist på arbetskraft i branschen.⁹⁶

Hotell- och restaurangfacket menar att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det fortsatt stor brist på kvalificerad kompetens i branschen. Näringen har förändrats de senaste åren, men inget tyder på att behovet av och efterfrågan på medarbetare har minskat. Svenska Resebranschföreningen bedömer att det behövs fler utbildade kockar och receptionister.

Visita anser att antalet som utbildas inom hotell och turism är för litet i förhållande till rekryteringsbehoven, och att relevanta utbildningar saknas på vissa platser där besöksnäringen är en betydande arbetsgivare. Även Hotell och restaurangfacket menar att för få utbildas inom hotell och turism för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att det är svårt att få fram tillförlitlig statistik på lokal och regional nivå, eftersom hotell- och turismprogrammet är ett av de mindre gymnasieprogrammen. Vidare menar Visita att flera yrkestitlar utesluts i statistiken, till exempel många av de yrkesroller som uppkommit som resultat av den snabba utveckling som sker inom besöksnäringen.

Svenska Resebranschföreningen och Hotell- och restaurangfacket menar att det bör ske samverkan mellan landets kommuner för att förbättra utbudet av hotell- och turismutbildning.

96. Svenska Resebranschföreningen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket.

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁹⁷

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hotell- och turismområdet.

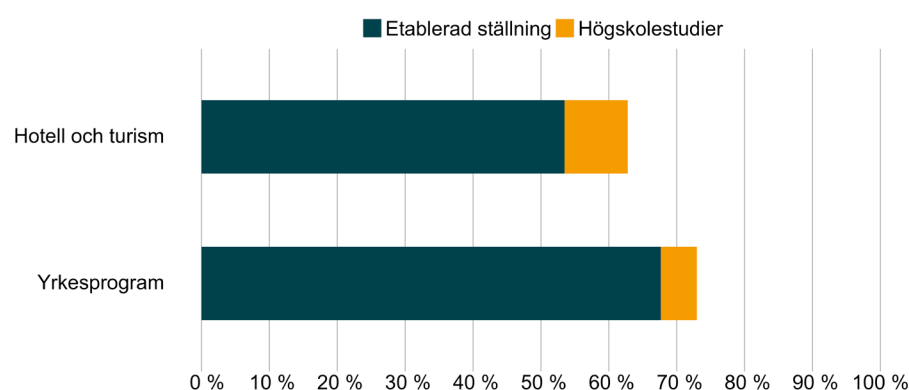
Yrke	Nationell prognos 2026
Hotellreceptionist	Små till medelstora möjligheter till arbete
Städare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom hotell och turism

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 54 procent av de som har läst hotell- och turismprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är något högre än snittet för avgångselever från hotell- och turismprogrammet i riket och lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁹⁸

Antalet avgångselever från yrkesinriktad komvux inom hotell och turism är för litet för att etableringsgraden ska kunna presenteras för Uppsala län. Den genomsnittliga etableringsgraden för hotell- och turismutbildning inom komvux i riket är 32 procent.⁹⁹

97. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

98. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

99. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom hotell och turism

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hotell- och turismutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁰⁰

Skolform	Yrke	Andel
Hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, fackhandel	15 %
	Hotellreceptionist m.fl.	15 %
	Butikssäljare, dagligvaror	9 %
	Barnskötare	7 %
Hotell- och turismutbildning inom komvux	För få för att redovisa	

Källa: SCB

24 elever läste hotell- och turismprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Få ungdomar väljer hotell- och turismprogrammet

Hotell- och turismprogrammet stod för under 1 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹⁰¹

Under samma läsår var det ungefär 1 procent i länet som sökte till hotell- och turismprogrammet i första hand. Det är i samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande i länet låg på samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 89 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

^{100.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

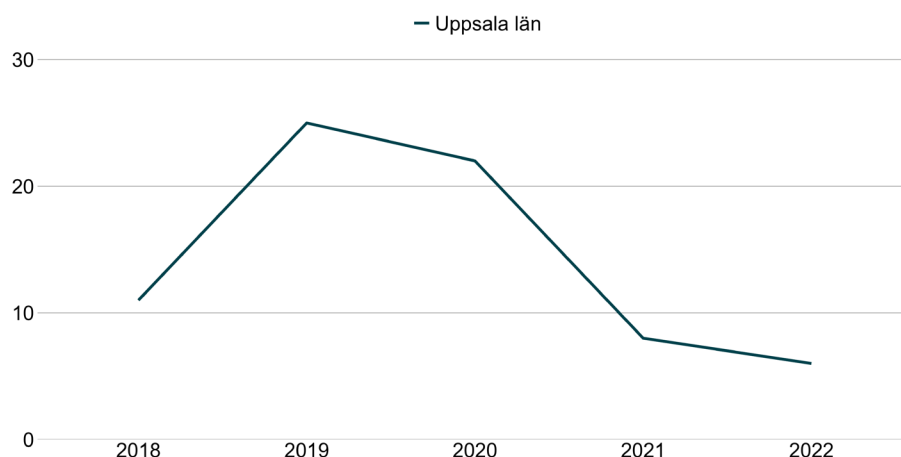
^{101.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på hotell- och turismutbildningar inom komvux

Mindre än 1 procent av eleverna som läser yrkesinriktad utbildning inom komvux i Uppsala län läser en hotell- och turismutbildning. Det gör hotell och turism till en av de minsta yrkesinriktningarna.

Som figuren nedan visar skedde en tydlig ökning av elevantalet mellan 2018 och 2019. Från 2019 och framåt har dock antalet elever minskat. Under 2022 var det enbart 6 personer som läste utbildning inom hotell och turism.

Figur. Antal elever som läst yrkesinriktade kurser om minst 400 poäng inom hotell och turism inom komvux i länet 2018–2022.

Hotell- och turismutbildning i länet

Hotell- och turismprogrammet fanns i samtliga pendlingsområden i Uppsala län läsåret 2022/23. Programmet bedrevs också som introduktionsprogrammet programinriktat val i alla områden och som yrkesintroduktion i alla områden utom pendlingsområde 2.

Figur. Utbud av hotell- och turismprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁰²

Förklaring av förkortningar

HT	hotell- och turismprogrammet
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

- 2. Heby
- 4. Knivsta
- 5. Tierp
- 6. Uppsala
- 8. Östhammar

Pendlingsområde 2

- 7. Älvkarleby
- 9. (Gävle m.fl.)

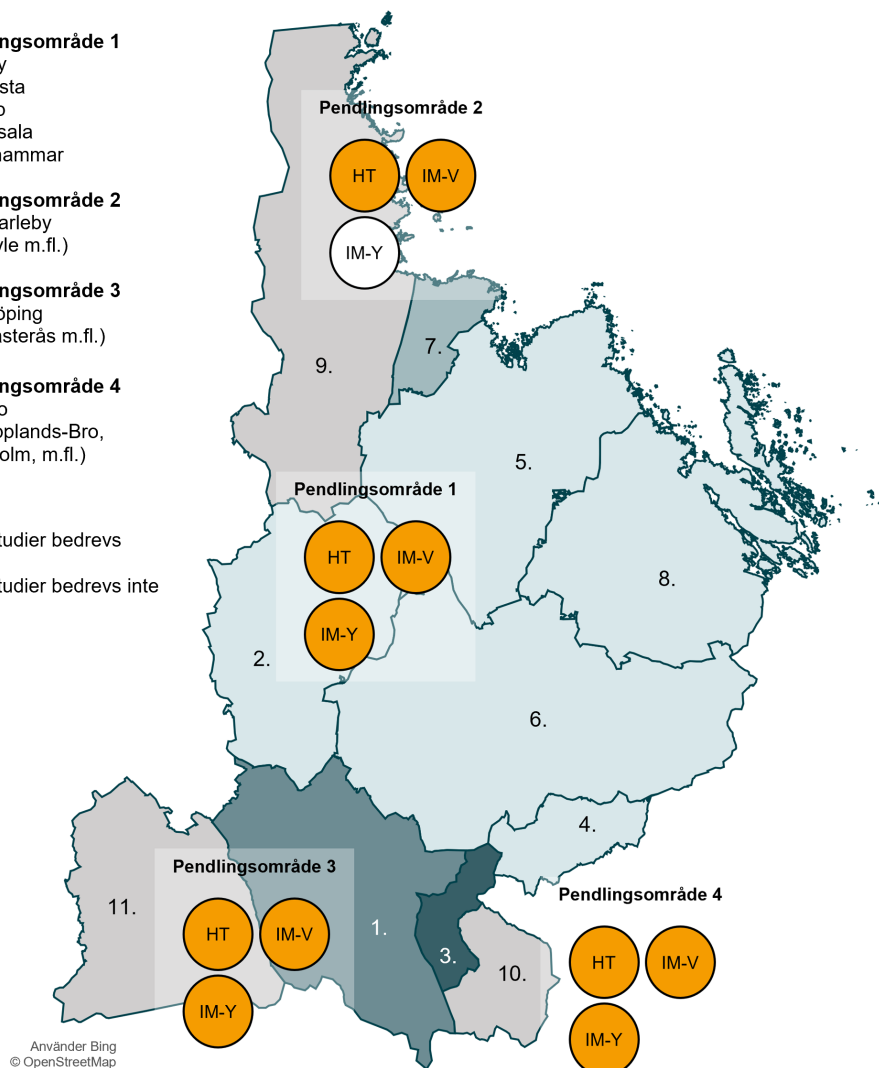
Pendlingsområde 3

- 1. Enköping
- 11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

- 3. Håbo
- 10. (Upplands-Bro, Stockholm, m.fl.)

- Studier bedrevs
- Studier bedrevs inte

Enbart i Uppsala fanns elever som läste en hotell- och turismutbildning på komvux under åren 2020–2022.¹⁰³

Ingen huvudman har rapporterat in sammanhållen yrkesutbildning inom hotell och turism under år 2021.¹⁰⁴

^{102.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{103.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{104.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Industri teknik

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognoser finns det risk för stor brist på industritekniskt utbildade i Uppsala län framöver. Region Uppsala delar denna bild. Företrädare för berörda branscher menar att det finns risk för brist på den nationella arbetsmarknaden.

Etableringsgraden är högre bland personer som gått industritekniska programmet än de flesta andra gymnasieprogram i länet. Vanligaste yrken bland de som har läst industritekniska programmet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är maskin- och processoperatörer, maskinställare, metallarbetare, ingenjörer och tekniker inom maskinteknik.

Läsåret 2022/23 var det mindre än 1 procent av ungdomarna i länet som sökte till industritekniska programmet i första hand. Andelen förstahandssökande till programmet har varit oförändrad över tid.

Läsåret 2022/23 utgjorde industritekniska programmet mindre än 1 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Uppsala län. För att utbildningsutbudet i högre grad ska motsvara behoven på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att andelen utbildningsplatser på programmet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever som läser en industriteknisk utbildning ökat jämfört med 2018. Etableringsgraden är högre efter industriteknisk utbildning än efter många andra yrkesutbildningar inom komvux i länet. Även matchningsgraden är jämförelsevis hög bland industritekniskt utbildade. Eftersom det är risk för brist på arbetskraft med industriteknisk utbildning framöver bedömer Skolverket att antalet elever som läser utbildningen inom komvux bör öka.

Region Uppsala framhåller att länets utbud av industriteknisk utbildning är för litet i förhållande till behoven på arbetsmarknaden. Det kan därför finnas skäl att se över utbudet av industriteknisk utbildning i både gymnasieskolan och inom komvux i länet. För gymnasieskolan kan det också finnas skäl att se över elevers tillgång till programmets olika inriktningar.

Risk för brist på arbetskraft med utbildning inom industri teknik på sikt enligt SCB

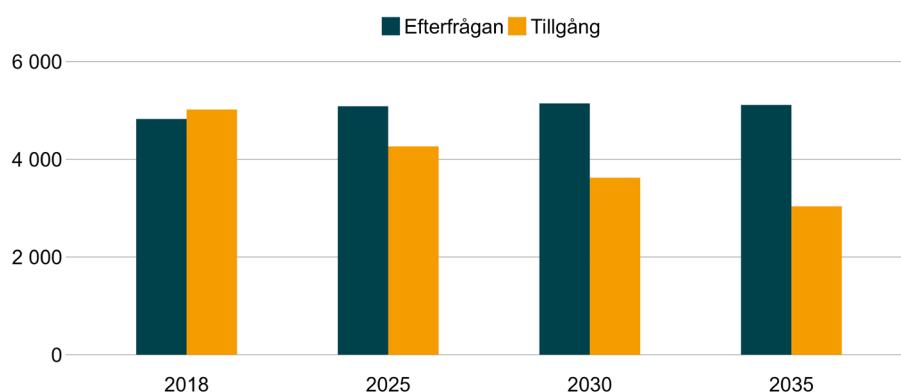
SCB bedömer arbetsmarknadsläget för industritekniskt utbildade på gymnasial nivå. Utbildningsgruppen omfattar inriktningarna mot processteknik, produkt- och maskinteknik och svetsteknik inom industritekniska programmet i gymnasieskolan. Inriktningen mot driftssäkerhet och underhåll ingår i prognosen för VVS-, drift- och underhållsutbildning samt energiteknisk utbildning (se vidare i avsnittet om VVS och fastighet).

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på industritekniskt utbildade 2035.

I Uppsala län väntas tillgången på utbildade inom industriteknik minska med cirka 40 procent under prognosperioden. Det beror framför allt på att det väntas stora pensionsavgångar. Samtidigt väntas efterfrågan öka med cirka 5 procent, främst beroende på att det totala arbetskraftsbehovet väntas öka i branscher där många industritekniskt utbildade arbetar.

SCB bedömer därför att finns risk för stor brist på industritekniskt utbildade i länet 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom industriteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Region Uppsala: behovet av utbildade kommer att öka

Region Uppsala konstaterar i sitt underlag till Skolverket att utbudet av industritekniskt utbildade är mycket för litet i förhållande till arbetsmarknadens behov. En orsak är att utbildningen endast finns på två gymnasieskolor och inom komvux i en kommun i länet.

Under de närmaste åren väntas stora pensionsavgångar inom industrin. Dessutom är det många företag som expanderar och som av det skälet behöver anställa fler utbildade inom industriteknik. Region Uppsala bedömer därför att behovet av industritekniskt utbildade kommer att öka framöver. Behovet är särskilt stort av CNC-operatörer och -tekniker, svetsare, ingenjörer, tekniker och operatörer med inriktning servicetekniker.

Region Uppsala pekar också på att efterfrågan hos ungdomar och vuxna är en svårighet. Redan i dag är det färre personer som söker till utbildningarna än vad det finns platser för. Det är också svårt att hitta APL-platser i tillräcklig omfattning.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en brist på arbetskraft

Skolverket har fått inspel från tio branschföreträdare om kompetensbehovet av industritekniskt utbildade.¹⁰⁵ Samtliga branschföreträdare bedömer, likt SCB, att det finns en brist på arbetskraft med industriteknisk utbildning.

Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund och Svetskommissionen menar att efterfrågan inom deras branscher kommer öka mer än vad som visas i SCB:s prognos. Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och IF Metall bedömer att läget är mer akut och problematiskt än vad SCB:s statistik visar. Livsmedelsföretagen tycker att statistiken är ”trubbig” då den inte anger något specifikt om kommande behov inom industriell livsmedelsproduktion.

Trä- och Möbelföretagen och Svetskommissionen påtalar att söktrycket till utbildningarna har minskat. Svetskommissionen menar att det låga söktrycket har bidragit till att program läggs ned på flera industriorter. Det har lett till en akut kompetensbristsituation. Även Skärteknikcentrum Sverige lyfter att när utbildningarna inte kan attrahera ungdomar till inriktningar löper dyra industritekniska utbildningar en mycket hög risk att läggas ned, trots att behovet av utbildade är stort. Det finns också en oro för att samverkan mellan kommuner kan göra att inriktningar läggs ned på vissa orter, vilket gör det svårare för elever att nå utbildningarna.

Trä- och Möbelföretagen framhåller att branschen haft svårt att hitta kompetens i tillräcklig omfattning under lång tid. Framför allt behövs fler maskinsnickare och CNC-operatörer. Trä- och Möbelföretagen framhåller att rekryteringsbehovet vida överstiger antalet som utbildas inom dessa utbildningar i dagsläget.

Flera branschföreträdare, bland annat Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna tycker att antalet utbildningsplatser inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar behöver öka för att möta kompetensbehoven. Skärteknikcentrum Sverige menar att antal utbildningsplatser fördelat över riket och antal sökande elever till gymnasieskolan går åt helt fel håll. Därför finns behov av att samtliga inriktningar inom det industritekniska programmet kvarstår och att dimensioneringen ökar. Även Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna bedömer att det råder underskott inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar.

¹⁰⁵. Trä- och Möbelföretagen, Grafiska företagen, Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall, Industriarbetsgivarna, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Svetskommissionen och Livsmedelsföretagen.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁰⁶

Yrkesprognosen visar att det är stora eller mycket stora möjligheter till arbete på nationell nivå för flera yrken inom industriteknik.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom industriteknik.

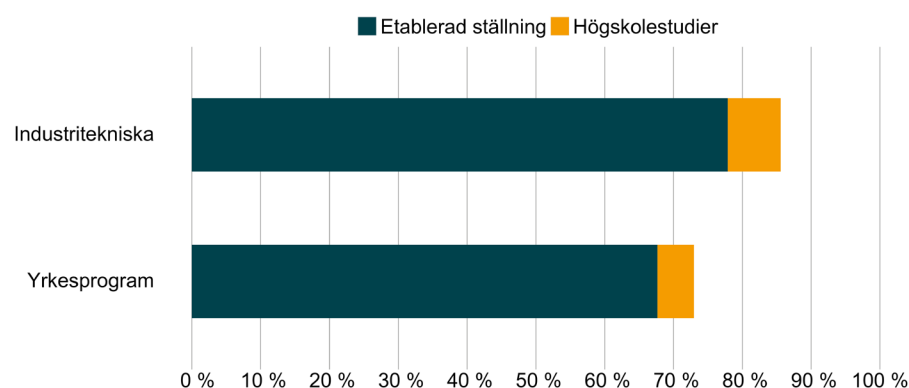
Yrke	Nationell prognos 2026
Maskinoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Processoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Lackerare och industrimålare	Stora möjligheter till arbete
Svetsare och gasskärare	Stora möjligheter till arbete
Underhållsmekaniker och maskinreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom industriteknik

Tre år efter industritekniska programmet i gymnasieskolan är 78 procent av avgångseleverna etablerade på arbetsmarknaden. Det är betydligt högre än den genomsnittliga etableringsgraden för yrkesprogrammen i länet. Det är också högre än snittet för industritekniska programmet i riket generellt. Det är en något högre andel som studerar på högskola efter industriteknikprogrammet än för yrkesprogrammen generellt i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁰⁷

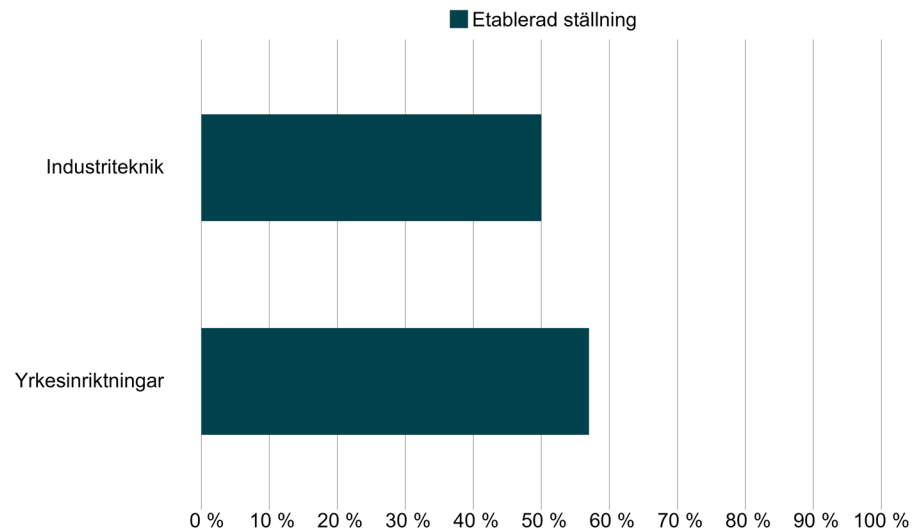

^{106.} Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

^{107.} Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17

Ett år efter avslutade studier inom industrideknik på komvux är 50 procent etablerade på arbetsmarknaden. Det är lägre än efter yrkesinriktningar generellt inom komvux i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹⁰⁸

Vanligaste yrkena bland utbildade inom industrideknik

Tabell. De vanligaste yrkena efter en industrideknisk utbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁰⁹

Skolform	Yrke	Andel
Industri tekniska programmet i gymnasieskolan	Övrig maskin- och processoperatör vid stål- och metallverk	41 %
	Maskinställare och maskinoperatör, metallarbete	16 %
	Ingenjör och tekniker inom maskinteknik	6 %
	Maskinoperatör, farmaceutiska produkter	5 %
Industri teknisk utbildning inom komvux	Maskinställare och maskinoperatör, metallarbete	35 %

Källa: SCB

^{108.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{109.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

63 elever läste industritekniska programmet i länet läsåret 2022/23.

Få ungdomar söker till industritekniska programmet

Industritekniska programmet stod för cirka 1 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹¹⁰

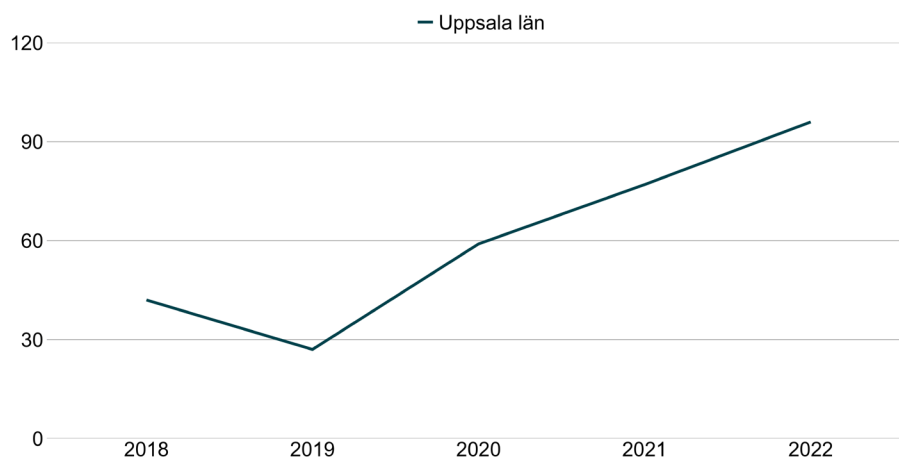
Under samma läsår var det ungefär 1 procent i länet som sökte till det industritekniska programmet i första hand. Det är något lägre än snittet för riket som ligger på 2 procent. Andelen förstahandssökande låg på samma nivå i länet läsåren 2017/18–2022/23.

Cirka 85 procent av de förstahandssökande i länet läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna var produkt- och maskinteknik. Enbart ett ytterst fåtal läste inriktningen mot svetsteknik.

Fler elever läser utbildning i industriteknik inom komvux

Runt 6 procent av eleverna som läste yrkesinriktad utbildning inom komvux under 2022 i länet läste industriteknik. Det gör industriteknik till en av de större yrkesinriktningarna inom komvux i Uppsala län, och endast barn och fritid samt vård och omsorg är större utbildningsområden. Som figuren nedan visar har det dock skett en tydlig ökning av elevantalet från 2019 och framåt, och 2022 var det 96 elever som läste utbildning inom industriteknik.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom industriteknik inom komvux i länet 2018–2022.

¹¹⁰. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Industri teknisk utbildning i länet

Läsåret 2022/23 fanns industri tekniska programmet i samtliga pendlingsområden i Uppsala län men utbudet av inriktningar varierade. Inriktningen mot processteknik fanns endast i pendlingsområde 2 och inriktningen mot driftsäkerhet och underhåll i pendlingsområde 2 och 4.

Programmet fanns som både programinriktat val och yrkesintroduktion i alla pendlingsområden utom område 2.

Figur. Utbud av industri tekniska programmet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹¹¹

Förklaring av förkortningar

INDRI	driftsäkerhet och underhåll
INPRK	produkt och maskinteknik
INPRO	processteknik
INSVE	svets teknik
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

- 2. Heby
- 4. Knivsta
- 5. Tierp
- 6. Uppsala
- 8. Östhammar

Pendlingsområde 2

- 7. Älvkarleby
- 9. (Gävle m.fl.)

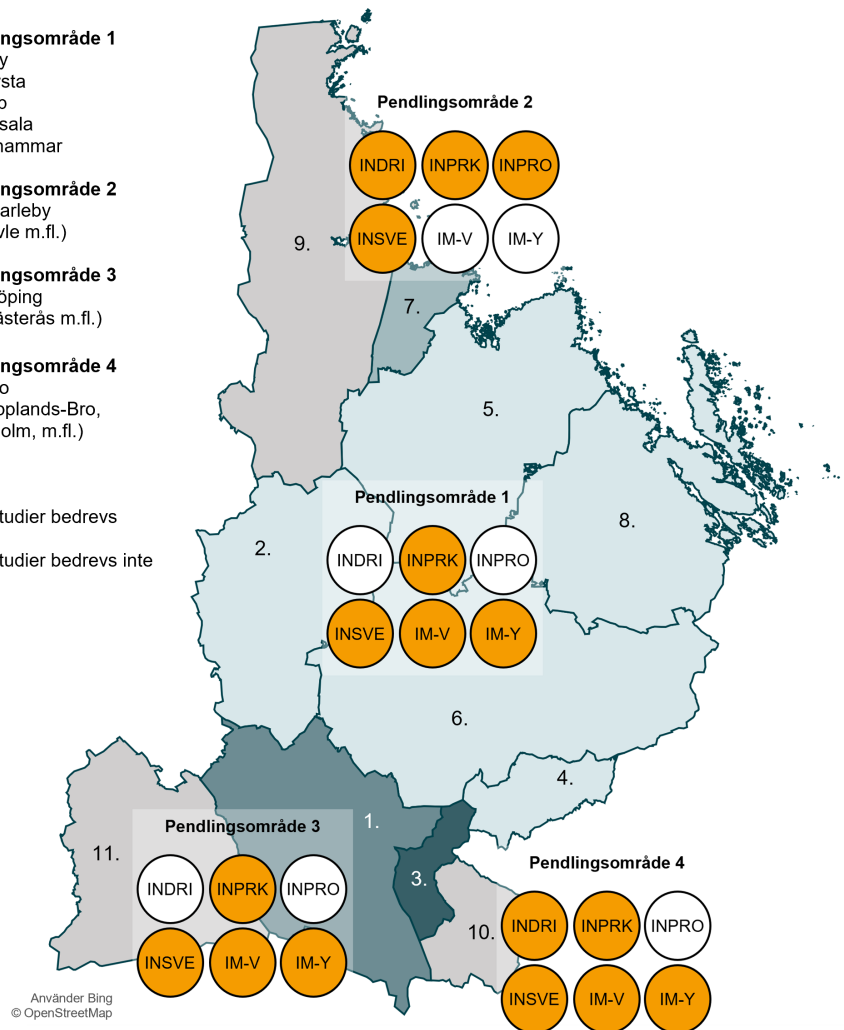
Pendlingsområde 3

- 1. Enköping
- 11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

- 3. Håbo
- 10. (Upplands-Bro, Stockholm, m.fl.)

- Studier bedrevs
- Studier bedrevs inte

I Tierp, Heby och Uppsala fanns elever som läste en industri teknisk utbildning på komvux under åren 2020–2022.¹¹²

För huvudmän inom komvux har ingen sammanhållen yrkesutbildning inom industri teknisk under år 2021 rapporterats in.¹¹³

¹¹¹. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹¹². Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹¹³. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Naturbruk

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos är det risk för brist på utbildade inom naturbruk i Uppsala län fram till år 2035. Region Uppsala menar att behovet av naturbruksutbildade varierar mellan inriktningar inom programmet. I dag är det svårt att hitta utbildad arbetskraft inom trädgårdsskötsel i länet. Samtidigt utbildas fler inom hund, sällskapsdjur samt ridhästar än vad det finns behov av på arbetsmarknaden. Nationella branschföreträdare bedömer att det kommer att vara brist på utbildade nationellt.

Jämfört med många andra yrkesprogram i länet är etableringsgraden lägre bland personer som läst naturbruksprogrammet. Det är dock en relativt hög andel som fortsätter till högskolestudier efter avslutad utbildning. De tre vanligaste yrkena bland personer som gått naturbruksprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är uppfödare och skötare av lantbrukets husdjur, vårdbiträden och barnskötare.

Ungdomars efterfrågan på naturbruksprogrammet har varit relativt oförändrad över tid. Läsåret 2022/23 var andelen som sökte till programmet något lägre än andelen platser som erbjöds. Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på naturbruksprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Både Region Uppsala och nationella branschföreträdare pekar på att det framför allt är från vissa inriktningar inom naturbruksprogrammet som det finns risk för brist. Skolverket bedömer därför att det finns skäl att se över hur andelen utbildningsplatser disponeras mellan programmets inriktningar. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

År 2022 läste cirka 3 procent av eleverna inom yrkesinriktad komvux i länet en utbildning inom naturbruk. Det gör naturbruk till en av de mindre yrkesinriktningarna. Antalet elever har varit stabilt över tid. Etableringsgraden är lägre efter en utbildning inom naturbruk än efter alla andra yrkesutbildningar inom komvux i länet. Även matchningsgraden för naturbruksutbildade är jämförelsevis låg.

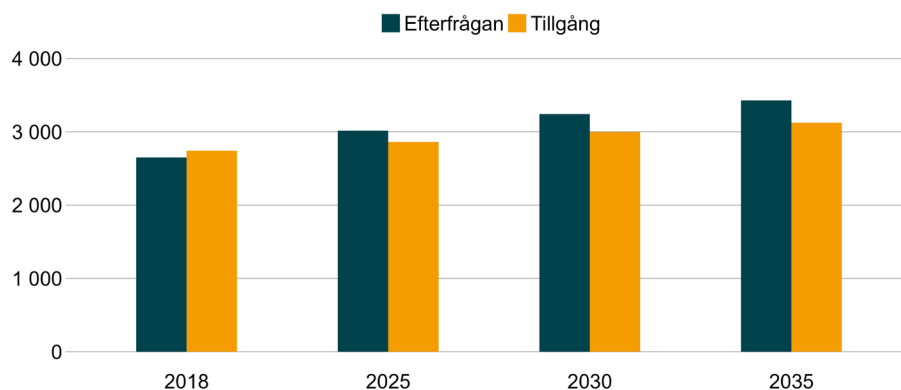
För att möta arbetsmarknadens behov bedömer Skolverket att antalet elever på naturbruksutbildningar inom komvux bör öka. Eftersom det finns ett större behov av utbildade inom vissa områden rekommenderar Skolverket att huvudmännen ser över vilka utbildningar som erbjuds.

Risk för brist på arbetskraft med utbildning inom naturbruk på sikt enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli brist på naturbruksutbildade 2035.

I Uppsala län väntas tillgången på utbildade inom naturbruk öka med 15 procent i länet fram till år 2035. Samtidigt väntas efterfrågan öka med cirka 30 procent. Att efterfrågan väntas öka så pass mycket beror delvis på att arbetskraftsbehovet väntas öka i relevanta branscher. Det beror också på att pågående utbildningsväxling väntas leda till att det behövs fler utbildade inom till exempel lantbruks- och trädgårdssyrken. Eftersom efterfrågan väntas öka mer än tillgången bedömer SCB att det finns risk för viss brist på naturbruksutbildade i Uppsala län på sikt.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom naturbruk i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Region Uppsala pekar på att behovet varierar

I sitt inspel till Skolverket lyfter Region Uppsala att det i dag finns en begränsad tillgång på utbildad personal inom trädgårdsskötsel. Eftersom mycket arbete är säsongsbetonat är det dock svårt att avgöra hur stort behovet är, enligt regionen.

Säsongsbetoningen påverkar också attraktiviteten i yrkena och gör att många lämnar branschen efter en tid. Samtidigt finns en stor efterfrågan på att läsa utbildning inom trädgård.

Vad gäller behovet av utbildade från andra inriktningar konstaterar regionen att arbetsmarknadens behov av utbildade inom hund, sällskapsdjur och ridhästar är mindre än antalet som utbildas i dag.

Region Uppsala framhåller att det är troligt att den nationella och regionala livsmedelsstrategin och den ökade graden av självförsörjning kommer att öka behovet av utbildade inom naturbruk på sikt.

Stort behov av utbildade från vissa inriktningar inom naturbruksutbildning enligt nationella branschföreträdare

Åtta nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av naturbruksutbildade.¹¹⁴ Branschföreträdarna delar SCB:s bild av att det framöver finns en risk för brist på arbetskraft med naturbruksutbildning. Flera branschföreträdare lyfter betydelsen av att utbildningen erbjuds i hela landet och att det är viktigt att titta på inriktningsnivå för att förstå behoven.

Naturbrukets Yrkesnämnd (NYN) lyfter att branschen naturbruk är mycket spretig och att alla inriktningar inom naturbruksprogrammet inte speglar branschens behov. Kommunal tycker att inriktningen trädgård är underdimensionerad i förhållande till arbetsmarknadens behov. Samtidigt är inriktningen djurvård överdimensionerad i delar av landet. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge lyfter att det finns behov av arbetskraft inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård samt förare av jordbruks- och skogsmaskiner. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge ser en tydlig obalans i efterfrågan och tillgång på trädgårdsinriktningen i gymnasieskolan. Branschen vittnar om stora arbetskrafts- och kompetensbehov på både kort och lång sikt till följd av att den nationella livsmedelsstrategins mål är en ökad livsmedelsproduktion fram till 2030. Även Trädgårdsanläggarna anser att det är svårt att rekrytera ungdomar till trädgårdsinriktningen, men att det förefaller vara lättare att attrahera vuxna till utbildningar inom komvux.

Kommunal menar att bristen på utbildade trädgårdsanläggare främst beror på en kombination av allt för små utbildningsvolymerna i gymnasieskolan, höjda kompetenskrav och en omfattande generationsväxling. GS-facket lyfter att det kommer att ske stora pensionsavgångar för maskinförare och inom skogsvården.

Gröna arbetsgivare beskriver att matchningen på arbetsmarknaden i dag är bristfällig och vittnar om att det kommer att finnas stora behov framöver av förare av jordbruks- och skogsmaskiner samt inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård. En majoritet av deras medlemsföretag anger att naturbruksprogrammet med inriktning lantbruk eller trädgård utgör den viktigaste rekryteringsbasen. Även GS-facket ser en stor utmaning i att utbildade elever inte stannar i skogsbranschen, utan väljer att gå vidare till andra branscher efter relativt få år.

Hästnäringens yrkesnämnd ser ett fortsatt behov av arbetskraft inom hästnäringen. NYN menar att kompetensbehovet ser olika ut över landet. Till exempel har skötsel och anläggningar av gröna utemiljöer störst arbetsmarknad kring större städer och tätorter. Djurbranschens Yrkesnämnd ser inte någon direkt brist på gymnasieutbildade, utan menar att bristen ligger i för få platser på högskolenivå och främst rörande djursjukvården.

¹¹⁴. Kommunal, Naturbrukets yrkesnämnd, GS-facket, Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge, Hästnäringens Yrkesnämnd, Trädgårdsanläggarna, Gröna arbetsgivare och Djurbranschens Yrkesnämnd.

Varierade möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹¹⁵

Yrkesprognosen visar att konkurrensen om jobben beräknas variera mellan olika yrkesgrupper på nationell nivå år 2026. Möjligheterna till arbete väntas bli stora eller mycket stora för förare av jordbruks- och skogsmaskiner, trädgårdsanläggare samt uppfödare och skötare av lantbruksdjur. Samtidigt väntas möjligheterna till arbete bli små till medelstora för odlare av trädgårds- och jordbruksväxter samt skogsarbetare.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom naturbruk.

Yrke	Nationell prognos 2026
Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	Mycket stora möjligheter till arbete
Odlare av trädgård- och jordbruksväxter	Små till medelstora möjligheter till arbete
Skogsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Trädgårdsanläggare	Stora möjligheter till arbete
Uppfödare och skötare av lantbruksdjur	Stora möjligheter till arbete

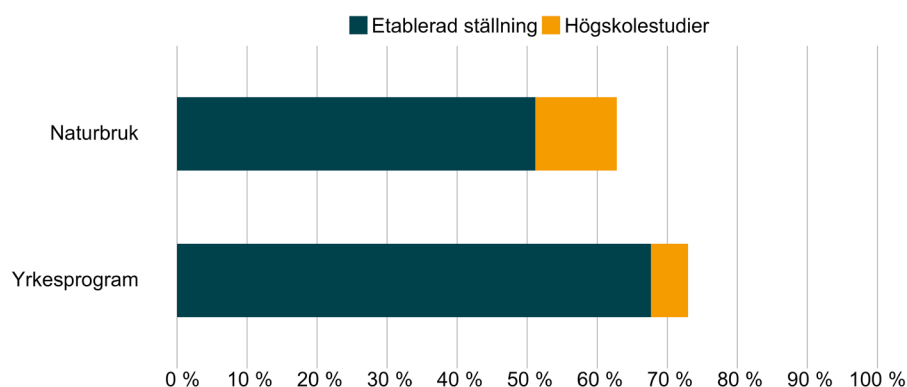
Källa: Arbetsförmedlingen

¹¹⁵. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom naturbruk

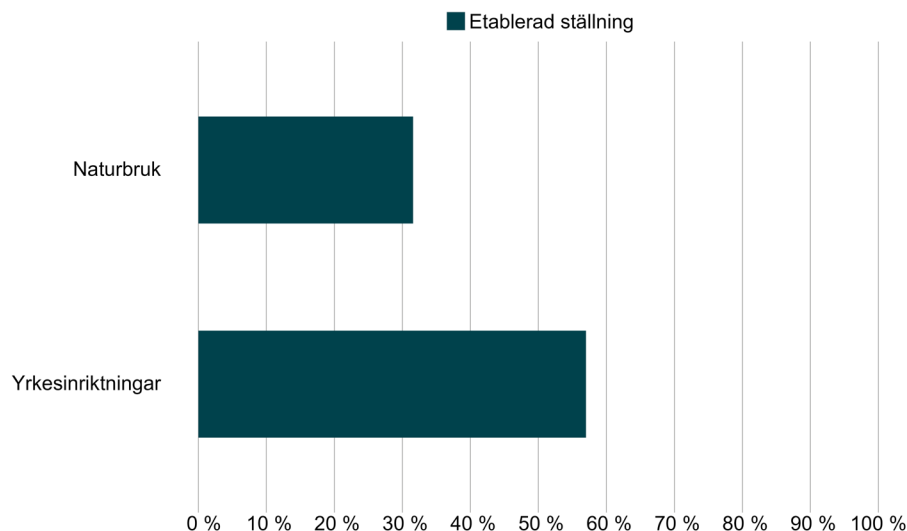
Tre år efter naturbruksprogrammet är 51 procent av avgångseleverna i länet etablerade på arbetsmarknaden. Det är något högre än genomsnittet för riket och lägre än yrkesprogrammen i länet generellt. Det är dock en högre andel som studerar på högskola tre år efter naturbruksprogrammet än efter yrkesprogrammen generellt i Uppsala län.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹¹⁶

Av dem som läst naturbruk inom komvux är det en lägre andel som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier i Uppsala län än i riket i genomsnitt. Etableringsgraden är också lägre för personer som läst naturbruksutbildning jämfört med yrkesutbildning inom komvux generellt i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹¹⁷

¹¹⁶. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

¹¹⁷. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom naturbruk

Tabell. De vanligaste yrkena efter en naturbruksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹¹⁸

Skolform	Yrke	Andel
Naturbruksutbildning i gymnasieskolan	Uppfödare och skötare av lantbrukets husdjur	6 %
	Vårdbiträde	6 %
	Barnskötare	5 %
	Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	5 %
	Djursjukskötare m.fl.	4 %
	Städare	4 %
Naturbruksutbildning inom komvux	Trädgårdsanläggare m.fl.	17 %
	Fastighetsskötare	14 %

Källa: SCB

Stabil andel ungdomar väljer naturbruksprogrammet

Naturbruksprogrammet stod för cirka 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2023/24.¹¹⁹

Under samma läsår var det ungefär 3 procent som sökte till naturbruksprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande låg på samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 72 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Vid gymnasievalet söker ungdomar till naturbruksprogrammet på inriktningsnivå redan till år ett. Läsåret 2022/23 var inriktningen mot djurvård vanligast bland tredjeårseleverna. Bara ett fåtal läste inriktningen mot lantbruk eller skogsbruk. Bland eleverna som läser år ett och två på programmet var även inriktningen mot hästhållning relativt vanlig.

265 elever läste på naturbruksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

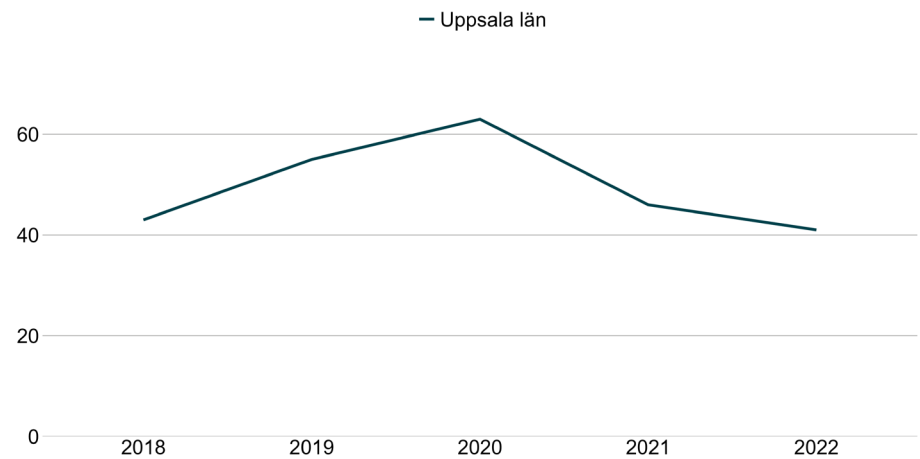
^{118.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

^{119.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Oförändrat elevantal på naturbruksutbildning inom komvux

Runt 3 procent av eleverna som läste yrkesinriktning inom komvux i Uppsala län under 2022 läste utbildning inom naturbruk. Som figuren nedan visar låg elevantalet på ungefär samma nivå 2018 som 2022. År 2020 var det 41 personer som läste naturbruksutbildning inom komvux i Uppsala län.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom naturbruk inom komvux i länet 2018–2022.

Naturbruksutbildning i länet

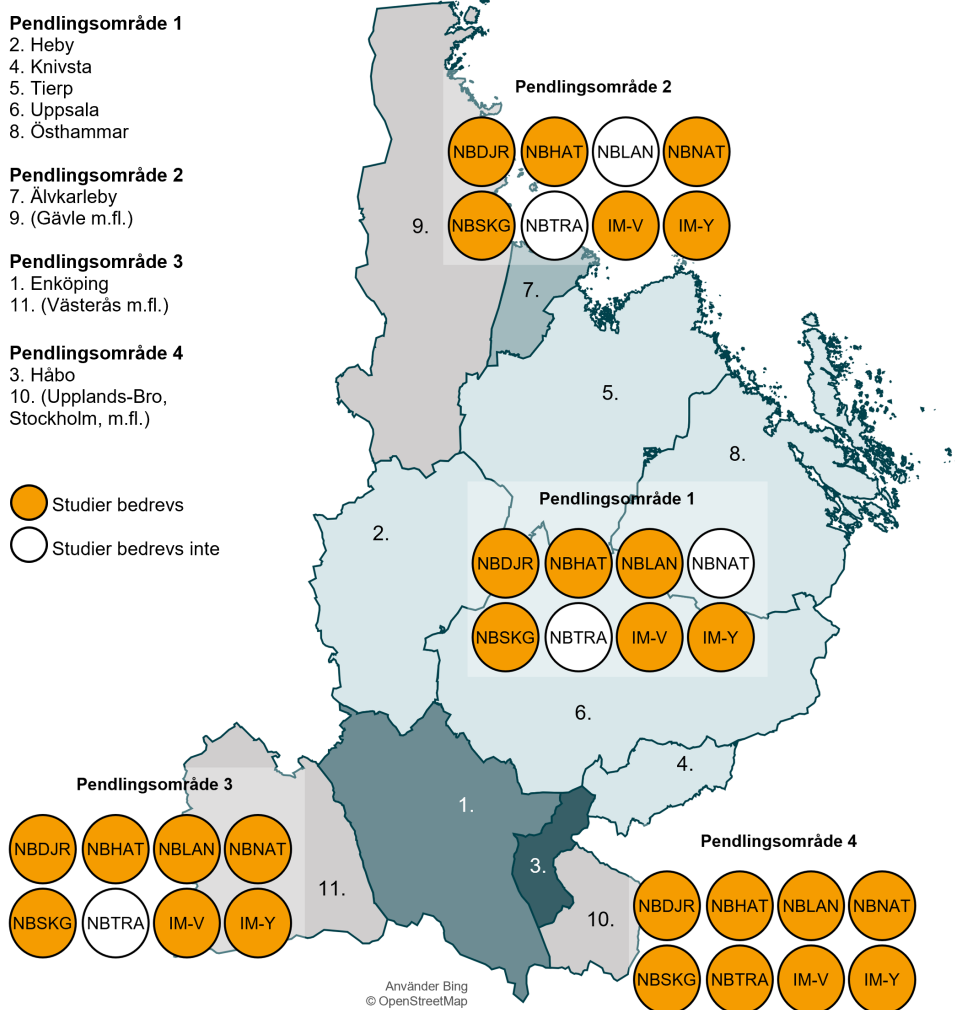
Läsåret 2022/23 fanns naturbruksprogrammet i samtliga pendlingsområden i Uppsala län, och det gjorde också majoriteten av programmets inriktningar. Inriktningen mot trädgård fanns emellertid bara i pendlingsområde 4. Inriktningen mot naturturism och inriktningen mot lantbruk fanns i tre av fyra pendlingsområden.

Naturbruksprogrammet bedrevs som introduktionsprogrammen yrkesintroduktion och programinriktat val i alla pendlingsområden.

Figur. Utbud av naturbruksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹²⁰

Förklaring av förkortningar

NBDJR	djurvård
NBHAT	hästhållning
NBLAN	lantbruk
NBNAT	naturturism
NBSKG	skogsbruk
NBTRA	trädgård
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

I Uppsala och Enköping fanns under åren 2020–2022 elever som läste en naturbruksutbildning på komvux.¹²¹ Ingen sammanhållen yrkesutbildning inom naturbruk under år 2021 har rapporterats in.¹²²

120. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

121. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

122. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Restaurang och livsmedel

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB och Region Uppsala finns det risk för brist på utbildade inom restaurang och livsmedel i Uppsala län framöver. Berörda branschföreträdare bedömer att det även finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt.

Jämfört med flera andra yrkesprogram i länet är etableringsgraden låg efter restaurang- och livsmedelsprogrammet. För restaurang- och livsmedelsutbildade är det en relativt låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning, jämfört med andra utbildningsgrupper.

Ungdomars efterfrågan på restaurang- och livsmedelsprogrammet har varit stabil de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen erbjuda platser på restaurang- och livsmedelsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Elevantalet på restaurang- och livsmedelsutbildning inom komvux har minskat sedan 2018. Etableringsgraden bland personer som gått dessa utbildningar är lägre än för många andra yrkesinriktningar inom komvux. Vanligaste yrken efter utbildningen är kockar och kallskänkor följt av butikssäljare dagligvaror och barnskötare.

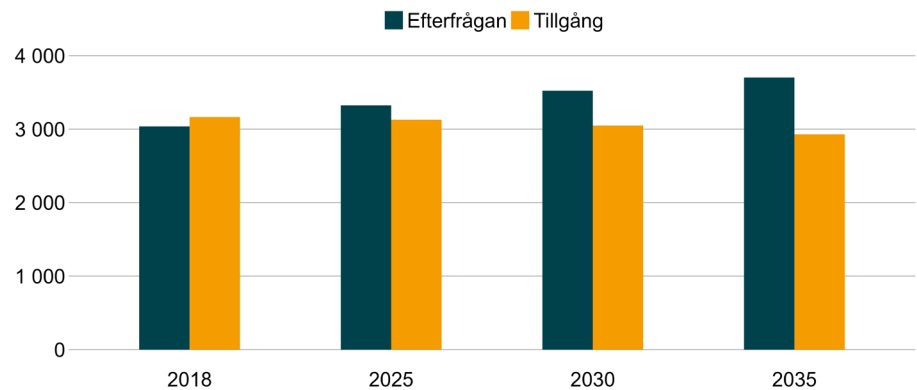
Eftersom det finns risk för brist på arbetsmarknaden framöver bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på restaurang- och livsmedelsutbildningar inom komvux bör öka.

Risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade på sikt enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas finnas en risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade 2035.

I Uppsala län väntas tillgången på utbildade inom restaurang och livsmedel minska med cirka 5 procent fram till år 2035. Samtidigt beräknas efterfrågan öka med cirka 20 procent. Ökningen beror på att arbetskraftsbehovet väntas växa inom hotell- och restaurangbranschen men också inom ett antal andra branscher där personer med dessa utbildningar arbetar. Eftersom efterfrågan väntas öka och tillgången minska bedömer SCB att det finns risk för brist på utbildade år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom restaurang och livsmedel i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Brist på kockar och serveringspersonal enligt regionen

Region Uppsala bedömer att det finns brist på utbildade kockar och erfaren serveringspersonal i regionen, framför allt på kort sikt. I sitt inspel till Skolverket konstaterar de att det är svårt att bedöma behovet på lång sikt eftersom det påverkas mycket av konjunkturen. Regionen håller det dock för troligt att det kommer att vara brist på kockar även på längre sikt.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av arbetskraft

Skolverket har fått inspel från sex branschföreträdare om kompetensbehov av restaurang- och livsmedelsutbildade.¹²³ Samtliga menar att restaurang- och livsmedelsbranschen är i stort behov av arbetskraft. Kött- och Charkföretagen bedömer att läget inom deras område är akut och att branschen behöver hundratals nya gymnasieutbildade medarbetare de kommande åren. Hotell- och Restaurangfacket lyfter att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det en fortsatt stor brist på kvalificerad arbetskraft i branschen.

Sveriges bagare och konditorer, Kött- och Charkföretagen och Visita lyfter att SCB:s prognoser saknar statistik för vissa yrkesområden och därmed riskerar att underskatta behoven. Visita anger till exempel att vissa yrkesroller som uppkommit som ett resultat av den snabba utvecklingen i besöksnäringen inte är inkluderade.

Hotell- och Restaurangfacket tycker att dagens gymnasieutbildningar och yrkesutbildningar på nationell nivå är otillräckliga för att utbilda det antal som behövs för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att tillgången till utbildning inom restaurang och livsmedel i landet är bristfällig, samtidigt som företag inom besöksnäring finns i nästintill alla Sveriges kommuner. Visita framför också att yrkesutbildningar inom komvux inte alltid har en inriktning som motsvarar behoven på arbetsmarknaden.

¹²³. Sveriges Bagare och Konditorer, Kött- och Charkföretagen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket, Livsmedelsföretagen och Kommunal.

Stora möjligheter till arbete för flera yrken enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹²⁴

Yrkesprognosen visar att möjligheterna till arbete varierar mellan olika yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet på nationell nivå. Medan bartenderar samt restaurang- och kafébiträden bedöms ha små till medelstora möjligheter till arbete år 2026, bedöms andra yrkesgrupper ha stora eller mycket stora möjligheter till arbete.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Bagare och konditor	Stora möjligheter till arbete
Bartender	Små till medelstora möjligheter till arbete
Hovmästare och servitör	Stora möjligheter till arbete
Kock, köksmästare och souschef	Stora möjligheter till arbete
Restaurang- och kafébiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Slaktare och styckare	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

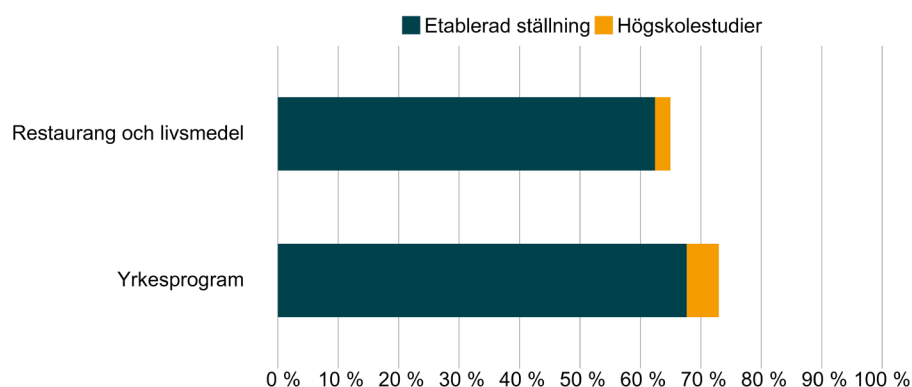
Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom restaurang och livsmedel

Tre år efter avslutad utbildning är 62 procent av avgångseleverna från restaurang och livsmedelsprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Det är lägre än både riksgenomsnittet för programmet och det sammantagna snittet för yrkesprogrammen i Uppsala län.

Knappt 3 procent av de före detta restaurang- och livsmedelseleverna studerar på högskola, vilket är lägre än genomsnittet för yrkesprogrammen i länet.

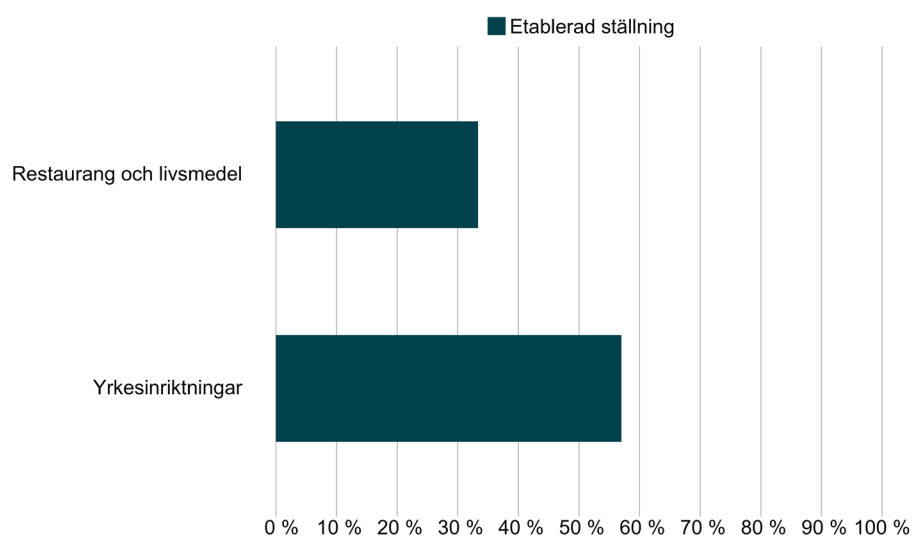
¹²⁴. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹²⁵

Av dem som läst yrkesinriktning inom komvux i länet är restaurang- och livsmedelsutbildade etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än genomsnittet efter en yrkesinriktning i länet. Etableringsgraden är också lägre bland restaurang- och livsmedelsutbildade i Uppsala län jämfört med riket i stort.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹²⁶

125. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

126. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Kock och kallskänka är de vanligaste yrkena bland restaurang- och livsmedelsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en restaurang- och livsmedelsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹²⁷

Skolform	Yrke	Andel
Restaurang- och livsmedelsprogrammet i gymnasieskolan	Kock och kallskänka	19 %
	Vårdbiträde	9 %
	Butikssäljare, dagligvaror	8 %
Restaurang- och livsmedelsutbildning inom komvux	Kock och kallskänka	16 %
	Butikssäljare, dagligvaror	11 %
	Barnskötare	7 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på restaurang- och livsmedelsprogrammet

128 elever läste restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Restaurang- och livsmedelsprogrammet stod för cirka 2 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹²⁸

Under samma läsår var det ungefär 2 procent i länet som sökte till restaurang- och livsmedelsprogrammet i första hand. Det är i samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande li länet åg på ungefär samma nivå 2017/18–2022/23. Cirka 53 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Lsåret 2022/23 var inriktningen mot kök och servering vanligast bland tredjeårseleverna, följt av inriktningen mot bageri och konditori.

^{127.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

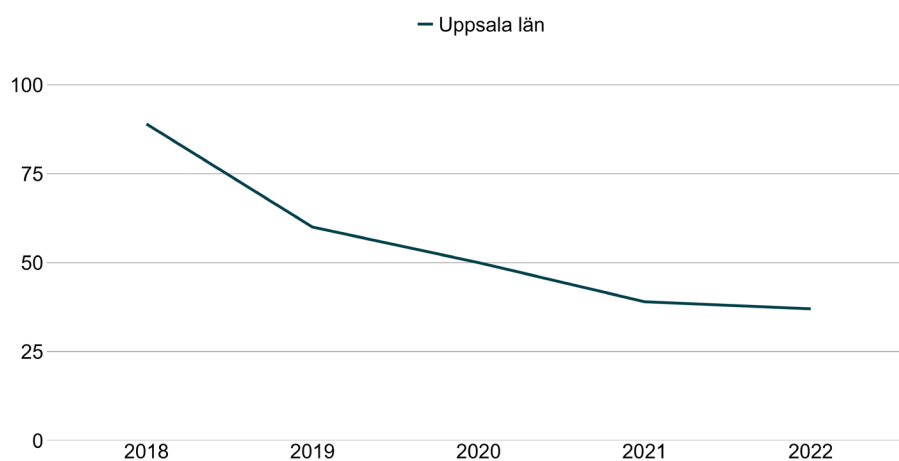
^{128.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på restaurang- och livsmedelsutbildningar inom komvux

Drygt 2 procent av eleverna som läste yrkesutbildning inom komvux i Uppsala län under 2022 läste utbildning inom restaurang och livsmedel.

Som figuren nedan visar har det skett en tydlig minskning av elevantalet från 2018 och framåt. År 2022 var det 37 personer som läste restaurang- och livsmedelsutbildning.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom restaurang och livsmedel inom komvux i länet 2018–2022.

Restaurang- och livsmedelsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 fanns båda inriktningar inom restaurang- och livsmedelsprogrammet i samtliga pendlingsområden i Uppsala län. Programmet fanns också som programinriktat val i alla pendlingsområden och som yrkesintroduktion i alla pendlingsområden utom pendlingsområde 2.

Figur. Utbud av restaurang- och livsmedelsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹²⁹

Förklaring av förkortningar

RLBAG	bageri och konditori
RLKOK	kök och servering
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

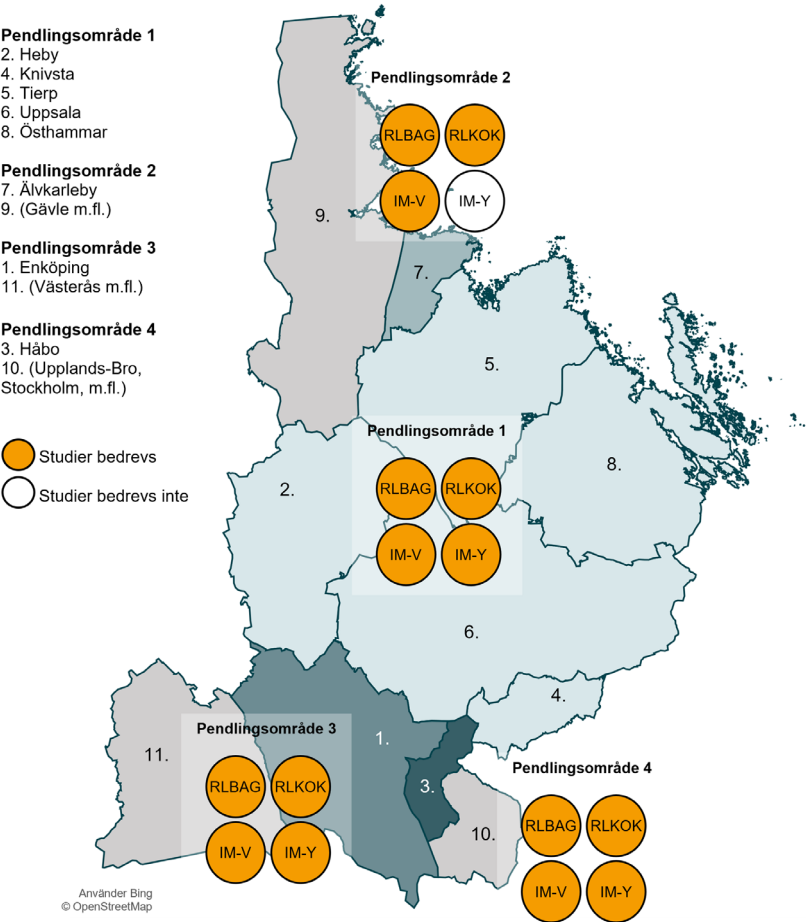
Pendlingsområde 1
 2. Heby
 4. Knivsta
 5. Tierp
 6. Uppsala
 8. Östhammar

Pendlingsområde 2
 7. Älvkarleby
 9. (Gävle m.fl.)

Pendlingsområde 3
 1. Enköping
 11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4
 3. Håbo
 10. (Upplands-Bro, Stockholm, m.fl.)

● Studier bedrevs
 ○ Studier bedrevs inte

I Uppsala, Håbo och Östhammar fanns elever som läste en restaurang- och livsmedelsutbildning på komvux under åren 2020–2022.¹³⁰

År 2021 var det två huvudmän för komvux i Uppsala län som bedrev restaurang- och livsmedelsutbildning som yrkespaket. Östhammar och Uppsala bedrev yrkespaketet kock.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom restaurang och livsmedel i länet 2021.¹³¹

Yrkespaket	Huvudman
Kock (regionalt)	Östhammar, Uppsala

¹²⁹. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹³⁰. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹³¹. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

VVS och fastighet

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB finns det risk för brist på utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik i Uppsala län framöver. Det finns också risk för brist på utbildade inom fastighet, enligt SCB:s prognoser. Region Uppsala bedömer att det framför allt finns ett stort behov på kort sikt. Regionen anser dock att det är troligt att behovet kommer kvarstå även på längre sikt. Berörda branschföreträdare bedömer att det finns risk för stor brist på utbildade på arbetsmarknaden nationellt.

Etableringsgraden är högre efter VVS- och fastighetsprogrammet än efter alla andra yrkesprogram i länet. Matchningsgraden för utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik är också den högsta av samtliga utbildningsgrupper. Vanligaste yrket bland de som läst VVS- och fastighetsprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är VVS-montör.

De senaste åren har andelen förstahandssökande till programmet varit cirka 1 procent. Läsåret 2022/23 utgjorde VVS- och fastighetsprogrammet 1 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program. För att utbildningsutbudet i högre grad ska motsvara behoven på arbetsmarknaden i länet bedömer Skolverket att andelen utbildningsplatser på VVS- och fastighetsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever som läser en utbildning inom VVS och fastighet minskat jämfört med 2018. År 2022 var VVS- och fastighet en av de mindre yrkesinriktningarna i länet med 3 procent av eleverna. Etableringsgraden är högre efter utbildning inom VVS och fastighet än efter många andra yrkesinriktningar inom komvux. Även matchningsgraden för utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik är förhållandevis hög. Det tyder på att personer med denna utbildningsbakgrund är efterfrågade på arbetsmarknaden.

Eftersom det finns risk för brist på arbetskraft med VVS- och fastighetsutbildning framöver bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom yrkesområdet VVS och fastighet inom komvux bör öka.

Risk för fortsatt brist på utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik enligt SCB

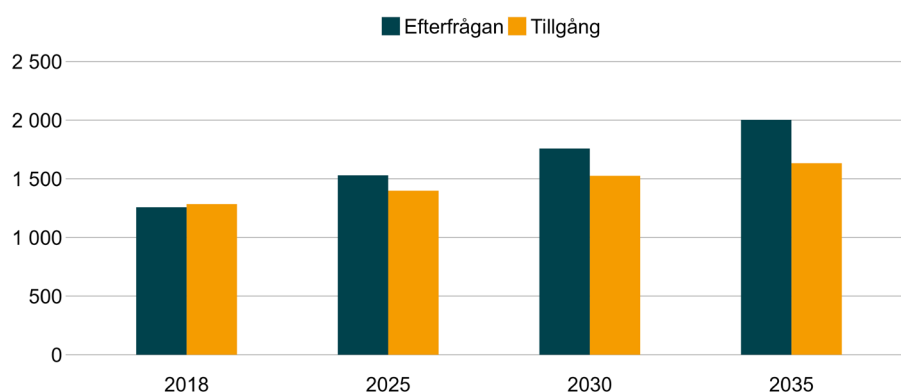
SCB prognostiserar arbetsmarknadsläget för VVS-utbildade och personer med utbildning inom drift, underhåll och energiteknik på gymnasial nivå. Detta innebär att prognosen även innefattar el- och energiprogrammets inriktning mot elteknik och industritekniska programmets inriktning mot driftsäkerhet och underhåll, samt motsvarande äldre utbildningar. Inriktningen mot fastighet inom VVS- och fastighetsprogrammet ingår i SCB:s prognos för byggt utbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett varierat arbetsmarknadsläge för utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik 2035.

Under prognosperioden väntas tillgången på personer med utbildning inom VVS, drift, underhåll och energiteknik att öka med cirka 25 procent i Uppsala län. Samtidigt väntas efterfrågan öka med 60 procent. Denna ökning beror främst på att fler arbetsgivare väntas anställa fler VVS-montörer och kyl- och värmepumpstekniker med formell utbildning inom området. Dessutom väntas behovet av arbetskraft öka inom byggbranschen i länet, vilket ökar efterfrågan på personer med utbildning inom VVS, drift, underhåll och energiteknik.

Eftersom efterfrågan väntas öka betydligt mer än tillgången bedömer SCB att det finns fortsatt risk för brist på utbildade år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Även för utbildade inom bygg, där fastighetsinriktningen från VVS- och fastighetsprogrammet ingår, beräknas efterfrågan på utbildade öka i större utsträckning än tillgången. SCB bedömer därför att det finns risk för brist på byggutbildade framöver.

Region Uppsala ser behov av fler fastighetstekniker

I sitt inspel till Skolverket skriver Region Uppsala att det över lag finns en stor efterfrågan på utbildade inom VVS i regionen. Det varierar dock i regionen hur stor obalansen är mellan tillgång och efterfrågan. I de norra delarna av regionen råder det brist på utbildade.

På kort sikt finns ett särskilt stort behov av fastighetstekniker och fastighetsskötare för att kompensera för kommande pensionsavgångar.

Nationella branschföreträdare anser att det finns en stor efterfrågan på utbildade

En nationell branschföreträdare har inkommit med inspel om kompetensbehoven av VVS- och fastighetsutbildade, Fastighetsbranschens utbildningsnämnd (FU).

FU beskriver att deras kompetensbehovsundersökning visar på en mycket hög efterfrågan inom samtliga yrkesroller där arbetsgivarna efterfrågar gymnasial utbildning. FU menar också att det är för få skolor som erbjuder inriktningen fastighet i gymnasieskolan i förhållande till hur behoven ser ut på arbetsmarknaden. Inriktningen fastighet lockar i högre utsträckning kvinnor, vilket också är något som fastighetsbranschen efterfrågar då det traditionellt är en mansdominerad bransch. FU anser också att yrkespaketen inom komvux behöver utökas inom alla regioner.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹³²

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom flera yrken inom VVS och fastighet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom VVS- och fastighetsområdet

Yrke	Nationell prognos 2026
Fastighetsskötare	Stora möjligheter till arbete
Kyl- och värmepumpstekniker	Mycket stora möjligheter till arbete
VVS-montör	Mycket stora möjligheter till arbete

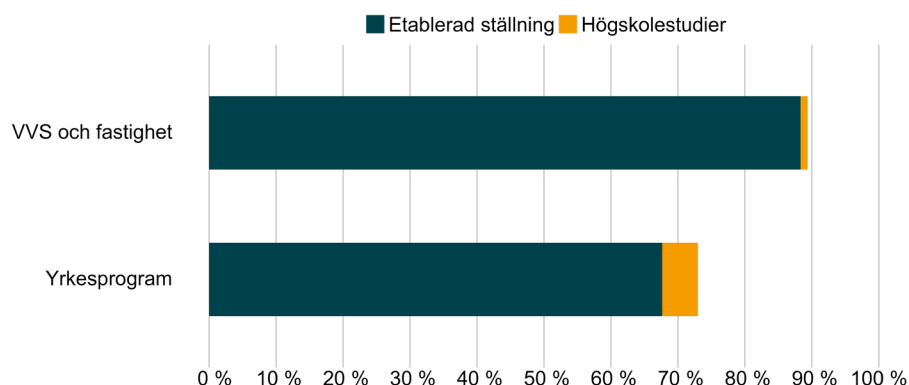
Källa: Arbetsförmedlingen

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom VVS och fastighet

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning inom VVS- och fastighetsprogrammet i länet är 88 procent etablerade på arbetsmarknaden. Det är högre än snittet för både riket och yrkesprogrammen i länet generellt. Det är dock en lägre andel av avgångseleverna från VVS- och fastighetsprogrammet än yrkesprogrammen generellt som studerar på högskola tre år efter gymnasieskolan.

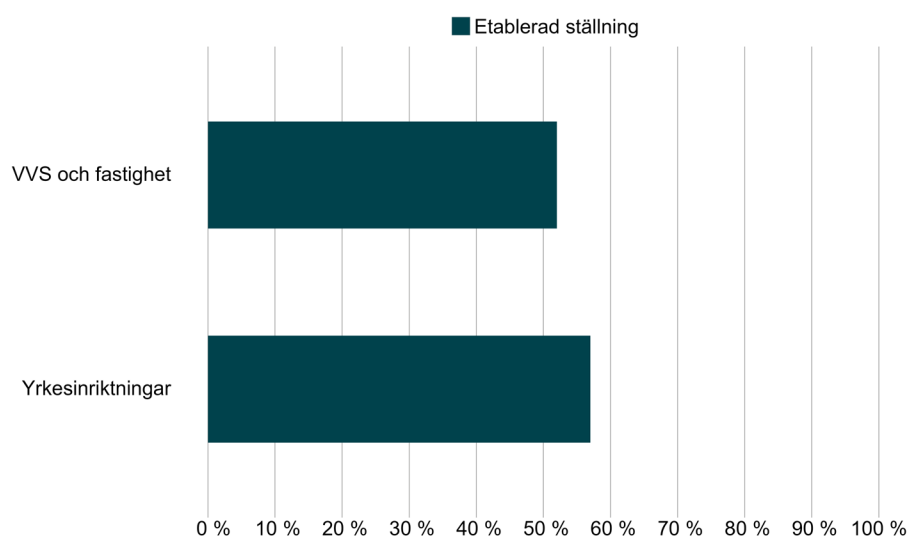
^{132.} Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högstestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹³³

Av de som läst yrkesutbildning inom komvux i länet är VVS- och fastighetsutbildade etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än genomsnittet för samtliga yrkesinriktningar. Etableringsgraden är också lägre för dem som läst VVS och fastighet inom komvux i Uppsala län jämfört med landet som helhet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹³⁴

133. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

134. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

VVS-montör är det vanligaste yrket bland VVS- och fastighetsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en VVS- och fastighetsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹³⁵

Skolform	Yrke	Andel
VVS- och fastighetsprogrammet i gymnasieskolan	VVS-montör m.fl.	55 %
VVS- och fastighetsutbildning inom komvux	VVS-montör m.fl.	34 %
	Fastighetsskötare	10 %
	Övrig ingenjör och tekniker	4 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på VVS- och fastighetsprogrammet

90 elever läste VVS- och fastighetsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

VVS- och fastighetsprogrammet stod för cirka 1 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹³⁶

Under samma läsår var det ungefär 1 procent som sökte till VVS- och fastighetsprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande låg på ungefär samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 92 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Läsåret 2022/23 läste nästan samtliga elever i år tre inriktningen mot VVS. Endast en elev läste inriktningen mot fastighet.

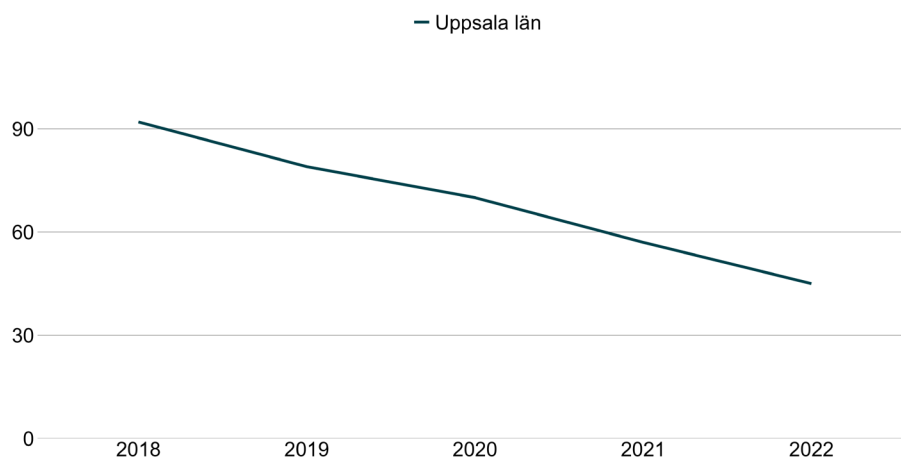
^{135.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

^{136.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på VVS- och fastighetsutbildningar inom komvux

Under 2022 var det 3 procent av personerna som läste yrkesinriktning inom komvux i Uppsala län som läste utbildning inom VVS och fastighet. Som figuren nedan visar har dock antalet sjunkit från 2018 och framåt. År 2022 var det 45 personer som läste utbildning inom VVS och fastighet inom komvux.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom VVS och fastighet inom komvux i länet 2018–2022.

VVS- och fastighetsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 fanns VVS- och fastighetsprogrammets i samtliga pendlingsområden i Uppsala län men utbudet av inriktningar varierade. Inriktningen mot ventilation fanns endast i pendlingsområde 1 och inriktningen mot kyl- och värmepumpsteknik bara i pendlingsområde 2 och 3. VVS- och fastighet fanns också som programinriktat val och yrkesintroduktion i alla pendlingsområden.

Figur. Utbud av VVS- och fastighetsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹³⁷

Förklaring av förkortningar

VFFAS	fastighet
VFKYL	kyl- och värmepumpsteknik
VFVET	ventilation
VFVVS	VVS
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

2. Heby
4. Knivsta
5. Tierp
6. Uppsala
8. Östhammar

Pendlingsområde 2

7. Älvkarleby
9. (Gävle m.fl.)

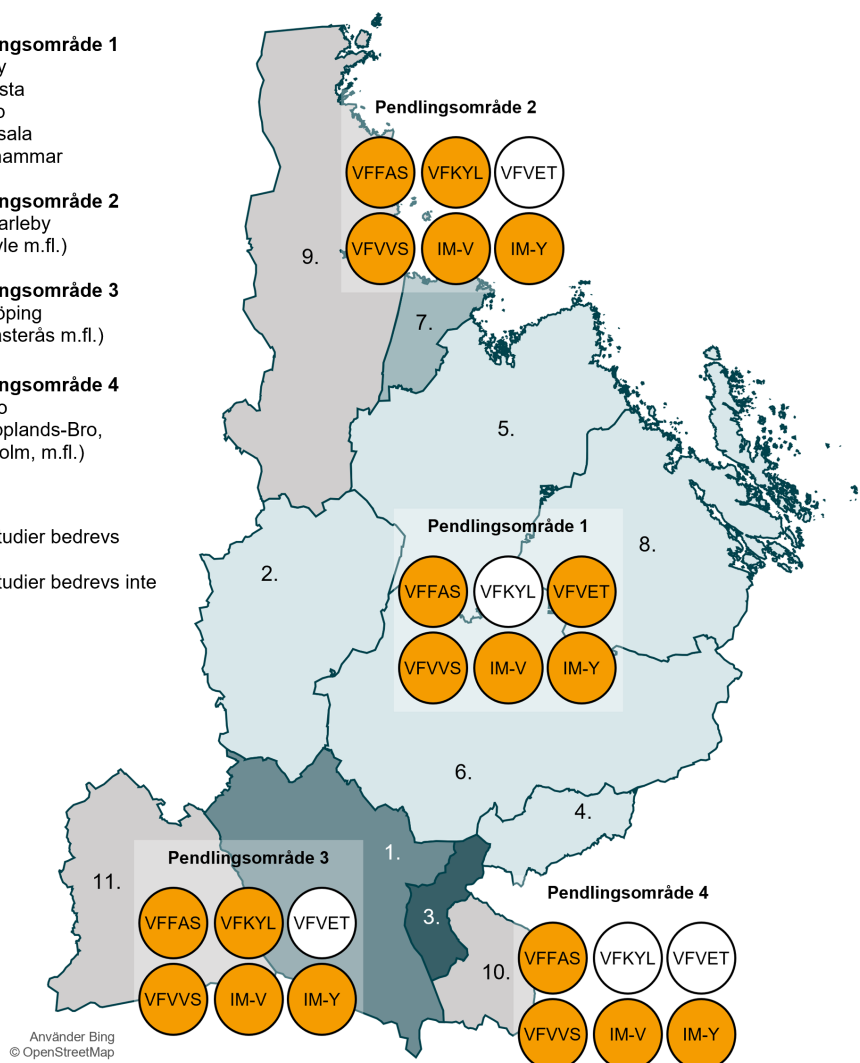
Pendlingsområde 3

1. Enköping
11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

3. Häbo
10. (Upplands-Bro, Stockholm, m.fl.)

- Studier bedrevs
○ Studier bedrevs inte

Enbart i Uppsala kommun fanns elever som läste en VVS- och fastighetsutbildning på komvux under åren 2020–2022.¹³⁸ År 2021 var det en huvudman för komvux i Uppsala län som bedrev sammanhållen yrkesutbildning inom VVS och fastighet. Uppsala kommun bedrev fyra olika yrkespaket.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom VVS och fastighet i länet 2021.¹³⁹

Yrkespaket	Huvudman
Påbyggnad fastighetsskötare (nationellt)	Uppsala
Påbyggnad fastighetstekniker (nationellt)	Uppsala
Fastighetsskötare (regionalt)	Uppsala
VVS-isoleringsmontör (regionalt)	Uppsala

¹³⁷. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹³⁸. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹³⁹. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Vård och omsorg

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

SCB bedömer att det finns en risk för stor brist på utbildade inom vård och omsorg i Uppsala län framöver. Region Uppsala delar denna bedömning. Enligt både SCB och nationella branschföreträdare föreligger risken för brist i hela landet.

Etableringsgraden är förhållandevis låg efter vård- och omsorgsprogrammet jämfört med efter andra yrkesprogram i länet. Av de som läst programmet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar 60 procent som undersköterska och 8 procent som vårdare. Den låga etableringsgraden förklaras också av att det är en jämförelsevis hög andel, 20 procent, som studerar på högskola tre år efter gymnasieskolan. Den sammantagna graden av etablering och övergång till högskola är således högre bland vård- och omsorgsutbildade än bland utbildade från flera andra yrkesprogram i länet.

Andelen förstahandssökande till programmet har varit relativt stabil de senaste åren. Läsåret 2022/23 utgjorde vård- och omsorgsprogrammet 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program. För att utbildningsutbudet i ska motsvara behoven på arbetsmarknaden i länet bedömer Skolverket att andelen utbildningsplatser på vård- och omsorgsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

År 2022 var vård- och omsorg den största yrkesinriktningen inom komvux i länet, med 45 procent av eleverna. Antalet elever har ökat över tid. Jämfört med många andra yrkesutbildningar inom komvux är etableringsgraden relativt hög efter en utbildning inom vård och omsorg. De vanligaste yrkena bland före detta elever som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden är undersköterska, vårdare, vårdbiträde eller personlig assistent.

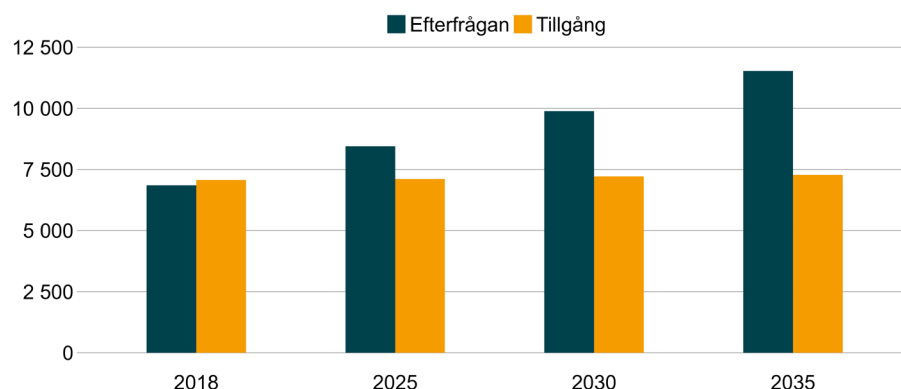
Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser på vård- och omsorgsutbildningar inom komvux bör öka.

SCB bedömer att det finns risk för stor brist på utbildade inom vård och omsorg

Enligt SCB:s prognos väntas det på nationell nivå bli stor brist på vård- och omsorgsutbildade 2035.

Länets tillgång på vård- och omsorgsutbildade väntas vara relativt oförändrad under prognosperioden. Samtidigt väntas efterfrågan öka med cirka 70 procent. Att efterfrågan väntas öka så pass mycket beror delvis på den väntade befolkningstillväxten och på att andelen äldre ökar, eftersom det ökar behovet av personal till äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Det beror också på den utbildningsväxling som väntas ske inom yrkena undersköterska, vårdbiträde och personlig assistent.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom vård och omsorg i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Stor efterfrågan på vård- och omsorgsutbildade enligt Region Uppsala

Region Uppsala skriver i sitt inspel till Skolverket att det finns en stor efterfrågan på utbildade inom vård och omsorg i länet redan i dag. De bedömer därför, i likhet med SCB, att det på sikt finns risk för brist på utbildade.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av utbildade

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehov av vård- och omsorgsutbildade.¹⁴⁰ Både Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och organisationen Vård- och omsorgscollege bekräftar bilden som ges i SCB:s prognos, det vill säga att det finns ett stort behov av arbetskraft med vård- och omsorgsutbildning både på kort och lång sikt. SKR menar att kompetensbehoven kommer att öka under kommande år till följd av statliga ambitionshöjningar och reformer. SKR lyfter också att SCB:s prognoser från år 2020 delvis behöver kompletteras med en mer aktuell bild av kompetensbehoven.

¹⁴⁰. Vård- och omsorgscollege och Sveriges Kommuner och Regioner.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁴¹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara ett varierat arbetsmarknadsläge för yrken inom vård- och omsorgsområdet år 2026. Medan undersköterskor, personliga assistenter samt vårdare och boendestödjare har stora möjligheter till arbete, är möjligheterna små till medelstora för vårdbiträden.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom vård- och omsorgsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Undersköterska	Mycket stora möjligheter till arbete
Vårdbiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

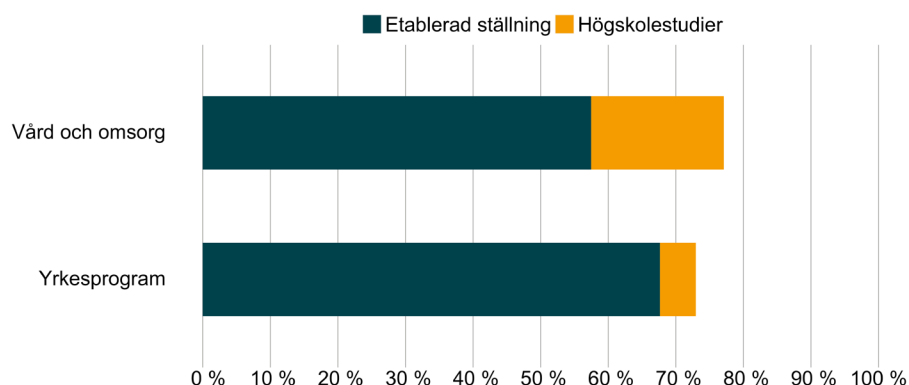
Varierad etableringsgrad efter utbildning inom vård och omsorg

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 58 procent av eleverna från vård- och omsorgsprogrammet etablerade på arbetsmarknaden. Det är något högre än snittet för riket men lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt.

Jämfört med andra yrkesprogram är det dock en betydligt högre andel av de vård- och omsorgsutbildade som fortsätter med högskolestudier efter gymnasieskolan. Att det är så pass många som studerar på högskola tre år efter gymnasiet är en förklaring till den jämförelsevis låga etableringsgraden.

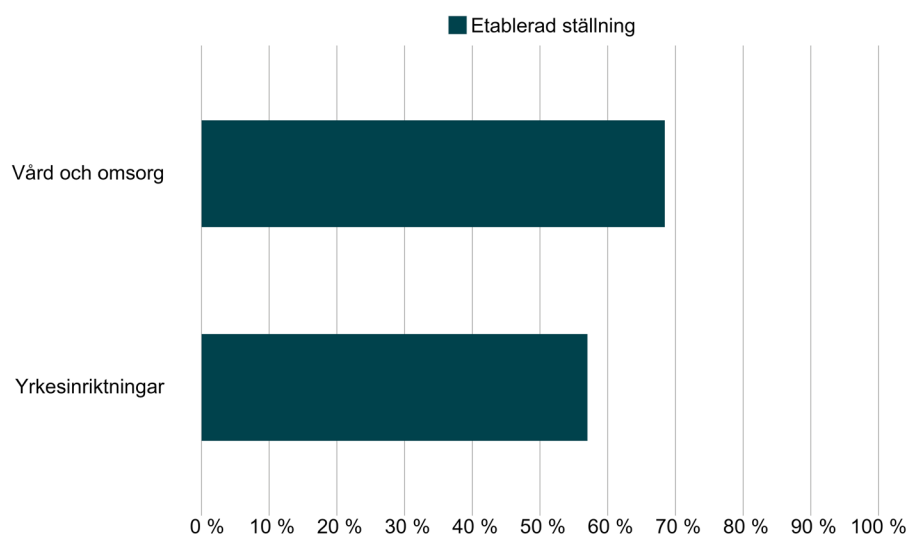
¹⁴¹. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁴²

Det är 68 procent av personerna som har läst en vård- och omsorgsutbildning inom komvux i Uppsala län som är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutade studier. Det är en högre andel än länsgenomsnittet för yrkesutbildning inom komvux. Etableringsgraden är också högre för vård- och omsorgsutbildade inom komvux i Uppsala län än i riket generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹⁴³

142. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

143. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Undersköterska är det vanligaste yrket bland utbildade inom vård och omsorg

Tabell. De vanligaste yrkena efter en vård- och omsorgsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁴⁴

Skolform	Yrke	Andel
Vård- och omsorgsprogrammet i gymnasieskolan	Undersköterska, vård- och specialavdelning	37 %
	Undersköterska, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	23 %
	Vårdare, boendestödare	8 %
Vård- och omsorgsutbildning inom komvux	Undersköterska, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	37 %
	Undersköterska, vård- och specialavdelning	18 %
	Vårdare, boendestödare	10 %
	Vårdbiträde	7 %
	Personlig assistent	5 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på vård- och omsorgsprogrammet

Vård- och omsorgsprogrammet stod för cirka 4 procent av de erbjudna platserna av gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹⁴⁵

Under samma läsår var det ungefär 4 procent som sökte till vård- och omsorgsprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande låg på samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 77 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

297 elever läste på vård- och omsorgsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{144.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

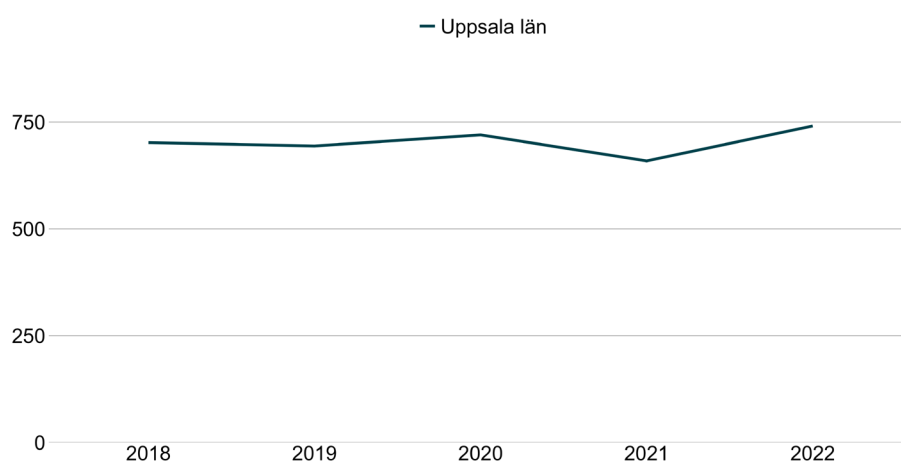
^{145.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Något ökande antal elever på vård- och omsorgsutbildningar inom komvux

Under 2022 var det drygt 45 procent av eleverna som läste yrkesutbildning inom komvux i Uppsala län som läste en utbildning inom vård och omsorg. Det gör vård och omsorg till den största yrkesinriktningen inom komvux i länet.

Som figuren nedan visar har relevantalet på vård och omsorgsutbildning legat relativt stabilt under de senaste åren för att öka till 2022. Under 2022 var det 741 personer som läste utbildning inom områden. Det betyder att det är mer än dubbelt så många som läser vård och omsorg inom komvux än inom gymnasieskolan.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom vård och omsorg inom komvux i länet 2018–2022.

Vård- och omsorgsutbildning i länet

Vård- och omsorgsprogrammet bedrevs i samtliga pendlingsområden i Uppsala län läsåret 2022/23. Det fanns också som både programinriktat val och yrkesintroduktion.

Figur. Utbud av vård- och omsorgsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁴⁶

Förklaring av förkortningar

VO	vård- och omsorgs- programmet
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

2. Heby
4. Knivsta
5. Tierp
6. Uppsala
8. Östhammar

Pendlingsområde 2

7. Älvkarleby
9. (Gävle m.fl.)

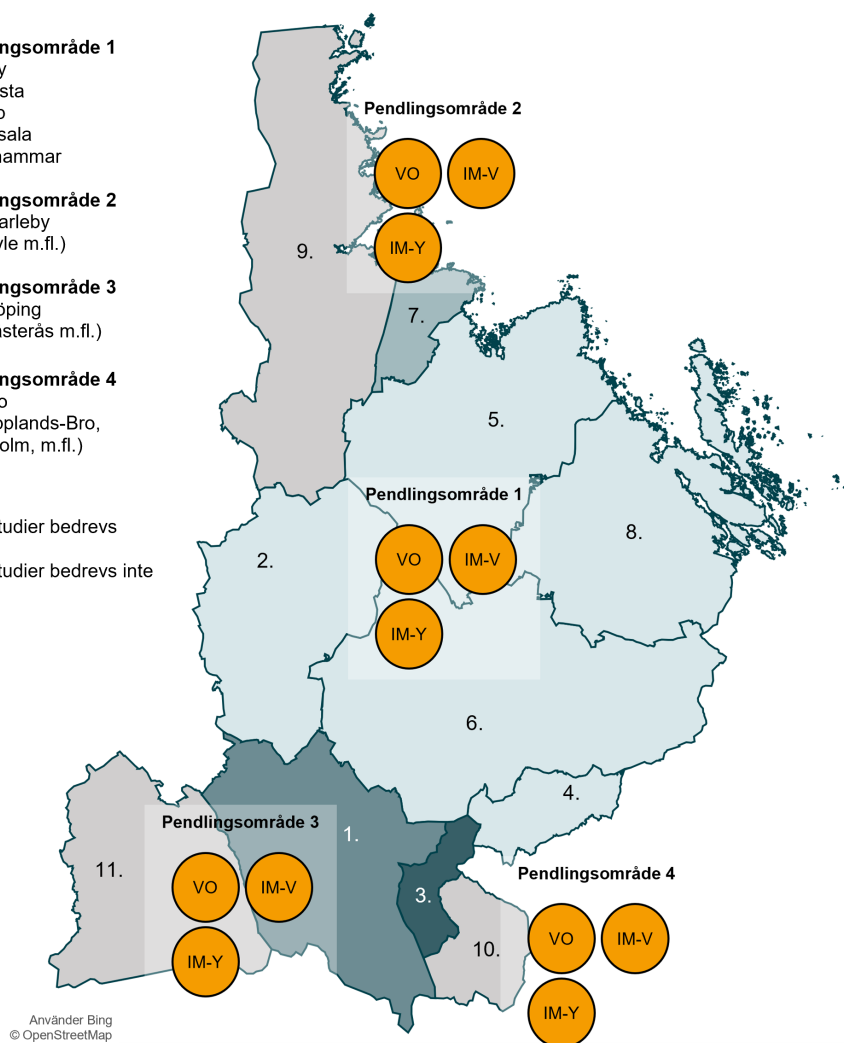
Pendlingsområde 3

1. Enköping
11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

3. Håbo
10. (Upplands-Bro,
Stockholm, m.fl.)

- Studier bedrevs
 Studier bedrevs inte

I samtliga kommuner i Uppsala län fanns elever som läste en vård- och omsorgsutbildning på komvux under åren 2020–2022.¹⁴⁷ I Uppsala län var det sex huvudmän för komvux som bedrev vård- och omsorgsutbildning som yrkespaket år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom vård och omsorg i länet 2021.¹⁴⁸

Yrkespaket	Huvudman
Undersköterska (nationellt)	Uppsala, Enköping, Knivsta, Tierp, Älvkarleby, Östhammar
Vårdbiträde (nationellt)	Uppsala
Vårdbiträde (regionalt)	Östhammar

^{146.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{147.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{148.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Högskoleförberedande program

Det finns sex högskoleförberedande program:

- ekonomiprogrammet
- estetiska programmet
- humanistiska programmet
- naturvetenskapsprogrammet
- samhällsvetenskapsprogrammet
- teknikprogrammet.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Sammantaget bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser inom högskoleförberedande program bör minska, till förmån för yrkesprogram.

Läsåret 2022/23 utgjorde de högskoleförberedande programmen tillsammans 66 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet. För att utbildningsutbudet i högre grad än i dag ska motsvara behoven på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att de högskoleförberedande programmens andel av de erbjudna platserna i gymnasieskolan bör minska. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val i linje med detta.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör minska på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och estetiska programmet. Utbildade från dessa tre program fortsätter till högskolestudier i lägre utsträckning jämfört med de som har läst övriga högskoleförberedande program samtidigt som det väntas bli ett överskott av arbetskraft de med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå. Andelen förstahandssökande har ökat något över tid till samtliga av de ovanstående programmen.

För humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet bedömer Skolverket att andelen platser bör behållas på nuvarande nivå. Utbildade från dessa program fortsätter i högre grad till högskolestudier, jämfört med utbildade från övriga högskoleförberedande program. Ungdomars efterfrågan på humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet har de senaste åren varit i nivå med andelen platser som erbjuds.

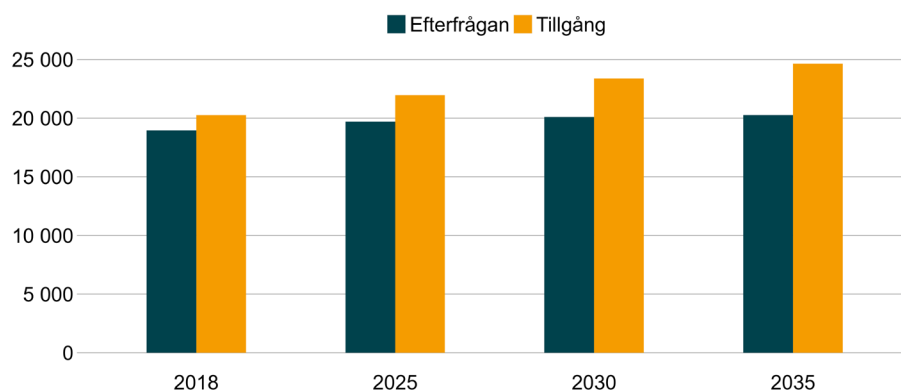
Risk för överskott av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning enligt SCB

De som har en högskoleförberedande utbildning bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. Dels är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. Dels utgör de grunden för den del av arbetskraften som har högskoleutbildning. I denna fördjupningsdel tittar vi därför både på det generella behovet av gymnasialt utbildade och behovet av högskoleutbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå 2035. Ett undantag är gymnasieingenjörer, där det beräknas bli brist på utbildade på nationell nivå framöver. På nationell nivå väntas det också bli brist på eftergymnasialt utbildade inom flera områden framöver, till exempel utbildade inom pedagogik, hälso- och sjukvård samt teknik och data.

I Uppsala län beräknas tillgången på personer med högskoleförberedande utbildning som högsta avslutade utbildning öka med cirka 20 procent under prognosperioden. Samtidigt väntas efterfrågan bara öka med 5 procent. Behovet av arbetskraft beräknas visserligen öka inom handeln och flera andra branscher där personer med enbart högskoleförberedande gymnasieutbildning arbetar. Denna ökning dämpas dock av att arbetsgivarna snarare väntas vilja rekrytera personer med yrkesutbildningar inom till exempel inom vård, data och IT samt bygg och anläggning. SCB bedömer därför att det finns risk för överskott på personer med högskoleförberedande utbildning i Uppsala län år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet fram till 2035.

Källa: SCB

SCB gör även en prognos över utbildningsgruppen Yh-tekniker och gymnasieingenjörsutbildning. En del av denna utbildningsgrupp är personer med en gymnasieingenjörsutbildning. Fram till 2035 är det 2 700 personer som väntas lämna arbetskraften i denna utbildningsgrupp, framför allt till följd av pensionering. Av de som examineras under perioden fram till 2035 väntas 25 procent komma från gymnasieskolans fjärde tekniska år och resterande från yrkeshögskolan. Totalt beräknas 2 100 personer som är folkbokförda i Uppsala län att examineras fram till 2035. Efterfrågan på Yh-tekniker och gymnasieingenjörer i länet beräknas öka. Enligt prognosen finns det risk för brist på personer med denna utbildning eftersom tillgången på utbildade minskar samtidigt som efterfrågan ökar.

Region Uppsala lyfter att behovet av högskoleförberedande utbildning bör relateras till behovet av högskoleutbildade

Region Uppsala framhåller i sitt underlag till Skolverket att behovet av högskoleförberedande utbildning behöver relateras till arbetsmarknadens behov av högskoleutbildade personer.

Flera branschföreträdare framhåller behovet av högskoleutbildade

Skolverket har efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om behoven av gymnasialt yrkesutbildade på nationell nivå. I sina inspel kring yrkesprogrammen är det flera branschföreträdare som har framhållit att branschen även behöver högskoleutbildad kompetens. Framför allt är det personer med högskoleutbildning inom teknik och it som efterfrågas, men även personer med högskoleutbildning inom logistik och inköp.

Stort behov av gymnasieingenjörer enligt nationella branschföreträdare

Skolverket har fått fem inspel om kompetensbehovet av utbildade från vidareutbildningen med ett fjärde tekniskt år (TE4).¹⁴⁹

Byggföretagen, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Svensk Elektronik och Sveriges Ingenjörer delar SCB:s bedömning om att det behövs fler gymnasieingenjörer. Teknikföretagen och Trä- och Möbelföretagen menar att behovet av teknisk kompetens har ökat generellt i industrin. Det beror både på att industriella processer blir alltmer komplexa och på att det är brist på industriutbildad arbetskraft vilket ökar behovet av tekniker.

Svensk Elektronik pekar på att det har blivit allt svårare att hitta rätt kompetens till elektronikbranschen. Sveriges Ingenjörer, Trä- och Möbelföretagen och Teknikföretagen lyfter att etableringsgraden är hög bland gymnasieingenjörer, vilket de menar visar att det finns ett tydligt behov på arbetsmarknaden.

Ytterligare en orsak till att behovet av gymnasieingenjörer kommer att öka är att många av de gymnasieingenjörer som finns på arbetsmarknaden i dag närmar sig pensionsåldern. Flera branschföreträdare konstaterar att dessa personer utgör en betydande del av den tekniska kompetensen i svensk industri, och att det kommer att skapa stora behov i verksamheterna när de försvinner. Enligt Teknikföretagen har det dessutom utbildats för få gymnasieingenjörer och högskoleingenjörer under lång tid, vilket förstärker omfattningen på behoven. Nyexaminerade gymnasieingenjörer kan inte rakt av ersätta personer med lång yrkeserfarenhet, men de kan bidra till täcka delar av behoven.

Flera branschföreträdare framhåller att de utöver gymnasieingenjörer även kommer att finnas behov av fler civil- och högskoleingenjörer. De ser dock

¹⁴⁹ Svensk Elektronik, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Sveriges Ingenjörer och Byggföretagen.

ingen konkurrens mellan de olika utbildningsformerna utan beskriver TE4 som ett komplement eller en väg till högskoleutbildningar.

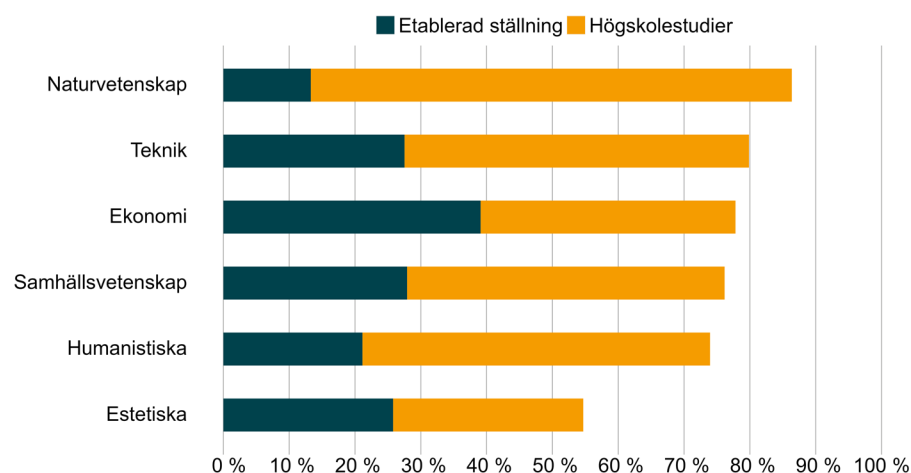
Sveriges Ingenjörer och Svensk Elektronik menar att både potentiella elever och näringslivet behöver mer kunskap om TE4. Många skolor har svårt att attrahera elever. Sveriges Ingenjörer tror att det finns potential att locka fler unga till TE4 genom att öka kunskapen om utbildningen och vad som skiljer den från en högskole- eller civilingenjörsutbildning.

Etablering efter högskoleförberedande gymnasieutbildning

Andelen som studerar på högskola tre år efter gymnasieskolan är högst bland personer som läst naturvetenskapsprogrammet och lägst bland dem som läst estetiska programmet. Högst andelen med etablerad ställning finns bland de som har läst ekonomiprogrammet.

Det program som har högst andel som varken har en etablerad ställning på arbetsmarknaden eller är i högskolestudier är estetiska programmet. Värt att notera är dock att många som gått estetiska programmet fortsätter med andra studier än högskolestudier efter gymnasieskolan. Dessa studier omfattas inte av statistiken som används i detta underlag. Högst andel som är antingen i etablerad ställning eller i högskolestudier finns bland elever som läst naturvetenskapsprogrammet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁵⁰

¹⁵⁰. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Vanligaste yrkena bland de som har en högskoleförberedande utbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter högskoleförberedande program i gymnasieskolan i länet.¹⁵¹

Program	Yrke	Andel
Samhällsvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, dagligvaror	10 %
	Butikssäljare, fackhandel	10 %
	Barnskötare	5 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Restaurang- och köksbiträde m.fl.	3 %
	Väktare och ordningsvakt	3 %
Naturvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	7 %
	Butikssäljare, dagligvaror	6 %
	Elevassistent m.fl.	5 %
	Lager- och terminalpersonal	5 %
	Ramppersonal, flyttkarl, varupåfyllare m.fl.	4 %
Estetiska programmet	Butikssäljare, fackhandel	10 %
	Butikssäljare, dagligvaror	9 %
	Lager- och terminalpersonal	5 %
	Personlig assistent	3 %
Teknikprogrammet	Lager- och terminalpersonal	5 %
	Butikssäljare, fackhandel	5 %
	Butikssäljare, dagligvaror	4 %
	Elektronikreparatör, kommunikationselektriker m.fl.	3 %
	Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete	3 %
	Supportttekniker, IT	3 %
Ekonomiprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	11 %
	Butikssäljare, dagligvaror	10 %
	Banktjänsteman	6 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Kundtjänstpersonal	3 %
Humanistiska programmet	Butikssäljare, fackhandel	12 %
	Lager- och terminalpersonal	12 %
	Barnskötare	9 %
	Butikssäljare, dagligvaror	9 %
	Hovmästare och servitör	9 %
	Ramppersonal, flyttkarl, varupåfyllare m.fl.	9 %

Källa: SCB

¹⁵¹. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Uppsala län.

Antal elever på högskoleförberedande program i länet läsåret 2022/23:

Samhällsvetenskapsprogrammet: 2 900

Ekonomiprogrammet: 1 725

Naturvetenskapsprogrammet: 2 106

Teknikprogrammet: 927

Estetiska programmet: 477

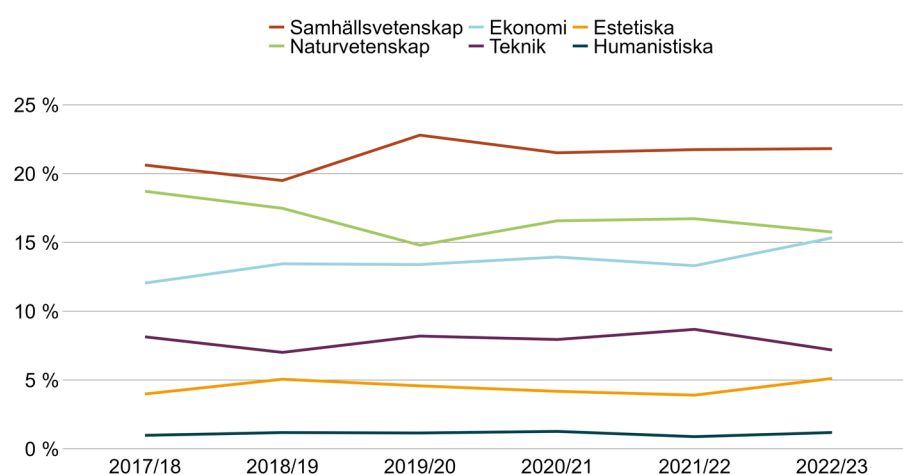
Humanistiska programmet: 162

Samhällsvetenskapsprogrammet hade högst andel förstahandssökande läsåret 2022/23

Det är en högre andel ungdomar i Uppsala län som söker till ett högskoleförberedande program, än i Sverige generellt. Under läsåret 2022/23 sökte cirka 67 procent av ungdomarna i Uppsala län till något av de högskoleförberedande programmen jämfört med 64 procent i hela riket.

Som figuren nedan visar är det högst andel ungdomar som söker till samhällsvetenskapsprogrammet i första hand, följt av naturvetenskaps- och ekonomiprogrammet. Andelen förstahandssökande till ekonomiprogrammet har ökat något under de senaste åren. Det program som har lägst andel förstahandssökande är humanistiska programmet.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet

Det är ungefär lika många kvinnor som män som söker till naturvetenskaps- och ekonomiprogrammet i första hand. Det är dock betydligt fler kvinnor som söker till estetiska programmet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, och omvänt är det betydligt fler män som söker till teknikprogrammet i första hand.

De högskoleförberedande programmen stod för tillsammans 66 procent av de erbjudna platserna på nationella program i länet under 2022/23.¹⁵² Andelen erbjudna platser på de olika programmen motsvarar andelen förstahands-sökande relativt väl.

Figur. Andel förstahandssökande och andel erbjudna platser per program i länet.

Program	Andel förstahandssökande till läsåret 2022/23	Andel erbjudna platser läsåret 2022/23
Samhällsvetenskapsprogrammet	22 %	22 %
Ekonomiprogrammet	15 %	14 %
Naturvetenskapsprogrammet	16 %	15 %
Teknikprogrammet	7 %	7 %
Estetiska programmet	5 %	5 %
Humanistiska programmet	1 %	1 %

^{152.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Högskoleförberedande program i länet

Läsåret 2022/23 fanns samtliga högskoleförberedande program och introduktionsprogrammet programinriktat val mot ett högskoleförberedande program i alla pendlingsområden i Uppsala län.

Två huvudmän i pendlingsområde 1 respektive 4 har sökt och beviljats statsbidrag för att bedriva ett fjärde tekniskt år mot gymnasieingenjör. I pendlingsområde 4 gäller det en enskild huvudman.¹⁵³

Figur. Utbud av högskoleförberedande program i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁵⁴

Förklaring av förkortningar

EK	ekonomiprogrammet
ES	estetiska programmet
HU	humanistiska programmet
NA	naturvetenskapsprogrammet
SA	samhällsvetenskapsprogrammet
TE	teknikprogrammet
IM-V	programinriktat val

Pendlingsområde 1

- 2. Heby
- 4. Knivsta
- 5. Tierp
- 6. Uppsala
- 8. Östhammar

Pendlingsområde 2

- 7. Älvkarleby
- 9. (Gävle m.fl.)

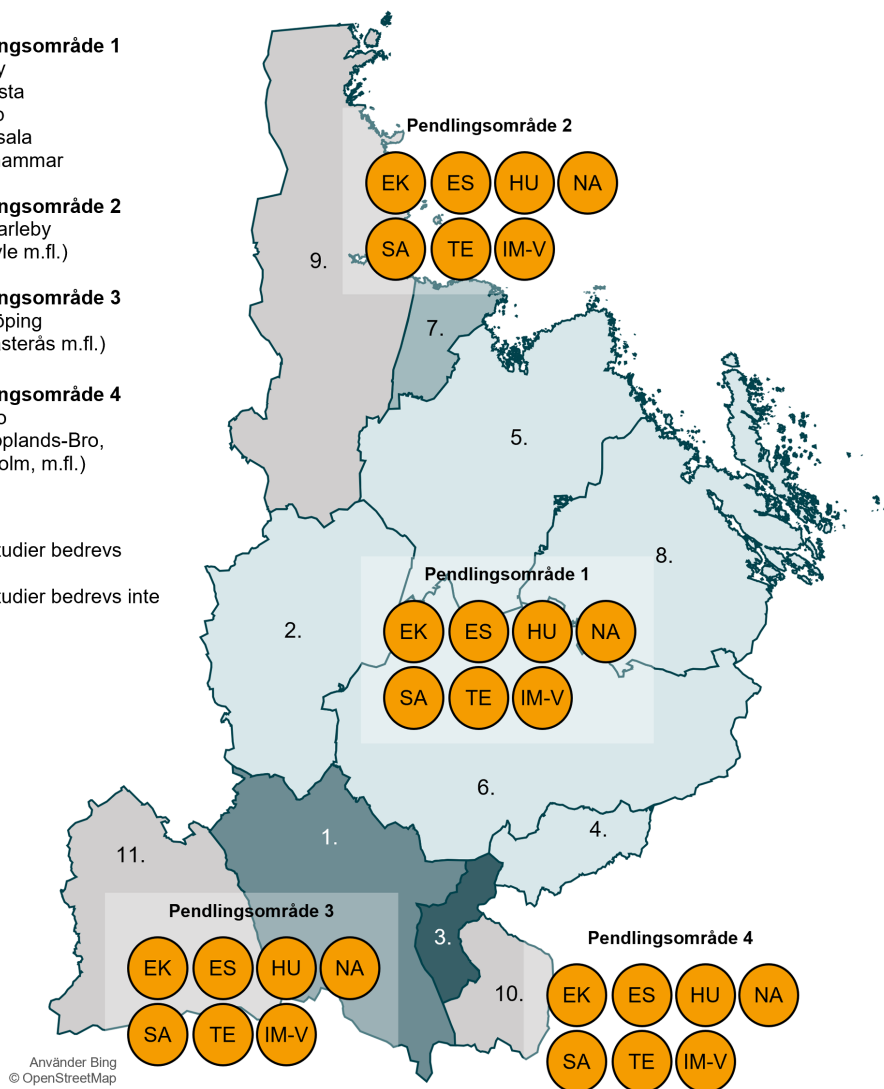
Pendlingsområde 3

- 1. Enköping
- 11. (Västerås m.fl.)

Pendlingsområde 4

- 3. Håbo
- 10. (Upplands-Bro, Stockholm, m.fl.)

- Studier bedrivs
- Studier bedrivs inte

^{153.} Baserat på Skolverkets statistik över skolenheter som har sökt statsbidrag för ett fjärde tekniskt år bidragsåret 2022/23.

^{154.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Bilaga 1. Yrkesstatistik Uppsala län

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter gymnasieskolan omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15, 2015/16 och 2016/17, och som 3 år senare har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter komvux omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren, och 1 år efter avslutad komvuxutbildning har en osäker eller etablerad ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesuppgifter redovisas endast för de som är förvärvsarbetande enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS. Både anställda och egenföretagare ingår.

Yrkesstatistiken använder sig av standarden för svensk yrkesklassificering (SSYK) 4. Det är ett system för att gruppera individers yrken eller arbetsuppgifter.

	Gymnasieskolan		Komvux	
	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke
Bygg och anläggning	295	22 %	87	34 %
Barn och fritid	90	11 %	237	11 %
El och energi	316	14 %	85	25 %
Fordon och transport	253	21 %	43	33 %
Handel och administration	156	13 %	70	19 %
Hotell och turism	54	13 %	3	33 %
Hantverk	117	21 %	4	0 %
Industriteknik	86	9 %	17	24 %
Naturbruk	107	28 %	29	17 %
Restaurang och livsmedel	113	19 %	45	31 %
VVS och fastighet	85	16 %	73	29 %
Vård och omsorg	131	8 %	641	7 %
Ekonomiprogrammet	451	16 %	-	-
Estetiska programmet	128	20 %	-	-
Humanistiska programmet	33	9 %	-	-
Naturvetenskapsprogrammet	252	21 %	-	-
Samhällsvetenskapsprogrammet	631	17 %	-	-
Teknikprogrammet	190	23 %	-	-

Bilaga 2. Definitioner och förklaringar

Etablering och vidare studier

Gymnasieskolan

Statistiken om etableringsstatus tre år efter avslutad utbildning omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Studieresultat

Slutfört gymnasieskolan med gymnasieexamen:

- För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A-E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Eleven ska också ha godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A-E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt matematik 1. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- Slutfört gymnasieskolan med studiebevis med minst 2 500 poäng:
- För den elev som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen efter ett nationellt program ska ett studiebevis utfärdas i stället för ett examensbevis. Studiebevisen som redovisas gäller elever som slutfört ett fullständigt nationellt program (2 500 poäng) och blivit betygsatta (A-F) i sammanlagt 2 500 poäng eller fler.

Yrkesutbildning inom komvux

Statistiken om etableringsstatus ett år efter utbildningen omfattar individer som slutförde sin utbildning under 2017, 2018 och 2019. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Populationen i statistiken är avgränsad till elever som avslutade sina studier inom komvux på gymnasial nivå under 2017, 2018 och 2019. Populationen ”avgångselever år 2017” definieras som de elever som studerade inom komvux under 2017 och som sedan inte förekommer som registrerade på någon ytterligare kurs under den närmast följande två-årsperioden, det vill säga 2018 och 2019. Samma typ av avgränsning är gjord avgångselever 2018 och 2019. Elevernas kurser tre år före avslutet har räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017.

När det gäller att klassificera eleverna i olika studieinriktningar finns det vissa svårigheter som särskiljer komvux från gymnasieskolan. Komvux på gymnasial nivå är, till skillnad från gymnasieskolan, inte organiserad i olika program utan utbildningen bedrivs kursvis utifrån en individuell studieplan. Det innebär att även om eleven har för avsikt att läsa in en längre utbildning, till exempel

motsvarande vård- och omsorgsprogrammet på gymnasieskolan, kan eleven söka och antas till enstaka kurser.

Huvudmännen rapporterar in uppgifter per läst kurs till Skolverket, de rapporterar inte information om kursen är tänkt att ingå som en del i en mer omfattande utbildning, även om så ofta är fallet. Utifrån uppgifterna om vilka kurser som eleverna har läst kan Skolverket dock i efterhand klassificera eleverna enligt olika studieinriktningar. Det gör Skolverket genom att summera ihop antalet lästa poäng på sådana kurskombinationer som motsvarar innehållet i en viss yrkesinriktning.

I klassificeringen av yrkesinriktningar har elevernas kurser tre år före avslutet räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017. Klassificeringen har gjorts dels utifrån omfattning, dels utifrån karaktären på studierna, det vill säga om eleverna företrädesvis har läst teoretiska kurser, yrkeskurser eller en sådan specifik kombination av yrkeskurser som ger en yrkesinriktad utbildning liknande de yrkesprogram som ges i gymnasieskolan.

För elever som har läst inom komvux på gymnasial nivå mot en yrkesinriktning gäller att eleven ska ha läst minst 400 verksamhetspoäng yrkeskurser i en sådan kombination som motsvarar innehållet på yrkesprogrammen i gymnasieskolan.

Etableringsstatus

Personernas etableringsstatus är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, till exempel inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister.

Tabell. Etableringsstatus 2020.

Etableringsstatus	Definition
Etablerad ställning	Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen* Sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad) Ingen förekomst av arbetslöshet på hel-/deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier under året
Osäker ställning	Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen och upp till den övre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen och minst ett av följande villkor: a) Under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, upp till 274 dagar, b) Inte klassificerad som sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition Inte klassificerad som studerande
Svag ställning	Förvärvsinkomst upp till den lägre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen samt under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, mer än 274 dagar Inte klassificerad som studerande
Högskolestuderande	Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen och har erhållit någon form av studiemedel samma år och/eller har avklarade högskolepoäng samma år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden ELLER Registrerad på högskolans forskarutbildning vårterminen eller höstterminen Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden
Övriga studier	Erhållit någon form av studiemedel under aktuellt år eller har avklarade poäng från komvux under aktuellt år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande
Varken arbete eller studier	Avsaknad av förvärvsinkomst aktuellt år Inte klassificerad som studerande

Källa: Skolverket (2022). Beskrivande statistik. Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan.

Inkomstgränserna för åren 2016, 2018 och 2020:

- 2016: Lägre inkomstgräns 162 300 kr, högre inkomstgräns 191 800 kr
- 2018: Lägre inkomstgräns 171 300 kr, högre inkomstgräns 202 400 kr
- 2020: Lägre inkomstgräns 178 800 kr, högre inkomstgräns 211 200 kr

Hänvisningar

Skolverkets statistik över elever och studieresultat hittar du på Skolverkets webbplats: www.skolverket.se

Arbetsförmedlingens yrkesprognoser hittar du på Arbetsförmedlingens webbplats: <https://arbetsformedlingen.se>

Arbetskraftsbarometern och regionala matchningsindikatorer finns tillgängliga i SCB:s statistikdatabas: www.statistikdatabasen.scb.se

Trender och prognoser om utbildning och arbetsmarknad finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se

Skolverket

www.skolverket.se